

ΠΑΝΔΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

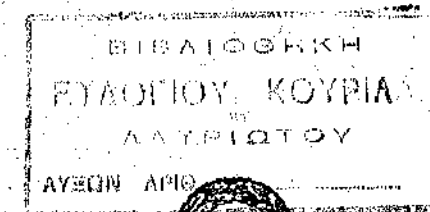
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΕ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ, Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, κλπ.

ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1856 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1857.

ΑΘΗΝΗΣ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΠΑΝΔΡΑΣ.

1857.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΜΑΡΤΙΟΥ, 1857.

ΤΟΜΟΣ Ζ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 167.

ΝΥΞΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΖΗΤΗΜΑ.

•••••

Τὸ περὶ Νεοελληνικῆς Γλώσσης Ζήτημα, καὶ τοὶ πολλὰκις προταθέν, καὶ τοὶ ἀνεκάνθεν ἐπασχολήσαν τὰς μελέτας τοσοῦτων λογίων ἀνδρῶν, θέλει ὅμως ὑφίστασθαι πάντοτε ἐκκρεμῆς, καὶ ἄλυτον ἔωσούδεν ἀναφανῶσιν οἱ μεγάλοι τοῦ ἔθνους ἀντιπρόσωποι, οἱ διάσημοι συγγραφεῖς, οἵτινες προβαίνοντες μάλιστα καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ἐθνικὴ ἀνάπτυξις ἀναγκαιῶς ἀπαιτεῖ τὴν ἐμφάνισιν των, εἰσδύουσι κατ' εὐθεῖαν εἰς αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς γλώσσης, δρᾶνται τοὺς οὐτιώδεις τοῦ χαρακτῆρος, τὸ ἐπεξεργάζονται ποικιλοτρόπως, καὶ γονιμοποιῶντες αὐτὸ καὶ διαπλάττοντες διὰ τῆς ἰδίας των μεγαλονοίας, ἀναγνωρίζονται δικαίως ὑπὸ τῆς ὀμάδος τοῦ ἔθνους ὡς Πατέρες καὶ δημιουργοὶ τῆς γλώσσης. Ἀλλὰ μέχρι οὐ ἐλθῇ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου,

μέχρι οὐ φθάσῃ ἡ ποθητὴ ἐκείνη στιγμὴ τῆς ὀριστικῆς λύσεως τοῦ περὶ Γλώσσης ζητήματος, τί ποιητέον; Πρέπει ἄρα γε νὰ ἐπιβάλλῃ τις δεσποτικῶς εἰς τὴν Γλῶσσαν τὴν πορείαν ἢ καὶ τὴν στάσιν τας, ὡς ἄλλος Ἰησοῦς τοῦ Νανῆ ἐπίδεικνυς τὸ ἴδιον αὐτοῦ ἔθος ὡς πρότυπον καλλονῆς καὶ τελειότητος; Ἀλλὰ τοιαύτη ἀξίωσις ἐξελέγεται βέβαια φαντασιώδης καὶ ἰδιότροπος· διότι οὐδεὶς ἔχει δικαίωμα νὰ συζηματίζῃ κατὰ τὸ δοκοῦν τὴν γλῶσσαν, οὐδεὶς ἐπιτρέπεται νὰ ὑψώῃ εἰς νόμους τὰς ἀτομικὰς του ἐμπνεύσεις, ἀπαιτῶν παρὰ των ἄλλων τυφλὴν ὑποταγὴν καὶ ὑπόκλιτον εἰς τὰς ἐκ τρίποδος χρησιμοδοτήσεις του. Ἄλλ' ἐν ἡ ἀπαίτησις αὕτη ἵνα παρλόγος, πρέπει ἄρα γε νὰ μὴν τις ἀδρανής καὶ ἀμέριμος προσδοκῶν μ' ἐσταυρωμένας χεῖρας ἀνάστασιν τῆς Γλώσσης ἐκ τῆς ἐπιφαιάσεως των ἐνδόξων Ποιητῶν καὶ Λογογράφων, μελλόντων νὰ συγκροτήσωσι τὸ ἀνεκκλήτων δικαστήριον τοῦ ἔθους καὶ τῆς των ἐνοιῶν κραστώσεως. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀδιαφορία αὕτη καὶ ἀδράνεια εἶναι οὐχ ἥττον ἀκροσφαλῆς καὶ ἐπιλήθιμος· διότι διὰ

μόνης τῆς ἐντόνου μελέτης καὶ ἐνδελεχοῦς ἐπιστά-
σεως, καλλιεργοῦντες τὴν γλῶσσαν καὶ συμβάλ-
λοντες τὸ κατὰ δύναμιν ἕκαστος εἰς τὴν πρόδοσιν
καὶ ἀνάπτυξίν τῆς, προπαρασκευάζομεν καὶ προε-
ξομαλύνομεν τὴν ὁδὸν εἰς τὴν εὐφύιαν καὶ τὴν
μεγαλόνοϊαν.

Ὅθεν καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τοῦ παρόντος πολὺ ἀπέχον-
τες τοῦ νὰ νομοθετήσωμεν περὶ Γλῶσσης, ἀρκούμεθα
μόνον νὰ ἐντιπαραθέσωμεν τὰς περὶ αὐτῆς ἐπικρα-
τούσας ἐκκεντρίας δοξασίας, καὶ τὸν σκοπὸν πρὸς ὃν
αὐταὶ ἐνατείνουσιν, ὅπως ἡ ἀντιμαρτυρία αὐτῶν
χρησιμεύσῃ ἡμῖν ὡς νόξις ὡς πρὸς τὴν ἀληθῆ μέ-
θοδον τῆς ἐρεῦνης καὶ τῆς ἀναλύσεως; ἢ ἀκολου-
θοῦντες δυνάμεθα νὰ πορισθῶμεν ἀρχάς τινας καὶ
κανόνας ἐξαγομένους ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῆς ση-
μερινῆς ἡμῶν γλώσσης, ἵκανοὺς ἵσως νὰ μᾶς προ-
φυλάττωσιν ἀπὸ παντὸς ἀποκλειστικῆς συστήμα-
τος, νὰ μᾶς ἀποκαλύπτωσι τὰ προσορώτερα μέσα
εἰς προαγωγὴν καὶ βελτίωσιν τῆς, τέλος δὲ νὰ μᾶς
ὑπομνησκώσιν καὶ ἕκαστον βῆμα μετὰ πόσης
προσοχῆς καὶ περιστάσεως ὀφειλομένη νὰ κάμωμεν
χρῆσιν τοῦ τιμαλφοῦς τούτου Παλλαδίου τῆς ἐθνι-
κῆς ἡμῶν ὑπάρξεως.

Διερεχόμενοι λοιπὸν τὰς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τοῦδε
ἀναφανείσας δοξασίας περὶ ἕρους τῆς Νεοελληνικῆς
γλώσσης, εὐρίσκομεν ὅτι δύνανται ἄσπασαι ν' ἀνα-
χθῶσιν εἰς δύο τάξεις ἢ εἰς δύο συστήματα, εἰς
τὸ τῶν καθυριστῶν καὶ τὸ τῶν ἰνδαϊστῶν, ἅτινα
καὶ τοὶ εἰς τὴν ἐνδεχομένην σύγκρισίν των ἐμπε-
ριέχοντα ἐν ἐαυτοῖς ἀλλήθαιαν εἰς τὸν πραγματικὸν
ὄρω; χωρισμὸν των καὶ ἀποκλειστικότητα περὶ-
σταται ἀντιφατικὰ καὶ πρὸς ἀλλήλα ἀντιμαχό-
μενα. Ἐκ τῶν καθυριστῶν οἱ μὲν πρεσβεύουσιν
ὅτι πρέπει βαθμηδὸν καὶ ἥρως νὰ βραδίζωμεν πρὸς
τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν, οἱ δὲ ὅτι πρέπει διὰ μιᾶς
καὶ ἀποτόμως νὰ βρωθῶμεν εἰς τοὺς κάλους τῆς,
ἐκ πρώτης ἀφῆστοις Ἑλληνιστὶ γράφοντες. Ἄλλ'
ἐκότεροι καὶ τοὶ διαφωνοῦντες ὡς πρὸς τὴν πορείαν,
συνάδουσιν ὅμως ὡς πρὸς τὸ τέμμα; διότι ἐκότεροι
προτίθενται ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, τὴν ἀνέγε-
σιν τῆς ἀρχαίας, τὴν μᾶλλον ἢ ἦττον ταχέειαν
ἀνθρώσιν τῆς γλώσσης τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ
Πλάτωνος.

Ἀπ' ἐτέρου δὲ οἱ ἰνδαῖσταὶ ἀντιτείνουσιν ὅτι,
ἂν ὁ συγγραφεὺς ὀφείλῃ νὰ ἔχῃ πάντοτε πρὸ ὀφθαλ-
μῶν τὸν φωτισμὸν τοῦ λαοῦ, ἂν ὁ ἀναγκαῖος ὄρος
τῆς ἐπιτυχίας του ἦναι τὸ νὰ γίνεταὶ καταληπτὸς
τοῖς πᾶσιν, ἔπειτα ὅτι πρέπει νὰ γράφῃ ὅπως λα-
λεῖ καὶ προφέρει αὐτὸς ὁ χυδῆρ λαὸς, νὰ τηρῇ με-
θυστικὴν εὐλάβειαν τοὺς σχηματισμοὺς, τὰς
συγκοπὰς, τὰς πολυαιδείας τῶν λέξεων παραφθοράς
καὶ ἀκρωτηριάσεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης, καθόλου
δὲ νὰ χυδαίῃ ὡς αὐτὸς ὁ χυδῆρ λαός; καὶ ὁ κἀπηλός.

Ταῦτά τε λοιπὸν εἶναι ἡ ἀντίθεσις ἐκατέρων τῶν
συστημάτων πρὸς ἀλλήλα; ἕνα δὲ διαλάθωμεν πρῶ-
τον περὶ τοῦ πρώτου αὐτῶν, ἂν ἀποβλέψωμεν εἰς τὸν
σκοπὸν ὃν προτίθενται οἱ καθυρισταί, εὐκόλως
ἐνηνοῦμεν κατὰ ποίαν σημασίαν ἐκλαμβάνουσι τὴν

καθαρίσιν τῆς γλώσσης, ἀρκεῖ νὰ ἐπικρατῇ λέξις τις
ἢ φράσις εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ διὰ ν' ἀποσκορα-
κισθῇ πάραυτα ὡς βυπαρὰ καὶ ἀκάθαρτος, καὶ ν'
ἀντικαταστή διὰ τινος ἄλλης ἀγνῆς καὶ ἀγράφτου,
ἐξαχθείσης ἐκ τῶν σπλάγγχνων τοῦ Ἀττικοῦ λεξι-
κοῦ; ἀρκεῖ νὰ κυκλοφορῇ εἰς τὰ ἕμματα τοῦ ἔθνους
ἕστω ὅσονδήποτε γλαφυρὰ, ἐκφραστικὴ καὶ εὐστο-
χὸς διὰ νὰ προτιμηθῇ ἀντ' αὐτῆς ἄλλη τις ἀρχαία
καὶ τοὶ ἀμφιβόλου χρήσεως, καὶ τοὶ οὐδένα ἄλλον
λόγον παραδοχῆς ἔχουσα εἰμὶ τὸ σπάνιον καὶ ἀσύν-
ηθες; ἀρκεῖ ἐν ἐνὶ λόγῳ νὰ ἦναι δημιώδης καὶ καθη-
μαχευμένη, διὰ νὰ ἐξαλειφθῇ ἐκ τῆς βίβλου τῶν
ζώντων, καὶ τοὶ διαμαρτυρομένη τὸ δικαίωμα τῆς
γενεῆς καταγωγῆς τῆς, καὶ τὴν πρὸ τρισεχιλίων
ἔτων ὑπαρξίν τῆς. Ὅθεν πιστεύουσιν ὅτι διὰ τοῦ
ἀπλοῦ τούτου μέσου καὶ διὰ τοῦ ἐξοστρακισμοῦ
δύο ἢ τριῶν βοηθητικῶν βημάτων καὶ τινων μορίων,
ἐπιτυγχάνουσι πληρέστατα τοῦ ποθομένου, μετα-
τρέπουσιν ὡς διὰ μαγικῆς βάρβου τὴν καθομιλου-
μένην εἰς καθαρὰν Ἀτθίδα, καὶ τότε δὴ τότε δύ-
νανται μετὰ πεποιθήσεως νὰ ἐπαναπαύωνται εἰς τὸ
λαμπρὸν αὐτῶν κατόρθωμα, γαυριῶντες καὶ ἐνα-
βρονόμενοι ὅτι ἀνέστησαν ἐκ νεκρῶν τὴν προγονικὴν
ἡμῶν γλῶσσαν.

Ἄλλ' αἱ ἀπόδομοι αὐταὶ μεταβολαὶ καὶ ἀλλοιώσεις
τῶν γλωσσῶν δὲ περὶδύονται ἀπλῶς καὶ ὡς ἐτύχεν
ὑπὸ τῶν εὐαρίθμων ἀτόμων, ἀλλ' ὑπὸ τῆς κινή-
σεως τοῦ ἔθνους, ὑπὸ τῆς μεταβολῆς τῶν ἰδεῶν,
τῶν αἰσθημάτων, τῶν θρησκευτικῶν, πολιτικῶν καὶ
κοινωνικῶν θεσμοθεσιῶν του, αἵτινες ἐπενεργοῦσαι
ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος, ἐπιφέρουσιν ἀναγκαῖως
μεταβολὴν τινὰ καὶ ἐπὶ τῆς γλώσσης του, τῆς ὁ-
ποίας αἱ διαφοραὶ στιγμῆ καὶ ἐπιτοδοὶ ἔχουσι τοὺς
ἱστορικοὺς των λόγους, οὐχ ἦττον ἢ τὰ διάφορα
στοιχεῖα ἐξ ὧν συναπαρτίζεται ὁ βίος ἐνὸς λαοῦ,
ἐνὸς ἔθνους. Ὁ ζῆτιῶν ἄρα νὰ ἐπαναγάγῃ τὴν γλῶσ-
σαν ἐκ τῆς ἐνοστώσεως αὐτῆς καταστάσεως εἰς τὴν
ἀρχικὴν, εἰς τὴν πρώτην, οὐδένα λόγον ποιούμε-
νος τῶν μεταξὺ παρεντιθεμένων διαδοχικῶν μετα-
βολῶν καὶ μεταμορφώσεων, ἐρᾷ ἀδυνάτων, ζητεῖ νὰ
μετατρέψῃ ἐπὶ τὰ ἄνω τὸν ῥοῦν τοῦ ποταμοῦ παρὰ
τοὺς ἀναγκαίους νόμους τῆς φύσεως. Πλὴν ἔστω!

Ἄς ὑποθέσωμεν διὰ μιᾶν στιγμὴν εὐκατέροιστον
τὸ ἐπιχειρήμα, ἂς παραδειχθῶμεν βεβαίαν τὴν ἐπι-
τυχίαν, τί τὸ ἀποβησόμενον; τί τὸ ἔπακρον ἢ τὸ
δριστικὸν ἐξαγόμενον τῶν προσπαθειῶν τούτων;
Οὐδὲν ἕτερον βέβαια ἢ τὸ εὐχερῶς θεματογραφεῖν
καὶ παραφράζειν εἰς τὴν ἀρχαίαν φωνὴν; ἀλλὰ τού-
του δοθέντος δύνανται μὲν νὰ εὐδοκιμήσωσιν ὡς ἑλ-
ληνισταὶ ἀριστοὶ ἀμιλλώμενοι πρὸς τοὺς Ἑρμά-
τους καὶ τοὺς Πόρσωνας; δύνανται μὲν νὰ διακοι-
νήσωσιν εὐκόλως πρὸς ἀλλήλους τὰς ἰδέας των καὶ
νὰ συνεννοῶνται ἐντελέστατα, ἢ ἐντεῦθεν ὁμοῦς
προκύπτουσα ὀφέλεια περιορίζεται ἀποκλειστικῶς
εἰς αὐτοὺς μόνον καὶ τοὺς ὁμογενεῖς των, κατὰ τὸν
κοινὸν λόγον κάμω γάμο, γάω γὰ καὶ τὰ παιδιὰ
μου; διότι οὕτε ἡ ποιήσις των ὕβλει συγκινεῖν τὴν
καρδίαν τοῦ ἔθνους ἐνθουσιάζουσα αὐτὴν καὶ ἡλε-

πρόξουσα, οὕτε ἡ συγγραφὴ των θέλει φωτίζειν τὴν
δύναμιν του ἐκπαιδεύουσα αὐτὴν καὶ δημοτικεῖου-
σα τὰς γνώσεις διὰ τοῦ ἀφελοῦς καὶ εὐλήπτου
τῆς φράσεως. Ἄλλὰ διατί νὰ μὴ δικαιῶται καὶ
αὐτὸ τὸ ἔθνος βραδίζον τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πο-
ρείαν ἀμέριμον καὶ ἀδιάφορον, ἐνόσω καὶ ἐκείνοι
εὐαρεστοῦνται νὰ περιελίττωσι τὰς ἰδέας των δι'
ὀμιχλώδους τινὸς περικαλύμματος, ἐνόσω προαι-
ροῦνται νὰ σχηματίζωσιν ἰδιαιτέραν προνομιοῦχον
τάξιν, εἰδὸς τι ὀλιγαρχίας οὕτως εἰπεῖν ὡς πρὸς τὴν
γλώσσαν, ὅποιον δὲν ἀπαντάται εἰς οὐδεμίαν τῶν
μεγάλων αὐτῆς περιόδων, διότι τούτο ἀντιφάσκει
μὲ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἔθνους, διότι τούτο ἀντι-
θίνει πρὸς τὸ ἡμίμφοτον καὶ τὰς βυπάς του, οὐ-
τινος τὸ δημοτικὸν καὶ εὐκοινώνητον πνεῦμα ἀπο-
κροθεῖ τὴν τῶν ἰδεῶν μονοπωλίαν καὶ ἀποκλειστικὴν
κώτητά. Ἀπειναντίας κατὰ πάσας τὰς μεγάλας ἐ-
ποχὰς τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἀνευρίσκομεν τὴν
γλῶσσαν τῶν λογίων ἀντισταχοῦσαν καὶ συμπο-
ρευομένην, καὶ ὅσον ἐπιδέχεται ἡ φύσις τῆς, μὲ τὴν
τοῦ ἔθνους, ὅπερ οὐ μόνον συναισθάνεται, ἐννοεῖ
καὶ γεύεται τὰ ἐκείνων ἔργα, ἀλλὰ καὶ πολλάκις
παρίσταται ὡς δικαστὴς ἀνέκκλητος ἐπιφέρειν τὴν
περὶ αὐτῶν κρίσιν του, καὶ ἐκδίδον περὶ τῆς ἀξίας
των ἀποφασίαν ὀριστικὴν καὶ τελεσιδικίαν.

Ταῦτα λοιπὸν ἵσως ἀναλογιζόμενοι καὶ τινες τῶν
προεξάρχοντων τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας, δεικνύνται
πρὸς τὸν λαὸν ἡπιώτεροι καὶ μετριοπαθέστεροι,
συγκαταβαλοῦσι χάριν αὐτοῦ νὰ περιόρισωσιν ὁ-
ριστοῦν τὴν συστηματικὴν των ἀρχὴν ἐπαγγελόμε-
νοι νὰ γράφωσι μὲν εἰς τὴν ἀρχαίαν, ἀλλὰ μετὰ
τοσαύτης εὐφραδείας καὶ τέχνης, ὥστε νὰ ἐννοῶν-
ται ὑπὸ πάντων οἰκδηῆποτε ἱκανότητος, οἰουδή-
ποτε βαθμοῦ καὶ τάξεως. Καὶ βέβαια, μεγάλη ἢ
ἐπαγγελία των καὶ θαυμαστὴ ἢ ἐπίνοια. Ἄλλ' ἂ-
ράγε δύνανται καὶ νὰ τὴν πραγματοποιήσωσι φέρον-
τες εἰς πέρας, ὅτι ἀπλῶς δύσχυρίζονται; Τούτο
πρόκειται ἢδὲ νὰ ἐξετάσωμεν, τούτο πρόκειται νὰ
ἐπαληθεύσωμεν.

Καὶ τῶντοι, πρῶτον μὲν οἱ τοιοῦτοι χρῶνται
γλῶσση τεχνητῇ καὶ ἐπιτετηθευμένῃ; διότι καὶ ἂν
ὑποθεθῶσιν αὐτῆς κάτοχοι, δὲν τὴν ἐθήλασαν ὅμως
μετὰ τοῦ μητρικοῦ γλῶσσου, διότι δὲν δικαιοῦνται
ἐν αὐτῇ, οὐδὲ ἐκράζουσι δι' αὐτῆς τὰ αἰσθημάτων
καὶ τὰς χρεῖας τοῦ κοινωνικοῦ των βίου, ἐπομένως
ἐπιχειροῦντες εἰς αὐτὴν νὰ συγγράφωσιν, ἀναγκάζον-
ται ἀδιακόπως νὰ κάμνωσιν ἐνδιάθετον μετάφρασιν,
ἀναγκάζονται ἀπεκδύοντες τὰς ἰδέας των τοῦ φυ-
σικοῦ των ἐνδύματος, νὰ τὰς περιβάλλωσιν ἕτερον
τεχνικὸν καὶ ἐπίπλαστον. Ἄλλὰ δὲν εἶναι οἰκοθεν
κατὰ δῆλον ὅπως ἡ ζῆμιαν καὶ ἀπόλειαν ὀρισταν
ταὶ αἱ ἐννοιαὶ; ὁσάκις βιαίως ἀποσπώμεθα τῆς μετ-
αὐτῶν συμφοῆς ἐκφράσεως; ἐκτίθενται μετρημι-
σμέναι καὶ ὑπὸ μορφῆν ἕτερον καὶ ἀνοικτεῖον;
Ἐκτός δὲ τούτου πρὸς κχευόδωσιν τοῦ ὑπ' αὐ-
τῶν ἐπινοηθέντος σχεδιάσματος, ὅπως τάναντία
εἰς ταῦτον ἀνάγωσιν, ὅπως καὶ τοὶ ἀρχαῖοι γί-
γνεται ὁμοῦς καταληπτοὶ τοῖς πᾶσιν, ἀντέχονται τοῦ

μόνου αὐτοῖς ἐναπολειπομένου μέσου, ἀρκιροῦσιν ἐκ
τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νέας γλώσσης λέξεις, φράσεις,
ἰδιώματα, ἀποβάλλουσι πάνεῖτι ἀποτελεῖ τὴν φυ-
σιολογίαν καὶ τὰ εἰδικὰ ἐκατέρως γνωρίσματα, το-
σοῦτον δὲ τὰς κκετιχναίνουσι καὶ λεπτύνουσιν, ὡς-
τε τὸ ἐξ αὐτῶν δημιουργούμενον παρίσταται σκε-
λετώδες καὶ ἀμορρον, ὥσπερ Ἰνδαλμά τι ἄνευ εἴ-
δους, ἄνευ καλλονῆς, ἄνευ ζωῆς καὶ χάριτος. Ἐπό-
μενον λοιπὸν εἶναι, τὸ ὑπὸ των ἀντι νὰ προβάλῃ ἀ-
φελές, φυσικὸν, εὐρουν, εὐστροφον, διαποικιλλόμενον
κατὰ τὰ διάφορα τοῦ λόγου εἶδη, νὰ ἐκφέρται ἐ-
πιτετηθευμένον, δυσκίνητον, ὁμοίотροπον καὶ μο-
νόρρυθμον.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις πλείσταται ὅσα τῶν ἀρ-
χίων λέξεων τῶνται καὶ γῶν ἐτι εἰς τὸ στόμα
τοῦ ἔθνους, ἀλλὰ κατὰ σημασίαν μᾶλλον ἢ ἦττον
τροπικὴν ἢ παραλλαγμένην, τοῦλάχιστον διάφορον
τῆς ἐν τοῖς ἀρίστοις Ἀττικοῖς συγγραφεῦσιν ἀπαν-
τωμένης. Ὅστω π. χ. ἄδεια, ἰδιώτης, ἀγγελοσ,
παράδεισος, κέλασις, ἐκκλησία, κάμνω, ἐντρέπο-
μαι, ὁμιλῶ, βαπτίζω, κ.τ.λ. Τί λοιπὸν τὴν πλη-
θὴν τῶν τοιούτων λέξεων πῶς θέλουσιν ἀράγε ἐφαρ-
μόζειν; εἰ μὲν κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐκδοχὴν, μακρὰν
τοῦ νὰ γίνωνται καταληπτοὶ τοῖς πᾶσιν, ἐπαναφέ-
ρουσι τὴν ἐποχὴν τῆς Πυρροποιίας τὰ πάντα ἀνα-
κινῶντες καὶ συνταράττοντες; εἰ δὲ κατὰ τὴν ση-
μερινὴν, περιπίπτουσιν εἰς ἀντίφρων παρεκκλινού-
τες τοῦ ἰδίου αὐτῶν προγράμματος.

Ἄλλὰ διατί τέλος οἱ καθυρισταὶ ἐνατείνουσιν
ἀπαντες εἰς ἕνα καὶ τὴν αὐτὸν σκοπὸν εἰς τὴν τῆς
νέας ἡμῶν γλώσσης ἀπαρχαίωσιν; διατί ἅπαντες
πρεσβεύουσιν ὡς ἄρθρον πίστεως ὅτι διὰ νὰ φθάσῃ
ἡ καθομιλουμένη εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον τῆς, διὰ νὰ
ψυθῇ τὸ τέμμα τῆς ἐντελείας, ἀνάγκη νὰ προσηγ-
γίσῃ τὰς τῶν ἢ βραδίων εἰς τὸν χροσῶν αἰῶνα τῆς
χλιτικῆς ἀρχαιότητος; Ὁ λόγος εἶναι προφανής;
διότι ζήλοῦσι, καὶ τίς δὲν ζήλοῖ; τὰ ἐξοχὰ πλεο-
νεκτῆματα τῆς προγονικῆς ἡμῶν γλώσσης, τὸ τερ-
πνὸν καὶ ἐπίχαρι, τὸ εἴρωθμον, τὸ μελωδικὸν καὶ
τὸ ἐνχρῶμιον; ἀλλ' ἂς μὴ λησμονήσωμεν ὅτι τὰ
πλεονεκτῆματα ταῦτα δὲν ἀνεφύησαν τυχαῖα καὶ
αὐτόματα, ἀλλ' ἦσαν τὸ ἀναγκαιὸν ἀποτέλεσμα
τῆς κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐσωτερικῆς καταστά-
σεως τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, ὅπερ ἦν τότε εἰς
ἐντελῆ ἀρμονίαν καὶ ἄμεσον ἐνότητα μετὰ τῆς ὕ-
περθευμένης ἀρμονίας τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ. Ἐν-
σώδης χαρακτῆρ τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ. Ἐν-
τεῦθεν ἐξηγεῖται ἡ ἀποδείωσις ἐκείνη ἢ προσωποποι-
ησις τῆς ἐξωτερικῆς φύσεως, τῆς ὁποίας οἰαδῆποτε
κατάστασις, οἰαδῆποτε ἐνέργεια ἀπεδόθη εἰς τινὰ
διανοητικὴν δύναμιν, εἰς τινὰ θεότητα. Ἐντεῦθεν ἢ
καλλιτεχνικὴ ἐκείνη δεξιότης, δι' ἣς τὸ αἰσθητικὸν
διεπεράτω ὑπὸ τοῦ ἰδνικοῦ, δι' ἣς τὸ ὕλικόν ἀπε-
τέλει τὴν ἐνοσωμάτωσιν ἢ τὴν ὀλοσγεῖν τοῦ πνευ-
ματικοῦ ὑπαρξίν. Ἐντεῦθεν ἢ ἐναγώνιος ἐκείνη
προσπάθεια τοῦ ἀτόμου ὅπως διαμορφώσῃ καὶ δια-
πλάττῃ αὐτὸ ἐκυτὸ πρὸς τινὰ γενικὸν σκοπὸν, ὅπως

ως απόλυτος αὐτῆς νόμος· διότι αὐτὴ οφείλει νὰ συμπαρῆσιν ὡς πρὸς τὴν διάπλῃσιν καὶ βελτίωσιν τῆς συμπαρῆσιν αὐτῆς καὶ νὰ παρεδρῶνται ὑπὸ τῆς Νεοελληνικῆς γλώσσης, διὰ νὰ παραστάντωνται ἐν φιλοκαλοῦ κρίσεως, τῆς μόνις ἐπιτηδείας νὰ ὑπαγορεύη τὰ μέσα τοῦ νὰ διαγινώσκονται ὀρθῶς τὸ πρῶτον καὶ τὸ κείριον, τοῦ νὰ ἐκλέγονται ἐπιτυχῶς καὶ καταλλήλως αἱ λέξεις καὶ φράσεις, καὶ τοῦ νὰ διακρίνονται μετ' εὐαισθησίας καὶ ἀξυτῆτος αἰ οὐσιώδεις καὶ κύριαι τῆς γλώσσης κληρονομία ἀπὸ τὰς συνθηματικῆς καὶ ἐπιπλάστους.

Ἐκ τῶν προεκτεθέντων λοιπὸν συνάγεται ὅτι τὸ σύστημα τῶν χυδαῖστων, μηδὲ μὲν ποιούμενον διαφορὰν μετὰ τῆς γκαπτῆς καὶ τῆς λαλουμένης, ἀλλὰ συγγένον πρὸς τὴν φύσιν διασώτῃ καὶ ἀσφύγῃ, ἀποβίνει ἄριστον καὶ ἀπρῆκτον, οὐδὲ ὅλως συντελοῦν εἰς τὴν τῆς γλώσσης καλλιέργειαν καὶ βελτίωσιν. Ὅτι δὲ μόνον ἀληθῆς καὶ ἀξιοσημειώτων βγειεῖται εἰς τὸ σύστημα τοῦτο φιλοσοφικῶς θεωρούμενον, εἶναι ἡ ἐνδ' ἑμῶν ῥοπή καὶ τάσις τῶν χυδαῖστων, καὶ τοὶ μὴ ἐχόντων συνείδησιν τῆς τάσεώς τῶν, ὅπως διατηρῆται ὁσὸν καὶ ἀκαρτερῶς τὸ εἶναι καὶ τὸν μὲν τοῦτο τῆς γλώσσης κειμήλιον, ἔστω καὶ μετὰ αὐτῆς τὰς παραμορφώσεις καὶ εἰδηθῆς του, ὅπως περιφρουρῆται μετὰ ζήλοισιν ὅμοια, ὡς πολυτίμον μεταλλόν, ὅπερ, καὶ τοὶ ἀναμειγνύμενον μετὰ ἀλλοτρίας ὕλης, μένει ὁμοῦ ἀνεπαρὸν, διὰ φόβον μὴ προστρέβόμενον πρὸς κάθαρσιν ἀπολύσει τι καὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀξίας καὶ τιμιότητος.— Ἐν ἄλλοις ἔθνεσιν, οἱ χυδαῖσται ἔχουσιν ὡς πρὸς τὴν γλώσσαν τὴν αὐτὴν σχέσιν, ἢ οἱ ὀλιγαρχικοὶ ὡς πρὸς τὴν δημοκρατικὴν πολιτείαν· διότι, ὡς ὅτι οὐκ ἐνθερμοὶ τοῦ πλῆθους ὑπερμαχοῦσι, οὐδὲν περιορισμὸν οὐδέ μὲν μετρίαν ἀνέχονται τοῦ ὀλιγαρχικοῦ αὐτῶν συστήματος, ὡσαύτως καὶ οἱ χυδαῖσται προκρῦπτουσιν ἀπόλυτον αὐτονομίαν καὶ ἰσότητά εἰς ἀνάσσει τὴν ἑκάστη τῶν λέξεων, ἔστωσαν οἷα δὴ ποτε καταγωγῆς, οἰκιδή ποτε κατηγορίας καὶ τάσεως. Ἀλλὰ καθὼς εἰς τὴν ἀληθῆ δημοκρατίαν, ἵνα μεταχειρισθῶμεν τὴν ἑκφρασίαν τοῦ δημοκρατικῶτάτου Περικλέους, προτιμᾶται ἕκαστος πολίτης εἰς τὰ κοινὰ ἀναλόγως τῆς προσωπικῆς του ἀξίας καὶ ἀρετῆς, οὐδὲ ἀποκλείεται ἡ πολιτεία καὶ εἰς αὐτὸν τὸν πένητα καὶ τοὶ ἄσημον, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχη τὰ ἀναγκαῖα πρόσοντα πρὸς τὴν τοῦ κοινῶν ὠφέλειαν, ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν πολιτείαν τῶν γραμμάτων δὲν πρέπει νὰ παρεισάγονται τὰ τυχόντα λεκτικὰ τῆς γλώσσης στοιχεῖα ἀπ' εὐθείας καὶ ἀμέσως ὅπως λαλοῦνται καὶ προφέρονται ὑπὸ τοῦ συρφετώδους ἔχλου, ἀλλ' ὑποβλήμενα προαχόντως εἰς αὐστηρὰν δοκιμασίαν νὰ προτιμῶνται ἕκαστα ἀναλόγως τῆς εἰδικῆς αὐτῶν ἀξίας καὶ δυνάμεως, χωρὶς ἀφ' ἑτέρου οὐδὲν εἰς αὐτῶν ν' ἀποκλείεται τῆς εἰσόδου, καὶ τοὶ νομιζόμενοι ἀγορεύον καὶ βάνυσον, ἀρκεῖ μόνον νὰ συντείνῃ εἰς πλουτισμὸν καὶ καθωρτίσμαν τῆς γλώσσης.

Ἐκ τῆς ἐρένης λοιπὸν ταύτης καὶ ἀντιπραθέσεως τῶν δύο προμνησθέντων συστημάτων πορίζομεθα τὴν πρακτικὴν ταύτην ὠφέλειαν ὅτι, διὰ νὰ παραφύονται ὄντως ἐμβριθῆ καὶ μόνιμα ἀποτελέ-

σιν ὡς πρὸς τὴν διάπλῃσιν καὶ βελτίωσιν τῆς Νεοελληνικῆς γλώσσης, διὰ νὰ παραστάντωνται ἐν αὐτῇ ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ καθῆκον, τὸ σαφές καὶ διηκριβωμένον, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ ζωηρὸν, τὸ ἐκφραστικὸν καὶ τὸ ἐπιχαρὶ, διὰ ν' ἀναπτύσσωνται πάντοτε ἐπὶ τὰ πρόσω αἱ δυνάμεις αὐτῆς ἀδικλείπτως ἀποβινοῦσιν; πλουσιωτέρως, εὐστρωφωτέρως καὶ ἰκανωτέρως πρὸς διεξηγήσειν οἰουδ' ἅποτε εἶδους ἐννοῶν καὶ ἀισθημάτων ἀνάγκη νὰ ἐπανακαμψόμεν τὴν προσοχήν μας ἐπ' αὐτῆς ταύτης, ἀνάγκη αὐτὴν ταύτην μελετῶντες, καὶ ἐπεξεργαζόμενοι καὶ ἐμβαθύνομεν εἰς τοὺς οὐσιώδεις χαρακτῆρας καὶ εἰς τὸ πνεῦμά τῆς, ὅπερ ἀποκαλύπτεται εἰς τὰ δύο αὐτῆς στοιχεῖα, τὸ Γραμματικὸν ἢ τὸ Λογικόν, καὶ τὸ ῥητορικόν ἢ τὸ εἰκορικόν, ἐξ ὧν τὸ μὲν χρησιμεῖται ἀπλῶς πρὸς τὴν κατάληψιν, χορηγεῖ τὰ σημεῖα τῶν ἐννοῶν τοῦ συνδέσμου αὐτῶν καὶ ἀπασῶν ἐκείνων τῶν σχέσεων αἵτινες συναπαρτίζουσιν ὅλον τι συνεχές καὶ ἀλληλουχούμενον, τὸ δὲ ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἀποτελεῖται πρὸς τὴν διάνοιαν, πλάττει τὴν φαντασίαν, ἐξεικονίζει πλαστουργικῶς τὴν ἔννοιαν, ἢ συναγεῖραι ταυτοχρόνως καὶ ἄλλας ἐπουσιώδεις, καὶ εἰσδύον εἰς τὴν καρδίαν ἢ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀναγινώσκοντος μεταδίδει εἰς αὐτὸν ἡλεκτρικὴν τινα ἀίνυσιν.

Ὅθεν ἐκ τῆς μελέτης καὶ ἀκριβοῦς ἐπεξεργασίας τῶν δύο ποσῶν στοιχείων δύναται νὰ ἐξαχθῶσιν ἀρχαὶ τινες ἢ κανόνες, ὅφ' ὧν χειραγωγούμενοι δύναμεθα ἴσως νὰ συντελώμεν, ὡς ἐκ τῶν ἐνόντων, εἰς προαγωγήν καὶ ἐπίδοσιν τῆς σημερινῆς ἡμῶν γλώσσης, ἐτοιμάζοντες τὴν ὁδὸν καὶ εὐθείαν ποιοῦντες τὰ τρίτους εἰς τοὺς μέλλοντας ν' ἀναφανθῶσι μεγάλοφρονες συγγραφεῖς, οἵτινες ἀνατέλλοντες ὡς φαινοὶ ἀστῆρες ἐπὶ τοῦ φιλολογικοῦ ἡμῶν ὄριοντος, θέλουσιν εἰκότως διαφωτίσει πᾶν εἰ τι μέγα, εὐγενῆ καὶ ἔξοχον ἐν τῇ φύσει αὐτῆς. ἔγκειται.

Ἰμῶς δὲ περιορίζομεθα ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὰς ἀπλᾶς ταύτας Νύξεις, εὐχόμενοι ὅπως ἄλλοι ἡμῶν νοσημονότεροι διαπραγματευθῶσι τὸ περισπούδαστον τοῦτο ἀντικείμενον ὠριμώτερον καὶ ἐμβριθέστερον.

Ἐν Κεφαλληνίᾳ, τῇ 20 Ἰανουαρίου 1857.
Θ. ΚΑΡΟΥΣΟΣ.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ
A. M. ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ

Περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαίδευσως κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος 1855—1856.

Μεγαλειότατε!
Ἀλέξανδρος κατὰ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον τοῦ σχολικικοῦ ἔτους 1855—1856, λαμβάνων τὴν

τιμὴν νὰ ὑποβάλῃ τῇ Ἱμετέρᾳ Μεγαλειότητι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐργασιῶν τῶν κατὰ τὸ Κράτος παντὸς βλῆμοῦ καὶ εἶδους διδασκῆριων καὶ τὰ περὶ τῆς καταστάσεως αὐτῶν, κατὰ τὰ ἐξαχθέντα ἐκ τῶν ἀρτι ἀποσταλείσων πρὸς τὸ Ἰπουργεῖον ἐκθέσεων τῶν ἀρμοδίων Ἀρχῶν.

Μετὰ τὴν περὶ τῆς προόδου καὶ καταστάσεως αὐτῶν ἐκθέσειν, θέλω ἐπισυνάψει ἐπὶ τέλους καθολικοῦς πίνακας, ἐμφαίνοντας τὸν ἀριθμὸν τῶν διδασκῆριων κατ' εἶδος καὶ βαθμὸν, ἐπὶ δὲ καὶ κατὰ νομοῦς, ἡμοῦ δὲ καὶ τὸ ποσὸν τῶν τε διδασκόντων καὶ διδασκόμενων, τὴν πρόοδον τούτων, καὶ τὰς ψηφισθείσας δαπάνας. Μετὰ δὲ ταῦτα ποιήσομαι λόγον ἐν κεφαλῶν περὶ τῶν εἰς τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν πεπραγμένων καὶ ἐπιπροσέσει, ὡς ἐν ἐπιμύτρῳ, ἀπέψει τινὰς περὶ τῶν ἐπενεχθέντων εἰς αὐτὴν βελτιώσεων.

Κ.Ε.Φ. Α'.
Περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Δημ. Ἐκπαίδευσως κατὰ τὸ ἔτος 1855—1856.
ΜΕΡΟΣ Α'.
Δημοτικὴ διδασκαλία.

Μὴ συναισθηθείσας ἐτι τῆς περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ πορείας ἐν Ἑλλάδι τῆς δημοτικῆς διδασκαλίας ἐκθέσεώς μου, περὶ ἧς ἐν τῇ πέρυσιν κατὰ Φεβρουάριον ὑποβλήθησιν ἐκθέσει μου περὶ μέσης ἐκπαίδευσως διέλαθόν, ἐνόμισα χρήσιμον νὰ προτάξω ἐν ταῦθα ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς ὡς εἰσαγωγὴν εἰς τὰ περὶ τῆς νῦν καταστάσεως αὐτῆς.

Τὸ Ἑλλ. ἔθνος, Μεγαλειότατε, οὐδέποτε ἐπαύσατο ἐμπνεόμενον ὑπὸ τῶν εὐγενεστέρων ὑπὲρ τοῦ φωτισμοῦ αὐτοῦ ἰδεῶν, καὶ ἐν οὐδεμίᾳ περιστάσει ἐπελάθετο τῶν διὰ τῆς παιδείας ταθέντων ἀκαταβλήτων τροπῶν τῶν προπατόρων αὐτοῦ· ὅσα δὲ ἠδυνήθη ἐλευθέρως νὰ διατίθῃται τὰ κατ' αὐτὸ, ἐπαμελήθη ἵνα, ὅσον ὅλον τε εὐγενῶς, διαδοθῶσι τὰ γράμματα εἰς τὸν λαόν· ἔθεν ἐνομοθέτησε τὴν δημοσίαν δαπάναν διδασκαλίαν αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς πρώτοις ἐποίησατο τὴν εἰσαγωγὴν ἐν Ἑλλάδι τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς μεθόδου δι' ὁμογενῶν, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ταύτῃ διδασκόντων, ἐν οἷς διαπρέπει ὁ μακαρίτης Γ. Κλεόβουλος ὁ φιλιππουπολίτης. Ὁ ἀνὴρ ὁστος διδάχθει ἐν Παισίοις πρὸ τοῦ 1820 τὴν μέθοδον ταύτην, συνέταξεν ἑλληνιστὶ πίνακας ἀναγνώσεως, τυπώσας αὐτοὺς συνδρομῇ τοῦ μακαρίτου Ν. Ρωσσέτου, κατὰσκευασάμενος ἐπίτηδες γαργατῆρας. Οἱ πίνακες οὗτοι διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς συντάξεως, καὶ τὸ εὐθετον αὐτῆς πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῶν, ἐπέστηρον ἐν Παισίοις τὸν ἔπαινον τῆς Συνελεύσεως τῶν μεθόδων τῷ 1819, εἰς ἣν ὑπέβαλεν αὐτοῦ· ὁ δὲ τῆς Συνελεύσεως ταύτης εἰσαγγεῖτης Κύριος Lebouf ἀνέφερε περὶ τούτων ἐπ' ἄλλοις καὶ τὰ ἐξῆς· «Ὁ Κ. Κλεόβουλος δὲν ἠρέσθη νὰ μιμνήθῃ ἢ νὰ μεταφράσῃ τοὺς ἐν τοῖς σχολείοις ἡμῶν διατελοῦντας πίνακας, ἀλλ'...

» ἀπομακρυνθεὶς τῆς αὐστηρότητος τῆς ἡμετέρας » μεθόδου, ἄτε τῆς ἐναρμονίου ἑλληνικῆς γλώσσης » σπανίως δεχομένης συλλαβὰς μὴ κηλοῦσας τὴν » ἀκοήν, μεταδίδει ἀπὸ μέρους εἰς μέρος, τιθεὶς » ὑπ' ὄψιν τῶν μαθητῶν σειρὰν λέξεων, συντεθει- » μένων ἐξ αὐτῶν ἐκείνων τῶν συλλαβῶν, ἃς οἱ » μαθηταὶ μελετῶσιν· οἱ δὲ πίνακες αὐτοῦ εἰσὶν » ἥττον ὑπεργομοὶ τῶν ἡμετέρων, τῆς δ' ἐκλογῆς » τῶν ἐν αὐτοῖς περιεχομένων πραγμάτων καὶ ἐν- » νοιῶν οὐδὲν ἀληθῶς κριτικώτερον· ὅθεν ἡ Συνέ- » λευσις παραδέχεται ἀσμένως τὴν καινοτομίαν » ταύτην, καὶ ἐφαρξεί ζωήρως τὴν εὐχὴν, ἵνα » εἰσαχθῆ ποτε εἰς τὰ ἡμέτερα σχολεῖα ».

Διὰ τοῦ ἀκαμάτου τούτου Ἑλλῆνος καὶ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν, εἰσῆλθον εἰς Ἑλλάδα ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος μέθοδος· καὶ σχολεῖα συνεστήθησαν κατ' αὐτὴν περὶ τὰς ἀρχὰς ἡδὴ τοῦ 1821 ἐν Ὀλοῖς Οἰτύλου, ἐν Ἀγίῳ Πέτρῳ, ἐν Πάρῳ καὶ ἐν Σύρῳ, ἐνθα μετέβη αὐτὸς ὁ μακαρίτης Κλεόβουλος εἰς διὰδοσιν τῆς μεθόδου καὶ μόρφωσιν διδασκῆριων κατ' αὐτὴν. Ἄλλοι δὲ ὁμογενεῖς, ἐν Εὐρώπῃ ταύτῃ ἐπίσης διδάχθέντες, συνέστησαν σχολεῖα ἀλληλοδιδασκτικὰ, ἐν Τριπόλει πρῶτον, εἶτα δὲ ἐν Ναυπλίῳ, διὰ συνδρομῆς καὶ προστασίας τῆς τότε ὑπαρχούσης φιλανθρωπικῆς εταιρίας, ἧτις διώρισεν εἰς αὐτὸ καὶ βρηθὸν τοῦ ἐκ Τριπόλεως ἕνεκα τῶν τοῦ πολέμου περιστάσεων ἐνταῦθα καταφυγόντος διδασκῆλου. Βαθυμῶδον δὲ ἤρξαντο νὰ συσταίνωνται καὶ ἀλλαγῶν σχολεῖα τοιαῦτα, καὶ μάλιστα ἐν Ἀθῆναις, ἐνθα ἀνακαταρροῦντο δαπάναις τῶν κατὰ τὴν Ἀττικὴν εὐαγῶν Μονῶν ὅσοι τοιαῦτα, ἐν ἀρρένῳ καὶ ἑτερον κορασίῳ, διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Νικητοπούλου, τοῦ πολλὰ ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως αὐτῆς μοχθήσαντος. Οὕτω δὲ ἡ ἀλληλοδιδασκτικὴ μέθοδος, ἀπάντησεν πολλοῦ τῆς Εὐρώπης παντοῖα προσκόμματα ἐκ προλήψεων καὶ σκοροφανῶν κατ' αὐτῆς, ἐν Ἑλλάδι, γενομένης ἀληθοῦς διαγνώσεως τῆς ἀναιμιότητος αὐτῆς, εἰσῆλθον ἀκωλύτως καὶ πανταχοῦ, ὅπου ἦν δυνατόν, ἐρημόσθη προθύμως.

Ἐλθόντος δὲ τοῦ μακαρίτου Κυβερνήτου Ἰ. Ἀ. Καποδιστρίου εἰς Ἑλλάδα, ἔλαβε νέαν ὄψιν καὶ βελτίωσιν ἡ μέθοδος, ἣν εὗρεν ἡδὴ εἰσαγμένην καὶ ἰκανῶς διαδεδομένην, ἀνευδότης ἀρξομένου τοῦ ἐπιμελεῖσθαι ταύτης πάση δυνάμει. Τότε (1829) συνεστάθη ἐν Αἰγίνῃ πρότυπον ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου, προσκαλέσαντος δι' ἐγκυκλίου ἅμιν τοὺς τότε ἐν Ἑλλάδι διδασκῆλους τῶν ὑπαρχόντων σχολείων, ἵνα πέμψωσιν εἰς τὸ ῥηθὲν σχολεῖον ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτῶν τοὺς φαινομένους ἀρμοδιωτέρους καὶ κλίσειν πρὸς τούτο ἔχοντες, ἵνα διδάχθῶσι τὴν μέθοδον, προτείνας καὶ ἐκάστη αὐτῶν ἀμοιβὴν 300 γροσίων. Ἀναγνωρίσας δὲ ἐκ πείρας τὴν τῆς καλῆς κατὰστασιν τῶν ὑπὸ στακτικῶν σχολείων, λέγει ἐν τῇ αὐτῇ ἐγκυκλίῳ· «ὅσα ἐκ τῶν ἡδὴ ὑπαρχόντων ἀλληλοδιδασκτικῶν σχολείων ἐπασκέθησαν προσωπικῶς, μὲς εὐχαρίστηται κατὰ πάντα, ἐπιθυμοῦμεν δὲ νὰ ἐφαρ-

υψωμεν δια τούτο, ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον, πτὴν εἰγνώμοσύνην ἡμῶν πρὸς τοὺς ἀξιολόγους πολλίτας, οἵτινες συνετέλεσαν πρὸς τὸν διοργανισμὸν καλῶν, καὶ τοὺς διδασκάλους, οἱ ὅποιοι, καὶ τοὺς ὑπερδὸν ἀπάντων στερούμενοι, καθάρωσαν οὐκ ἠήττον νὰ προδεδώσωσι τὰ καταστήματα ταῦτα.

Ἐκτοτε ἐκ τοῦ προτύπου τούτου σχολείου ἤρξαντο νὰ ἐξέρονται καλῶς συγκεκριμένοι διδάσκαλοι, μεταβαλόντες ὅπου ὑπῆρχεν ἀνάγκη.

Ὅστω περὶ τὰ τέλη τοῦ 1830 ὑπῆρχον κατὰ τὴν Πελοπόννησον μὲν 31 σχολεῖα, ἔχοντα 2,664 μαθητὰς, κατὰ δὲ τὰς νήτους 37, ἔχοντα 3,650 μαθητὰς, καὶ κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα 3 μόνον σχολεῖα, ἔχοντα 407 μαθητὰς· τὸ ὅλον, 71 σχολεῖα, ἔχοντα 6,721 μαθητὰς.

Αἱ δεινὰ περιστάσεις τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ 1831—1832 ἐπόμεινον ἦν νὰ διακώσῃ τὴν πορείαν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως. Ὅθεν περὶ τὰ μέσα τοῦ 1832 ἐσώζοντο μόνον περὶ τὰ 60 ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα ἐν Ἑλλάδι, καὶ τούτων τὰ πλεῖστα ἐν Αἰγαίῳ.

Ἄλλ' ἄρα ἀναλαμβάνει τῆς ἡμέρας τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπιείκειας ἀρίστου τῆς Γ. Μ., ἡ Κυβέρνησις Αὐτῆς ἐστρέψε τὰ προμηθῆ αὐτῆς βλέμματα πρὸς τὴν τοῦ λαοῦ παιδείαν. Καὶ δὴ τῆ 6 (18) Φεβρουαρίου 1834 ἐξεδόθη ὁ περὶ Δημοτικῶν σχολείων Νόμος, ἀπάνθισμα τῶν προφαστικῶν ἐν τῇ σοφῇ Εὐρώπῃ, καὶ κατ' αὐτὸν διεξάγεται παρ' ἡμῶν ἡ κατωτέρα ἐκπαιδεύσις εἰκοστῶν τριτῶν ἡδὴ τοῦτο ἔτος.

Τοῦ νόμου τούτου συνέπειαι, ἡ θεμέλιον μᾶλλον, ὑπῆρξεν ἡ σύστασις τοῦ Διδασκαλείου, ἧπου ἐμελλον νὰ σχηματισθῶσιν οἱ τὸν νόμον ἐφαρμόσοντες διδάσκαλοι. Περὶ τοῦ καταστήματος τούτου διέλαβον τὰ δέοντα ἐν τῇ ἀνα μνησθεῖση περυσινῇ ἐκθέσει μου « Περὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως », καὶ περιττὸν ἡγοῦμαι νὰ ἐπαναλάβω ἐν τῇ παρούσῃ τὰ αὐτά.

Ἐν τῇ ἐκθέσει μου ταύτῃ, Μεγαλειότατε, σκοπὸν δὲν εἶχον νὰ διέλθω τὴν ἀπὸ τοῦ 1834 βελτιωτικὴν τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως πρόοδον· αὕτη, ὡς εἴρηται, ἀποτελεῖται ἰδίαν πραγμασίαν, διὸ καὶ ἐπιλαμβάνομαι τῆς κυρίας τοῦ ἔργου ὑποθέσεως.

Α'. ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΝ.

Ἐν τῇ καταστήματι τούτῳ ἐδίδαξαν κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος καθηγηταὶ δύο καὶ διδάσκαλοι πέντε· διευθύνετο ὑπὸ τοῦ γενικοῦ αὐτοῦ τε καὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων Διευθυντοῦ, καὶ ἐπετηρεῖτο ἡ τῶν ἐνοικούντων καὶ ἐξωθεν προσφοιτῶντων διδασκαλιστῶν δίαιτα καὶ διαγωγὴ ὑπὸ ἰδίου ἐν αὐτῷ διακρίνοντος ἐπιτηρητοῦ.

Ἐφοίτησαν εἰς αὐτὸ μαθηταὶ 42. Ἐν ταῖς γενικαῖς ἐξετάσει 15 τούτων προήχθησαν ἀπὸ τῆς Α' τάξεως εἰς τὴν Β' 23· δ' ἔλαβον, εὐδοκμήσαντες, δημοδιδασκαλικὸν πτυχίον, οἱ μὲν 14 δευτέρου βελμοῦ, οἱ δὲ 9 τρίτου.

Προσῆλθον ἔτι ἐξωθεν, πρὸς ἐξέτασιν, ἑννέα ὑποψήφιοι· ὧν οἱ μὲν ἐξ, ἐνεκρίθησαν ἀξιοί Γ' βελμοῦ

δημοδιδασκαλικῶν· ὁ δ' εἰς Β', καὶ οἱ λοιποὶ δύο, ἀποτυχόντες ἐν ταῖς ἐξετάσειν, ἀπεδοκίμασθησαν. Ἐξετάσθησαν κατὰ τὰ νενομισμένα καὶ ὑποψήφιοι δημοδιδασκάλισσαι εἰς διάφορα Περθενηγωγεῖα ὑπουδάσκασαι, καὶ ἔλαβον ἐκ τῶν εὐδοκμησασῶν πτυχίον δευτέρου μὲν βελμοῦ 24, τρίτου δὲ 6.

Ἵπὲρ τῆς συντηρήσεως τοῦ διδασκαλείου ἐψηφίσθησαν δραχμαὶ 26,722, καὶ εἰς βοήθειαν τῶν ἐν αὐτῇ δικτυωμένων τριάντα ὑποτρόφων δραχμαὶ 9,000.

Β'. ΛΑΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ.

Πρὸς διδασκαλίαν τοῦ λαοῦ ὑφίσταντο κατὰ δῆμονος ἐφ' ὅλον τὸ Κράτος ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα, ἀρρένων μὲν δημοσίων 357 καὶ ἰδιωτικῶν 29, κορασιῶν δὲ δημοσίων 52 καὶ ἰδιωτικῶν 12· καὶ εἰς μὲν τὰ δημοσίων τῶν ἀρρένων ἐφοίτησαν μαθηταὶ 30,520, εἰς δὲ τὰ ἰδιωτικὰ 4,580. Εἰς τὰ δημοσίων τῶν κορασιῶν ἐμαθήτευσαν μαθήτριά 4,754, εἰς τὰ ἰδιωτικὰ 1,743.

Ὅστω ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν φοιτησάντων κατὰ τὸ διαληφθὲν σχολικὸν ἔτος εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα ἀμφοτέρων τῶν φύλων, δημοσίων τε καὶ ἰδιωτικῶν, συμποσοῦνται εἰς 41,597, τῶν δὲ διδασκάλων αὐτῶν εἰς 493, καὶ τῶν Σχολείων εἰς 450.

Γ'. ΦΡΑΜΜΑΤΟΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΑ.

Κατὰ τὰ ἐξαγόμενα ἐκ προτέρων δημοσίων ἐκθέσεων καὶ ἐγγράφων, ἅτε μὴ τῶν παρ' ἐμοῦ ζητηοῦσιν πληροφοριῶν συμπληρωθεισῶν εἰσέτι, ὑπάρχουσι κατὰ τοὺς μᾶλλον ἀπωμισμένους δῆμους καὶ τὰ ἀραιῶς κατοικημένα κομῦδρια καὶ τὰς ἀγροικίας, καὶ ἐνιαχοῦ τῶν πόλεων, περὶ τὰ 300 γραμματοδιδασκαλεῖα συντηρούμενα διὰ διδασκτρων, εἰς 2 φοιτῶσιν, ὧς ἐκ προηγουμένων δεδομένων συνάγομεν, ὡσεὶ 10,000 μαθηταὶ καὶ μαθήτριά, διδασκόμενοι τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς δημοτικῆς διδασκαλίας· ὅλον, ἀνάγνωσιν, γραφὴν καὶ ὀλίγην ἀριθμητικὴν πρακτικὴν, κατὰ συνδιδασκτικὴν μέθοδον.

Ὅθεν, κατὰ τὰ ἀνωτέρω σημειωθέντα, τὸ ὅλον τῶν μὲν στοιχειωδῶν ἢ προκαταρκτικῶν σχολείων συμποσοῦνται εἰς 750, τῶν δὲ μαθητευσάντων εἰς 51,597, ἀμφοτέρων τῶν φύλων, καὶ τῶν διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν εἰς 795.

Δ'. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕἰΣ ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΔΑΠΑΝΗΣ.

Εἰς βοήθειαν δημοτικῶν σχολείων, ἀρρένων μὲν ἐχορηγήθησαν ἐκ τοῦ δημοσίου δρ. 97,955, κορασιῶν δὲ 4,700. Τὰς λοιπὰς αὐτῶν δαπάνας, συμποσομένους εἰς δρ. 287,000, καταβάλλουσιν οἱ δῆμοι, ἐν οἷς ἕκαστα ὑπάρχουσι.

Ε'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐξετάσεων τῶν σχολείων τούτων ἀναδείχθη λίαν εὐάρεστον ἐν γένει, κατὰ τὰς διαβεβαιώσεις τῶν ἀρμοδίων Ἀρχῶν.

Ἐκ τῶν ἀπολυθέντων ἐκ τῶν ἐν λόγω σχολείων· μέρως μὲν μετέβησαν πρὸς τελειότεραν μάθησιν εἰς

τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπεδόθησαν εἰς διάφορα τοῦ βίου ἐπιτηδεύματα.

Τὸ Ὑπουργεῖον δὲν γνωρίζει ἔτι κατ' ἀκριβείαν πόσοι εἰσὶν οἱ μεταβάντες εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα, καὶ πόσοι οἱ διακόψαντες τὰς περαιτέρω σπουδὰς αὐτῶν καὶ τραπέντες εἰς ἐπαγγέλματα καὶ τέχνας, ἐπειδὴ δὲν περιῆλθον ἔτι εἰς γνῶσιν αὐτοῦ αἱ περὶ τούτου ἀποχρῶσαι πληροφορίες.

ΜΕΡΟΣ Β'.

Μέση Ἐκπαιδεύσις.

Περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν κατ' αὐτὴν λεπτομερειῶν, ἐξέθεσα τὰ δέοντα πρὸς τὴν Γ. Μεγαλειότητα ἐν τῇ περὶ ταύτης ἰδίᾳ ἐκθέσει μου, περὶ ἧς μνησθὲν ἐπισησάμην ἀνωτέρω· ὅθεν περιορίζομαι ἐνταῦθα εἰς τὰ περὶ τῆς καταστάσεως αὐτῆς κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος.

Α'. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ.

Κατὰ τὸ περὶ οὗ πρόκειται ἔτος, ὑπῆρχον κατ' ὅλον τὸ Κράτος Ἑλληνικὰ σχολεῖα, πάντα 88. Τούτων τὰ μὲν 80 δημοσίων, τὰ δὲ 8 ἰδιωτικὰ· ἐκ τῶν δημοσίων τινὰ μὲν ἦσαν πλήρη, ἔχοντα δηλαδὴ τρεῖς τάξεις, καὶ τρεῖς, ἂν οὐκ ἦσαν πλείους, διδασκάλους· ἕτερα δὲ, δύο τάξεις καὶ ἰσαριθμούς τοὺς διδασκόντας· καὶ ἄλλα, μίαν τάξιν καὶ διδάσκαλον ἕνα. Πολλοὶ τῶν διδασκάλων, ἐκ φιλοτιμίας καὶ ζήλου ὁρμώμενοι, ἐδίδαξαν δύο τάξεις ἀνευ βοηθοῦ.

Εἰς τὰ Ἑλληνικὰ δημοσίων σχολεῖα ἐδίδαξαν ἐκ τοῦ δημοσίου καθόλου μισθοδοτούμενοι διδάσκαλοι 137, ἐφοίτησαν δὲ εἰς αὐτὰ μαθηταὶ 4,224. Ἐν ταῖς γενικαῖς ἐξετάσει προσῆλθον ἐκ τούτων 3,070, εἰς τῶν προεβιάσθησαν 2,166· ἐν ταῖς προεβιάσεισι τούτοις περιέχονται καὶ οἱ περατώσαντες τὰ ἐν τοῖς Ἑλλήν. σχολείοις παραδιδόμενα μαθήματα, καὶ ἀπολυθέντες ἕνα μεταβῶσιν εἰς Γυμνάσια, ἢ ἐπιδοθῶσιν εἰς ἐπιτηδεύματα, 441. Ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς Ἑλληνικοῖς Σχολείοις ἐδίδαξαν διδάσκαλοι 25, ὧν οἱ πολλοὶ εἰσὶν ἐκ τῶν ἐν τοῖς δημοσίοις διδασκόντων, καὶ παραδιδόντων ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς κατὰ τὰς εὐκαιρίας αὐτῶν ὥρας.

Μαθηταὶ εἰς τὰ ἰδιωτικὰ ταῦτα σχολεῖα ἐφοίτησαν 288, ἐν ταῖς ἐξετάσει αὐτῶν προσῆλθον 218, ὧν προεβιάσθησαν 169, ἐν οἷς περιλαμβάνονται καὶ 69 ἀπολυθέντες αὐτῶν καὶ εἰς Γυμνάσια οἱ πολλοὶ μεταβάντες.

Ἑλληνικὰ σχολεῖα κορασιῶν ἦσαν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος κυρίως 5, ὧν 3 ἐν Ἀθήναις καὶ δύο ἐν Σέρῳ· εἰς ταῦτα ἐφοίτησαν μαθήτριά 480, ἐκ τῶν ἐξετάσεισιν προεβιάσθησαν ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν περὶ τὰς 300, καὶ ἀπελύθησαν ἕως 50.

Ἐδίδαξαν εἰς ταῦτα διδάσκαλοι 22, ὧν οἱ πλείστοι ἀνήκον κυρίως εἰς ἀρρένων Ἑλληνικὰ σχολεῖα δημοσίων.

Ἵπὲρ τῆς συντηρήσεως τῶν δημοσίων Ἑλληνικῶν σχολείων ἐψηφίσθησαν δραχ. 236,420.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἦσαν ἐν ἐνεργείᾳ κατὰ τὸ ἐν

λόγῳ ἔτος Ἑλληνικὰ σχολεῖα, δημοσίων τε καὶ ἰδιωτικῶν, ἀμφοτέρων τῶν φύλων 93· ἐδίδαξαν εἰς αὐτὰ διδάσκαλοι 165· ἐμαθήτευσαν 4,992· παρουσιάσθησαν ἐν ταῖς ἐξετάσει 3,718, καὶ προεβιάσθησαν 2,635 σὺν τοῖς ἀπολυθείσι.

Β'. ΓΥΜΝΑΣΙΑ.

Καθ' ὅλον τὸ Κράτος ὑπῆρχον γυμνάσια 11, ὧν τὰ μὲν ἐπτὰ εἰσὶ δημοσίων, τὰ δὲ 3 ἰδιωτικὰ· τὸ δὲ 1 ἐστὶν ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή, Γυμνασίου τάξιν κατέχουσα.

Ἐκ τῶν 7 δημοσίων Γυμνασίων, 2 μὲν εἰσὶν ἐν Ἀθήναις, 1 ἐν Ναυπλίῳ, 1 ἐν Πάτραις, 1 ἐν Τριπόλει, 1 ἐν Λαρίᾳ καὶ 1 ἐν Ἐρμούπολει. Ἐκ τῶν 3 δὲ ἰδιωτικῶν, δύο μὲν εἰσὶν ἐν Ἐρμούπολει καὶ 1 ἐν Ἀθήναις, ἐν οἷς ἐστὶ καὶ ἡ Ριζάρειος σχολή.

Εἰς τὰ 7 δημοσίων Γυμνασίων ἐδίδαξαν Καθηγηταὶ 49 καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἰγνογραφίας 5· ἐφοίτησαν μαθηταὶ 1031· ἐξητάσθησαν 687· προσῆλθον 533, ὧν οἱ 87 ἔτυχον ἀπολυτηρίου.

Εἰς συντήρησιν τῶν Γυμνασίων τούτων ἐψηφίσθη δαπάνη δρ. 186,692.

Εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις ἰδιωτικὸν Γυμνάσιον, τὸ μέρος ἀποτελοῦν τοῦ Ἑλλ. Ἐκπαιδευτηρίου, ἐδίδαξαν κατὰ τὸ λῆξαν σχολ. ἔτος μαθηταὶ 25· ἐν ταῖς ἐξετάσει προσῆλθον 18, ὧν οἱ μὲν 14 προεβιάσθησαν ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν, οἱ δὲ 4 ἀπελύθησαν. Καθηγηταὶ ἐδίδαξαν ἐν αὐτῷ 9.

Εἰς τὸ ἐν Ἐρμούπολει δύο ἰδιωτικὰ Γυμνάσια προσέρχονται ἰδίως οἱ εἰς ἐμπόριον προωρισμένοι, ἅτε ἐμπόριον καρακτῆρος ὄντα μᾶλλον ἢ φιλολογικῶν.

Καὶ εἰς μὲν τὸ διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ Κ. Ι. Ν. Βελτίττα ἐδιδάχθησαν μαθηταὶ 67 ὑπὸ Καθηγητῶν καὶ διδ. 7· τούτων δὲ ἐξητάσθησαν 49, ὧν προσῆλθον οἱ 42.

Εἰς δὲ τὸ τοῦ Κ. Π. Ἀγτωνιάδου ἐδιδάχθησαν μαθηταὶ 26 ὑπὸ Καθηγητῶν καὶ διδ. 7, προσῆλθον ἐν ταῖς ἐξετάσει 22 καὶ προσῆλθον 19.

Οἱ εἰς τὰ ἰδιωτικὰ ταῦτα Γυμνάσια διδάσκοντες καθηγηταὶ εἰσὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν δημοσίων Γυμνασίων, παραδιδόντες ἐν τούτοις κατὰ τὰς καταλιπομένας ἐκ τῶν δημοσίων καθηκόντων αὐτῶν ὥρας, ὅπως τὰ περὶ τούτου εἰσὶν ὠρισμένα.

Γ'. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ.

Ἐν τῇ Ριζάρειῳ Ἐκκλησιαστικῇ σχολῇ ἐδίδαξαν καθηγηταὶ 6 καὶ διδάσκαλοι τρεῖς. Μαθηταὶ δὲ ἦσαν ἐν αὐτῇ 33. Ἐξετασθέντες ἐπροεβιάσθησαν ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν 21, καὶ ἀπελύθησαν τελειοδιδάκτοι αὐτῆς 11.

Δ'. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΛΟῦ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΟΜΕΝΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΙΣ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων περὶ Γυμνασίων ἐξάγεται, ὅτι ἐδίδαξαν ἐν αὐτοῖς καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι 67· ἐδιδάχθησαν μαθηταὶ 1,182· ἐν ταῖς γενικαῖς ἐξετάσει αὐτῶν προσῆλθον 808.

εποθύσαν δε αξίαι προβιβάσμου 644, εξ ὧν ἔλαβον ἀπολυτήρια 102, τῶν λοιπῶν προαχθέντων ἀπὸ κατωτέρων εἰς ἀνωτέρας τάξεις.

Εἰς ταῦτα, πρὸς τελείαν εξακριβώσιν τοῦ ὅλου ποσοῦ τῶν ἐν Ἑλλάδι μαθητῶν καὶ διδασκάλων, νομίζω δέον νὰ προσθέσω καὶ τὰ ἐξῆς καταστήματα, εἰ καὶ ὑπαγόμενα εἰς ἄλλων ὑπουργείων, τὰ μὲν ὀλιγὰς τὰ δὲ ἐν μέρει, διεθύνων.

Table with 2 columns: Category and Count. Includes 'Σχολὴ Ἐυελπίδων', 'Καθηγηταὶ', 'Διδάσκαλοι', 'Μαθηταὶ', 'Πολυτεχνεῖον', 'Καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι', 'Μαθηταὶ πάντες', 'Γεωργικὸν Σχολεῖον Τριουθός', 'Διδάσκοντες', 'Μαθητεύοντες', 'Μαθητῶν Β. Γυμνάσιον', 'Μαιευτικὸν Σχολεῖον', 'Διδάσκων καθηγητῆς', 'Διδαχθεῖσαι ματαί.

ΜΕΡΟΣ Γ'.

Ἀνωτέρα Ἐκπαίδευσις.

Πανεπιστήμιον Ὀυῶνος.

Τῆ ἐβδόμῃ καὶ ἡμισίᾳ ὥρᾳ π. μ. τῆς 2 Ἰουλίου 1839 ἡ Ὑ. Μ. καὶ ται ἐν μέσῳ πολλῶν καὶ σπουδαίων μεριμνῶν περὶ τὴν ἀποκατάστασιν ἔθνους ἔρτι ἀναλαβόντος τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ὑπαρξίν καὶ πολλῶν δεομένου, ἔθετο ἐν τόπῳ, ἔθθα τῶς ὑπῆρχον ἀπολλίων καὶ πομπύων στάλαι καὶ αὐλαί, τὸ θεμέλιον τοῦ ἀνωτάτου τῶν Μουσῶν τεμένους, ὅπερ ἔμελλε νὰ καταστή τῷ χρόνῳ ἡ ἑστία τοῦ φωτισμοῦ τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλληνοπαίδων. Τὸ ἴδρυμα τοῦτο, εἰς οὗ τὴν ἱστορίαν οὐδὲν ἄλλο παρά τὸ τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος ὄνομα ἀναμινύσεται, ἵσταται εἰς μαρτυρίαν τῆς μεγαλοφυῶς ἰδέας αὐτῆς, καὶ τοῦ ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας ζήλου τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων.

Τῆς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τοῦ νῦν ἱστορίας τοῦτου τὰ στοιχεῖα εὗρνται ἐν ταῖς ἐτησίαις ἐκθέσεσι τῶν ἐκαστοῦ πρυτανευσάντων. Ἡ ἀρχὴ αὐτῆς δὲ ταύτης τῆς ἐκ τοῦ διδασκῆριου τοῦτου παραχθείσας ἐν τῇ Ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ μεγίστης ἀφελείας, ἐστὶν ἔργον ἴδιον, παρεκβάνον τοῦ σκοποῦ τῆς παρούσης ἐκθέσεως καὶ ἐκτὸς τῶν ὁρίων αὐτῆς καίμενον. Τοῦτου ἕνεκα περιορίζομαι μόνον εἰς ὅτι σχετικὸν πρὸς αὐτὴν ὑπάρχει.

Ἐν τῷ ἀνωτάτῳ τοῦτῳ διδασκῆριῳ ἐποίησαν κατὰ τὸ λῆξαν σχολικῶν ἔτος μαθηταὶ 590, ἐξ ὧν 315 ἡμεδαπῶν καὶ 235 ἀλλοδαπῶν, κατὰ μνηθέντες ὡς ἐξῆς:

Table with 2 columns: Subject and Count. Includes 'Εἰς τὴν Θεολογικὴν σχολὴν', 'Εἰς τὴν Νομικὴν', 'Εἰς τὴν Ἱατρικὴν', 'Εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν', 'Καὶ εἰς τὸ Φαρμακευτικὸν σχολεῖον.

Ἐδίδαξαν ἐκ τῶν 42 αὐτοῦ καθηγητῶν οἱ 40, καὶ ὁ διδάσκαλος τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν. Ἐκ τῶν διδασκόντων ἀνηγορεύθησαν κατὰ τὸ λῆξαν ἀκαδημαϊκὸν ἔτος διδάκτορες 46, ὑποστάντες τὰς νενομισμένας ἐξετάσεις· ὅμοιος δὲ ἀπελύθησαν καὶ ἐκ τοῦ Φαρμακευτικοῦ σχολείου, πτυχίου τυχόντες 12· τὸ ὅλον 58.

ΜΕΡΟΣ Δ'.

Περὶ τῶν διδασκῆριων, τῶν διδασκόντων καὶ διδασκομένων καθόλου.

Ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων συνάγεται, Μεγαλειότητε, ὅτι κατὰ τὸ λῆξαν σχολικῶν ἔτος, πάντα τὰ ἐν Ἑλλάδι διδασκῆρια, παντὸς βραβείου καὶ ἰδιότητος, συμποσούνται εἰς 860.

Table with 2 columns: Category and Count. Includes 'Καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι', 'Μαθηταὶ'.

Ἐκ τούτων ἀνήκουσιν

- 1) Εἰς τὰ Γραμματοδιδασκαλεῖα, διδάσκαλοι 300, μαθηταὶ 10,000
2) Εἰς τὰ ἀλληλοδιδ. σχολεῖα διδάσκαλοι μὲν 495 μαθηταὶ δὲ 41,597
3) Εἰς τὴν μέσσην ἐκπαίδευσιν, καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι 239, μαθηταὶ 6,217
4) Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, καθηγηταὶ 43, φοιτῆται 590
5) Εἰς τὰ μὴ ὑπαγόμενα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς ἐκπαίδευσως καταστήματα καθηγ. καὶ διδάσκαλοι ἴδιοι αὐτῶν 34 μαθηταὶ 271

Καὶ ἐν Ἑυρώπῃ σπουδάζοντες ὑπότροφοι 41 Ἐνταῦθα δὲν ἐσημειώθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἑυρώπῃ ἰδίαις δαπάναις ἐκπαιδευομένων Ἑλληνοπαίδων, ὡς ἀγνωστος κατ' ἀκριβείαν.

ΜΕΡΟΣ Ε'.

Περὶ ὑποτρόφων.

Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαίδευσως διατηρεῖ ἐν τοῖς ὑπαγομένοις εἰς αὐτὸ διδασκῆρια καὶ ἐν Ἑυρώπῃ ὑπότροφους.

Table with 2 columns: Category and Count. Includes 'Ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ', 'Ἐν τοῖς Γυμνασίοις', 'Ἐν τοῖς Σχολείοις', 'Ἐν τῷ Β. Διδασκαλεῖῳ', 'Εἰς Ἑυρώπην', 'Ἐν τῇ Ριζαρίῳ Σχολῇ', 'Κοράσια εἰς Παρθεναγωγεῖα'.

Ἐκ τῶν διαφορῶν κληροδοτημάτων ἐν Ἑυρώπῃ 11
Καὶ ἐκ τοῦ Βαρβακείου κληροδοτήματος 2
Ἐν δὲ τοῖς τοῦ Κράτους διδασκῆριοις 78
Καὶ ἰδίως ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τῆς ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Κβοστόβας 8

219

Εἰς πάντας τοῦτους δαπανῶνται ἐτησίως ἐκ τῶν εἰς τοῦτο ὀρισμένων κεφαλαίων δραχμῶν 104,420· ἧτοι, ἐκ μὲν τοῦ προϋπολογισμοῦ δραχμ. 57,860· ἐκ δὲ τῶν κληροδοτημάτων δρ. 46,560. Ὑποτρόφους ἔτι διατηροῦσι καὶ τὰ ἐξῆς ὑπουργεῖα:

Table with 2 columns: Category and Count. Includes 'Τὸ μὲν τῶν Στρατιωτικῶν, ἐν Ἑυρώπῃ', 'Ἐν τῇ σχολῇ τῶν Εὐελπίδων', 'Καὶ ἡμιυπότροφους'.

70

Τὸ δὲ τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐν Ἑυρώπῃ εἰς σπουδὴν τεχνῶν κλ. 9
Ἐν τῷ σχολεῖῳ τῶν τεχνῶν 19
Ἐν τῷ τῆς Τριουθός 10

Τὸ δὲ τῶν Ναυτικῶν
Ἐν τῇ σχολῇ τῶν Εὐελπίδων 3
Ἐν Ἑυρώπῃ 1

112

Τὸ ὅλον τῶν ὑποτρόφων τοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κλ. Ὑπουργεῖου 219
Τῶν λοιπῶν ἐν λόγῳ Ὑπουργείων 112

331

Πίναξ τῆς ἐκπαίδευσως κατ' εἶδος.

Table with 7 columns: Category, Number of teachers, Number of students, etc. Includes 'Πανεπιστήμιον', 'Γυμν. καθόλου', 'Διδασκαλεῖον', 'Ἑλλ.ν. Σχολεῖα καθόλου', 'Δημοτ. σχολεῖα καὶ ὀργανοτροφ.', 'Γραμματοδιδασκαλεῖα', 'Διδακτῆρια εἰς ἄλλα Ὑπουργ. ὑπαγόμενα'.

(*) Ἐν ταῖς ἀνωτέρω δαπάναις δὲν συμπεριλαμβάνονται αἱ ἐπὶ τῶν δημοτικῶν ταμίῶν καταβαλλόμεναι εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα καὶ αἱ τῶν δικαστικῶν διδασκῆριων.

Πίναξ κατὰ νομοὺς τῆς ἐκπαίδευσως.

Table with 5 columns: Νομοὶ, π. ληθουσι., Διδασκ., Μαθητ., Διδαχθ. βέντες. Includes 'Ἀττικῆς καὶ Βοιωτ.', 'Φθιώτιδ. καὶ Φωκίδ.', 'Ἀχαρῶν καὶ Αἰτωλ.', 'Εὐβοίας', 'Κυκλάδων', 'Ἀρχαίας καὶ Ἠλίδος', 'Ἀργολίδ. καὶ Κορινθ.', 'Ἀρκαδίας', 'Λακωνίας', 'Μεσσηνίας', 'Γραμματοδιδασκαλ. εἰς πάντας τοὺς νομοὺς'.

(Ἐπεὶτι συνέχεται.)

Ο ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΚΑΙ Η ΕΥΓΕΝΙΑ

ἡ τῶν Γαλανθρακωρυχείων τὰ ἀποκρυφα.

(Ἐπιμ. "Ἐπιφ. 100. σελ. 520.)

§ Γ'.

Ἡ ἀμοιβὴ τῆς ἀγοσιώσεως.

Τὴν ἐπαύριον ἡ Εὐγενία ἦλθε νὰ ὑποστῇ ἐκ νέου ὄλας τὰς δοκιμασίας τῆς προτεράιας τὰς ὑπέστη δὲ μετὰ πολλὰ ὀλιγωτέρας δυσκολίας κατὰ συμβουλήν μάλιστα τῆς Λουκίας ἐμετρίασε τὸν περὶ τὴν ἐργασίαν ζήλον αὐτῆς ἵνα μὴ καταβληθῇ ὑπὸ τοῦ κόπου. Εἰς τὸ τέλος τῆς δεκαπενθήμερου ἔλαβε τέλος τὸν μισθὸν τῆς πέντε σελίνια (ἑπτὰ δραχμῆς). Καὶ ἦσαν μὲν ὀλίγα, ἀλλ' ἤρουν εἰς τὸν σκοπὸν πρὸς τὴν προαρίτησιν. Ἐξεληθούσα λοιπὸν τοῦ γαλανθρακωρυχείου ἐκίριστα ἀπὸ χαρᾶν καὶ ἀφοῦ ἐξώρλησε τὸ πρὸς τὴν Λουκίαν μικρὸν χρέος τῆς, ἔδραμε κρατοῦσα τὴν συνταγὴν τοῦ ἰατροῦ εἰς τὴν πλησιόχωρον κώμην, καὶ ἐπέστρεψε φέρουσα τὰ φάρμακα ἅτινα ἔμελλον νὰ θεραπεύσῃ τὸν πατέρα τῆς, εὐτυχῆς καὶ ὑπερήφανος ὥσπερ κατεῖχεν ὄλου τοῦ κόσμου τοὺς θησαυροὺς.

Ἡ ἐλπίς ἦτις ἐξωογόνηε τὴν Εὐγενίαν δὲν ἐβράδυνε νὰ πραγματοποιηθῇ διότι τὰ φάρμακα ὀφέλησαν τὸν πατέρα τῆς ἢ χαρὰ τῆς νέας δὲν εἶχεν ἔκτοτε δρᾶ.

Μετὰ τινὰ ἐν τῷ γαλανθρακωρυχείῳ διαμονὴν, ἡ ἔξις ἐπέφερε τὸ σῆμα αὐτῆς ἀποτέλεσται. Μικρὸν

κατά μικρόν οι φόβοι εσέλησαν, αι ανησυχίαι κατέ-
 πυσαν και η εργασία απεράσισε να εξοικειωθή επι
 μάλλον μετά του έργου της. Η πρώτη αυτής φρον-
 τής ητο πώς να προφυλαχθή από της αλλοιώσεως
 ην φέρει εις το δέρμα η κόπια των ανθρώπων. Είναι
 εμψυτον εις τας γυναίκας το να θέλωσι να φαί-
 νωνται ωραία· και η Εύγενία επιθυμούσα να διατη-
 ρήτη την φυσικήν αότης καλλονήν, έφραεν ενδυμα
 θμοιών με το των Ιταλών επαιτων όπερ έφύλαττεν
 αυτήν από της επαφής της μαύρης ατμοσφαιρας. Το
 ενδυμα τουτο είναι είδος σάκκου ριπτομένου από της
 κεφαλής, καταβαίνοντος μέχρι των ποδιών, έχοντος
 χειρίδας περικαλυπτούσας όλα τα δάκτυλα, και
 δύο όπας προς το μέρος των όφθαλμών. Ο φόβος
 ούτος μη αποκτήση επι του δέρματος στίγματα, η
 μάλλον τα παράσημα της τέχνης, ήθελε βεβαίως
 ερεθίσει τους συνεργάτας αν ήγνούσαν την μέλρι λα-
 τρείας; φορούσιν αυτής προς τον πατέρα της την
 αφήκαν λοιπόν να φέρη το μοναδικόν αυτής ενδυμα,
 όπερ είνηστέ τινας άπτείστους όλιγον όμως διαρ-
 κέσοντας, διότι παραδόξως τις δεισιδαιμονία—επι-
 τηδείως διαδοθείσα υπό τινος των εργατών—κατέ-
 στησε ταχέως την Εύγενίαν άντικείμενον ιδιαιτέ-
 ρας λατρείας.

Κατά τας προλήψεις των μεταλλευτήρων, οι
 κίνδυνοι οκτινες επαπειλούσιν αυτούς και τα συμ-
 βήντα αν πολλάκις γίνονται θύματα, είνιν άπαντα
 άποτελέσματα της όργης των καταχθονίων θεών
 εις ους άνήκουσιν οι υπό γήιν θεσμοί, αν την κυ-
 ριότητα οι εργατάι τούς διαφορτικόν. Έκ του-
 του εξήγηται και η άδικηφορία αυτών περι την
 λήψιν μέτρων προφυλακτικών κατά των ενδεχο-
 μένων κινδύνων. Έπειδή όμως οι άνθρωποι άγκα-
 πώσι ν' αποδίδωσιν εις υπερφυσία όντα τα ίδια αι-
 σθήματα, όπερ ταυτών ν' αναβιβάζωσιν εκυτους εις
 την τάξιν των θεών, οι σύντροφοι της Εύγενίας έ-
 φαντάσθησαν ότι μόνη η αγαθή αυτη κόρη βοηθός
 έχουσα το πανίλαρον κάλλος της και την ιερότητα
 του σκοπού δι' ην κατέβαινεν εις την επικράτειαν
 των πνευμάτων, αυτη μόνη ίσως ήθελε δυνηθή να
 εξιλασθή τα κακοποιά ταυτα πνεύματα, και να
 καταπαύση την μηνιν αυτών· δια τουτο η θυγάτηρ
 του Ιβάρδου έθιωρείτο παρ' άπάντων ως ο αγαθός
 του γαιανθρακωρυχείου δαίμων, και απέλαυνεν υπέρ
 πάντα άλλων της γενικής συμπαθείας.

Παρετηρήθη δε και τουτο ότι κατά τας ώρας της
 συναθροίσεως ειάθητο κατά προτίμησιν εντός μικράς
 τινός κοιλότητος όμοίας εκείνων εν αις θέτουσι τας
 εικόνας των άγιων· και δια σιωπηράς τινας συμβά-
 σεως αφέθη αυτη το μικρόν εκείνο σπήλαιον· η δ'
 Εύγενία συμπήνας με τας παιδικής κλίσεως της,
 διεσκέδαζε κοσμούσα φιλοκάλως αυτό με δ,τι β-
 πήρχε λαμπρόν εν τη κατοικία της. Συνέλεγε λοι-
 πόν όλα τα τεμάχια των γαιανθρακίων όσα είχον
 στίγματα κωνά η χρυσά, και θέτουσα αυτά περι-
 τας πλευράς του σπηλαίου, κατεσκεύαζε ποικίλα
 σχήματα σπλήθοντα προς το φώς των λυχνιών. Αν
 εβλέπετε αυτην κατά την ώραν της αναπαυσεως, δε

αποβάλλουσα τον μαυρον επενδυτήν, παρίστασθ
 κατάλευκος, ξανθή, κομψή, και εν μέσω των δυσμύρ-
 φων συντρόφων της, ότε καθημένη υπό τον χαμα-
 λόν εκείνον θόλον της φωλεάς της περιεβάλλετο υπό
 κυανοχρύσων ακτίνων, ήθέλατε νομίσει ότι βλέπετε
 αρχαίαν μυθολογικήν θεότητα, προστατεύουσαν ως
 η Καλυψώ εν τω μαγευτικώ αυτής σπηλαίω τας περι-
 αυτήν νόμφας.

Η Ιδιότροπος ενδυμασία ην η Εύγενία έφραεν ή-
 θελεν επιτείνειν άντι να καταστρέψη την τοιαύτην
 όπτασίαν. Άγνωσθ όποιον ητο το έργον της Λουκίας
 πρό του μετά του Θωμά γάμου της· ήξούρω μόνον
 ότι η γυνή αυτη είχε σπανίαν φιλοκαλίαν ως προς
 τας θεατρικάς ενδυμασίας. Κόπτοντα παλαιά και
 ωραία φορέματα, άτινα διετήρει ακόμα εις ενθύμη-
 σιν, ως έλεγε, των καλών ημερών της ζωής της,
 έφραπτε δια την Εύγενίαν την όποιαν υπερηγάπη-
 σεν, ωραία, γραφικά τώντι ενδυματα, άτινα εξαί-
 σίως μεν ανεδείκνυνον το χαριέστατον αυτής ανά-
 στημα, τσσαν όμως διεφερον των εν χρήσει, ώστε η
 αγαθή κόρη δεν ετόλμα να φέρη αυτά επι της γής.
 Και όμως, να μη δυσαρεστήση την Λουκίαν, ήναγκά-
 ζετο να μεταχειρίζηται αυτά εν τω γαιανθρακω-
 ρυχείω. Τουτο δε την ώφελει κηδόντι διατηρούσα
 όλα τα φορέματα άτινα εγνωρίζεν ο πατήρ της,
 ετήρει και την άπάτην αυτου ως προς το είδος του
 έργου της.

Είναι ανάγκη να προσθέσωμεν ότι ο Φραγκίσκος
 υποτρέπων ούτω επιτηδείως τας προλήψεις των
 συνεργατών του, ην ο έσφαλίσας εις αυτην την θέ-
 σιν του εν τω γαιανθρακωρυχείω άγγελου;

Άλλ' όπως μη καταστρέψη ο ίδιος το έργον αυ-
 του, ουτε εις τούς εργατάς, ουτε εις του γαιανθρα-
 κωρυχείου τον άγγελον, άλλ' ουδ' εις αυτον τον άγγε-
 λον της καρδιάς του εκυχήθη ποτέ. Έκαστος έρ-
 γάτης έπίστευεν η έχαιρε τουλάχιστον πιστεύων,
 ότι άφ' εκυτου έσχε την καλήν ταυτην ιδέαν· η δ'
 Εύγενία ένόμιζεν ότι όφελει αυτην εξ ίσου εις ά-
 παντας, και δια τουτο δεν την απέδιδεν εις ουδένα
 ιδιαιτέρως.

Η μόνη δε άλλ' άρκούσα δια τον Φραγκίσκον
 άμοιβή ητο λοιπόν το να βλέπη κατ' άρέσκειαν
 την Εύγενίαν μετά θαυμασμού και εύτυχίας άκα-
 τανότητου, ενίοτε δε και να καθήται πλησίον της.

Έπομεν ήδη ότι η Λουκία υπερηγάπα την Εύ-
 γενίαν· τώρα δε λέγομεν και διατί.

Ο Ιάκωβος, όπως όλοι οι παίδες όσοι άνέκα-
 θεν υπό της τύχης καταδικάσθησαν εις το έργον των
 μεταλλευτήρων, οιδεμίαν άνετροφήν ελάμβανεν,
 όχι διότι ητο πτωχός αλλά διότι δεν τω έμεναν
 ώρα κατάλληλος προς εκπαίδευσιν. Κατήρχετο πρό
 της αύγής εν τω ανθρακωρυχείω, και εξήρχετο την
 νύκτα λιμώττων και άπνησθημένος· ητο λοιπόν
 πρόπον να τω αφαιρέσωσι την ωφελιμιώτατην ταύ-
 την ανάπαυσιν; Δια να μάθη λοιπόν όλίγα γράμ-
 ματα, έπρεπε να εύρεθθ διδάσκαλος όστις να κατ-
 έρχεται μετ' αυτου εν τω ανθρακωρυχείω, και ώφε-
 λούμενος από της ώρας της διακοπής να τον δι-

δάσκη· τοιοῦτο; όμως διδάσκαλος δεν ητο δυνα-
 τόν βέβαια να εύρεθθ. Η Εύγενία εσκέφθη ότι η
 δύνατο ν' αναπληρώση την έλλειψιν ταυτην, και
 έχορη τα μέγιστα ανακαλύψασι τον τρόπον δι' ου
 ήδύνατο να αποδώση εις την Λουκίαν τας προς
 αυτην εύεργεσίας της.

Αίδη όμως η καλή διάθεσις της Εύγενίας δεν
 ήρκει προς πραγματοποιήσιν του αγαθού αυτής σκο-
 πού· έπρεπε να θελήση και ο Ιάκωβος όστις ητο
 εύφυλος, άνάληγτος και πάντη άνίκανος να όφελθθ
 εκ διδασκαλίας ήτις το πολύ θα διήρκει τρία τέ-
 ταρτα. Άλλ' η Εύγενία δεν άπηύδα εύκόλως ως
 οι άλλοι παιδαγωγοί· διό και εύρε τρόπον δι' ου
 να έφελεσθη την προσοχήν του μαθητου της, όστις,
 ως όλα τα παιδιά, ήγάπα περιπαλιώς τα διηγήματα.
 Τω υπεσχέθη λοιπόν ως άμοιβήν ότι όσάκις μαν-
 θάνει το μάθημά του, θέλει τω διηγηται μικράν
 τινα ιστορίαν· και εκτοτε ο Φραγκίσκος ήρχισε
 να προσδούη επαισθητός. Τα διηγήματα ταυτα ά-
 τινα ότε μεν έπλαττεν ότε δε εδανείζετο παρ' της
 Χαλιμας; κατ' αρχάς ήκουεν ο Ιάκωβος, μόνος ενίοτε
 δε και ο Φραγκίσκος· αλλά μικρόν κατά μικρόν
 προσήλθον και οι γείτονες, και ούτω περιέργεια
 κατέλαβε πάντας τούς συνεργάτας. Άμα λοιπόν
 η Εύγενία ήρχισε να διηγήται, και επεκράτει παν-
 ταχού σιγή και η θαυμασία κόρη έτερεπεν επί τινα
 ώραν το περιεργον αυτης ακροατήριον.

Η εκ των διηγημάτων εύχαριστήσις των έρκα-
 των επήυξεσε την προς την Εύγενίαν εύνοίαν των.
 Έκαστος εσκέπτετο τι ήδύνατο καταλλάλλοτερον
 να τω προσφέρη προς ενδείξιν της εύγνωμοσύνης
 του. Χωρίς λοιπόν ν' αναφέρωμεν τα άνθη άτινα
 καθ' εκάστην ελάμβανε και δι' των εξηκολούθει υπο-
 θέλλουσα την άπάτην του πατρός, ήνάγκαζον αυτην
 να δέχεται και τινα εύτελη δώρα τα όποια, όπως
 και άν έχη, πρέπει να θεωρηθώσιν ως εύεργεσία προς
 άπορον οίκογένειαν. Άγγελον πληρες καλού γά-
 λκκτος, μικρόν κίνιστρον ώων, μικρός σάκκος γαιω-
 μήλων, όλίγοι καρποί της ώρας του χρόνου, τω-
 αυτα προσεφέροντο καθ' εκάστην εις την Εύγενίαν.
 Έννοείται δε οικουθεν ότι ο μάλλον έχέμυθος
 αλλά και ο μάλλον γενναίος δωροδότης ητο ο
 Φραγκίσκος.

Πλήν δε τούτων, χάρις εις την προστασίαν και τας
 φροντίδας της αγαθής Λουκίας, η Άννα άνηγαγεσθ
 βράπτρια όλου του χωρίου, ώστε μόλις και μετά
 κόπου επήρκει εις τας εργασίας δι' των επεδοκούντων·
 διότι οι μεν μεταλλευτήρες άγαπώσι να επιδεικνύ-
 ωσι την Κυριακήν καθαριότητά τινα, αι δε γυναίκες,
 ένδύονται τας εσπράς μετά κομποπρεπείας. Τέλος,
 εις την εύπρηξιν της οίκογενείας του Ιβάρδου συν-
 έτεινε και κύριός τις, όστις συχνά επεσκέπτετο το
 γαιανθρακωρυχείον· εκπλαγείσ όντος δια των άγα-
 θήτων της Εύγενίας, και συγκληθείς εκ των όσα
 περι αυτης τω διηγήθη ο Φραγκίσκος, αφήκεν άκα-
 τήν χρηματικήν ποσότητα εις τον εργολάβον, και
 έντολήν να διδθ εξ αυτης εις την νέαν εργατίδα
 επί λόγω ότι αυξάνει ο μισθός της.

Η κατάσταση εις ην σήμεραν εβρίσκατο ο Ιβάρ-
 δος παραβαλλομένη προς την προτέραν, έφαινετο
 πολύ εύπορωτέρα. Ο Ιατρός τον έπισκέφθη πολλά-
 κίς, και η θεραπεία θα ητο έντελής αν δεν έμενεν
 εις τούς πόδας του μικρά αδυναμία ήτις μόλις τω
 επέτρεπε να κάμη όλίγα βήματα. Άφου δε έ-
 παυσεν η νάρκωσις των νοσητικών αυτου δυνάμεων,
 άφου ανέλαβε την πρώτην του πνεύματος ισχύν,
 ήρχισε ν' ανησυχθ περι της Εύγενίας.

Ύψυτον στερούμενον κατά το ήμισυ της ζωής αέ-
 ρος και φωτός, πώς θέλετε να μη μαρναθή; Η
 Εύγενία είχεν αδυνατήσαι πολύ, τα ζωηρά χρώματα
 του προσώπου της ήρανίσθησαν, και εργασία ήτις
 άντι ν' ασκή εξήνται μάλλον τας δυνάμεις της,
 έφραερε την υγείαν αυτης.

— Είμαι ανήσυχος δια την αδελφήν σου, εϊπέ
 ποτε ο Ιβάρδος προς την Άνναν όσάκις την εξε-
 τάζω περι του έργου της εύρίσκαται πάντοτε εις
 άμηχανίαν και ζητεί ν' άλλάξη άμιλιαν. Φυδούμαι
 μήπως προς χάριν μου κοπιάζη υπέρ το δέον. Πή-
 γαινε λοιπόν να εύρης την κηπουρόν πλησίον της
 όποιας εργάζεται η αδελφή σου, και ειπέ εις αυτην
 να τη διδθ όλιγωτέραν εργασία, και όλιγον με μέ-
 λει αν ελαττώτη τον μισθόν της· κρυπά όμως δια
 να μη λυπηθθ η Εύγενία.

Εις τα περί τού χωρίου υπήρχον πολλοί κήποι·
 διότι, ως γνωρίζουσιν οι άνανώσται, οι μεταλλευ-
 τήρες άγαπώσιν υπερβολικά τα άνθη. Η Άννα επί-
 στευε τώντι ότι η αδελφή της εργάζετο εν τινι
 παναγίω τούτων, και άγνοούσα ποϋ να την εύρη
 απέστύθη προς την Λουκίαν.

Τι θέλεις να ειπής κόρη μου; απήντησεν αυτη·
 ήμεις δουλεύομεν μόνηι μας και δεν πέρνομεν κά-
 νένα εργάτην να μάς βοηθήση.

— Και όμως, Κυρία, ειπεν η Άννα, η αδελ-
 φή μου εργάζεται πρό έννέα μηνών εις το χωρίον
 σας, υπό την οδηγίαν μιας κηπουρού την όποιαν
 βοηθεί.

— Α! δι' . . . άνεώραξεν η Λουκία, και το ή-
 κουσα. . . ! Παναγία μου! τσως. . . πλην· πάλιν. . .
 εδω κοντά. . . Να σε ειπώ, κόρη μου, φοβούμαι μη
 γυρεύεις πολλόν κερδόν! Ερώτησε καλλίτερον την
 ιδίαν να σε ειπή την κυρίαν της· εγώ δεν την
 γνωρίζω.

— Θεέ μου! άνερώτησεν η Άννα, τί σημαίνει,
 κυρία; αυτός ο τρόπος σας; αν σας ήκουε τις θα
 έλεγεν ότι η αδελφή μου μάς άπατά.

— Τι να σας ειπώ; κόρη μου· η Εύγενία είναι
 κλειόλογος· νέα, άγαπή υπερβολικά, τον πατέρα της,
 και δια τουτο όλον το χωρίον την αγαπά.

Η δε Άννα έτι μάλλον εκπληκτομένη από τας
 πηλαγίας ταυτας άποκρίσεις, εδιπλασίασε τας έρω-
 τήσεις και παρακλήσεις της, τσσαν ώστε η Λου-
 κία βρυκθεύσα ώμολόγησε τα πάντα.
 Φαντασθήτε όποια υπήρξεν η εκπληξίς άμα δε
 και η συγκληθείς της Άννης. Ενόμιζεν ότι άνειρεόετο
 πώς ητο δυνατόν η αδελφή της ήτις άνετρόφη με
 τσας περιποιήσεις, ήτις ήγνούει καν· τί έστι κίνδυ-

νας, πώς ἴπο δυνατόν νά ἐπιχειρήσῃ ἔργον τόσον βραχύ; Ἀπίστευτον! ἀδύνατον! ἔλεγε καθ' ἑαυτήν ἡ Ἄννα ἴσως ἡ καλή αὐτῆ γυνή ἀπατάται! Ἀλλά πώς ἀπατάται ἀρ' οὐ μέ διηγήθη τόσας λεπτομερείας; πώς ἀπατάται ἀφοῦ μ' εἰδείξῃ τὰ φορέματά της; Καί τοιαῦτα διλογοζόμενα διεύθυνε το πρός τὸ γαιανθρακωρυχεῖον. Ἡ ὦρα τῆς ἐξόδου τῶν ἐργατῶν ἐφθίσε τέλος, καί ἡ Ἄννα τρέμουσα ἔττατο μακρόθεν παρατηροῦσα, ἀναμένουσα, ὅταν εἶδε τὴν ἀδελφήν αὐτῆς μετὰ μεγάλης φαιδρότητος ἐξεργαζόμενα, ἀποβάλλουσαν τὴν κόβιν ἀπὸ τῶν φορέματά της, ἀποβάλλουσαν τὸν μαῦρον ἐπενδύτην καί διευθυνομένην μετ' ἄλλων πρὸς τὸ χωρίον τῶν ἐργατῶν. Ἡ Ἄννα ἔτρεξε κλαίουσα καί ριφθεῖσα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἀδελφῆς της.

— Εὐγενία μου, καλή μου Εὐγενία! ἔλεγε, πώς ζῆς πρὸ ἐννέα μηνῶν; ὦ, καί! ἔχει δίκαιον ὁ πατήρ μας νά σέ προτιμᾷ ἀπὸ ἐμέ! ἡ ἀγαθότης σου εἶναι ἀνεκτίμητος! σὺ εἶσαι ἄγγελος! ὅλοι μου οἱ κόποι δὲν ἰσοδυναμοῦν μὲ μίαν ὥραν τῆς ἰδικῆς σου ζωῆς.

Ἡ δὲ Εὐγενία ἐκπλαγείσα ἀπὸ τὴν ἀπροσδόκητον παρουσίαν τῆς ἀδελφῆς της, ἐσκέπτετο τίνι τρόπῳ νά τῇ ἐπιβάλῃ σιωπὴν.

— Σιῶπι! πρὸς Θεοῦ! ἀνέκραξε, μὴ μὲ προδώσῃς! ἄφες με νά τελειώσω τὸ ἔργον μου! ὁ πατήρ μας πλησιάζει νά λατρευθῇ, ἡ κατάστασίς μας ἐβελτιώθη! ἂν μὲ προδώσῃς ἰδοὺ ἐδυστυχῆσαι πάλιν, ἰδοὺ ὁ πατήρ μας πάλιν ἀσθενῆς. Ἄννα μου, καλή μου Ἄννα! ἂν μ' ἀγαπήσῃς φύλαξέ τὸ μυστικόν.

— Ἀλλά ὁ ἀποθάνῃς, ἔλεγεν ἡ Ἄννα ἔχω τόσας ἐργασίας τὰς ὁποίας δὲν προφθάνω μόνη μου, ἔλα νά μὲ βοηθήσῃς, διατί νά κινδυνεύῃς;

— ἔχεις ἐργασίας; τὰς ἐργασίας αὐτὰς σὲ τὰς δίδουν οἱ σύντροφοί μου, ἀλλ' ἂν ἐγὼ φύγω ἀπὸ ἐδῶ τὰς ἔχουσαι δὲν θὰ σέ προτιμοῦν πλέον ἕμα ὡς ἐγὼ παύσω ἐνεργετοῦσα τὴν Λουκίαν. Σιώπη, καλή μου Ἄννα, φύλαξέ τὸ μυστικόν!

— Δοκίμασε διὰ τινος ἡμέρας μὴπως δυναθ...

— Πῶς ἡμπορῶ νά ἀναλάβω τὸ ἔργον μου ὅταν ἔπαυε τὸ παραιτήσω; ὑπέλαθεν ἡ Εὐγενία. Βίξ τὸ ἔργον αὐτὸ χρεωστεῖται ἡ σωτηρία τοῦ πατρός μας; δὲν θὰ φανῶ ἀχάριστος ἂν τὸ παραιτήσω; Ἐγεῦ πομονῶν, Ἄννα μου! καθὼς μὲ φαίνεται, δὲν θὰ παρῆται πολὺς κέρδος, καί θὰ τὸ παραιτήσω χωρὶς νά θείλω, διότι ἕνας ἐργάτης ὅστις ὑπὸ ἐνδύματα χυδαῖα φαίνεται κρύπτων ψυχὴν εὐγενὴ καὶ κατωγενὴ οὐχὶ εὐκαταφρόνητον, ἕνας ἐξαιρετος ἐργάτης, φωνάζει πρὸ πολλοῦ ὅτι πρέπει νά ἐρεθῇ ἄλλο ἔργον διὰ τὰς γυναίκας, διότι εἶναι βέρβερον τὸ νά ἐργάζωνται εἰς τὰ γαιανθρακωρυχεῖα δι' ἄσχυρίεται μάλιστα ὅτι μετὰ τρεῖς τὸ πολὺ μῆνας, τὸ μέτρον τοῦτο θὰ γενῆ δεκτὸν ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτῆτου. Ἄφες με λοιπὸν νά ἐξακολουθήσω ἔργον τὸ ὅποιον φαίνεται ὅτι εὐλόγησεν ὁ οὐρανός!

Καί κατ' ἀρχάς μὲν δὲν ἤθελεν ἡ Ἄννα νά συγκατατεθῇ ἀλλὰ μετὰ πολλὰς παρακλήσεις καὶ πλει-

ότερα δάκρυα, ἡ Εὐγενία τὴν κατώρθωσε νά ὑποσχεθῆ ὅτι θέλει τηρήσει σιωπὴν. Ἐσυμφώνησαν μόνον νά ἐργάζηται ἡ Εὐγενία ὀλιγωτέρας ὥρας καί νά λαμβάνῃ μικρότερον ἡμερομίσθιον.

Ὁ λόγος ὅτι τοῦ λοιποῦ δὲν θέλουσιν ἐργάζεσθαι εἰς τὸ γαιανθρακωρυχεῖον γυναίκες, διαδόθη τῶντι ὑπὸ τοῦ μυστηριώδους Φρζγκίστου, τὸν ὁποῖον εἶναι καιρὸς νά γνωρίσῃ ὁ ἀναγνώστης.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΠΕΡΙ ΚΟΜΗΤΟΥ.

Ἡ εἰδησις περὶ τῆς προσεχούσης ἐμφανίσεως κομήτου μέλλοτος νά ἀνατρέψῃ σύμπασαν τὴν ἐπιφάνειαν, διαδοθεῖσα καί ἐνταῦθα, συντελεσθεῖς τοῦτο χυδαίους, τοὺς συνήθως πιστευόντας ἀνεξέταστως καί τὰ τερατοδέστερα ἀκούσματα. Ὅτι τὰ οὐράνια σώματα καί τὰ λοιπὰ μετεωρολογικὰ φαινόμενα ἔχουσι ἀγαθὴν ἢ κακοποιὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦτο ἀρχαιοτάτη εἶναι πρόληψις. Οἱ πρόγονοί ἡμῶν, εἰ καὶ σοφώτατοι, ἀπέδιδον τοιαύτην ἐπιρροὴν καί εἰς τὰς βροχὰς, καί εἰς τὰς ἀστραγάς, καί εἰς τὰς γάσεις τῆς σελήνης, ὡς τοιαύτην ἀποδίδουσι καὶ σήμερον καὶ οἱ περιήρημοι, καὶ οἱ περὶ τῶν ὡρῶν μου, καὶ οἱ θίασῆμοι Κασταμίαι τῆς Ἰταλίας, τῆς Γαλλίας καί τῆς ἡμέρας σοφῆς Εὐρώπης, οἷοντες καί παρ' ἡμῶν μετ' ἐρμηνεύονται διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν δι' ἂν δημοσιεύονται καί ἐκεῖ, πορισμοῦ ἔνεκα χρηματικῶν. Ἀλλὰ τὰς πλάγας ταύτας εἰς εἶδω βολύτρας ἐμπροσθοῦσας, δισσεκίδασεν ὁ χριστιανισμὸς, καί εἰ που σώζονται ἐτι, ἀνάγκη νά καταστρέψῃ ὁ λόγος τῆς ἀληθείας, διὰ τοῦ στόματος τῶν νοσημοστέρων. Ὁ χυδαῖος λαὸς τὰ τοιαῦτα φαινόμενα ἐκλιμβάνει συνήθως ὡς ἀποδείξεις τῆς θέλεις ἐπιρροῆς. Ἐς εἴκαθεν λοιπὸν πρὸς αὐτοὺς ὅτι ὁ Θεὸς τιμωρᾷ ἀλλὰ δὲν καταστρέφει, καί ὅτι τιμωρᾷ τοὺς ἀμαρτάνοντας ὡς ἐν Σοδόμοις καί Γομόροις. Ἐὰν λοιπὸν γοβώμεθα τὴν θείαν ὀργὴν, ὡς σπεύσωμεν νά διορθώμεν, καί νά παύσωμεν, οἱ μὲν ἐν τοῖς πράγμασι κλέπτοντες, καταδιώκοντες, σφετεριζόμενοι τὰ συνταγματικὰ δικαιώματα τῶν πολιτῶν, ἀδικούντες, κ.λπ. (ὅσοι δηλαδὴ ἐξ ἡμῶν πράττουσιν αὐτὰ), οἱ δὲ ἰδιῶται, καταλαλοῦντες, ψευδόμενοι, ἀπατῶντες, ὑποσκελίζοντες, κατακρίνοντες ἀδυσωπήτως καί τὰ κατὰ τῆς ἐξουσίας, καί εἰς ἄλλα τοιαῦτα παρεκτρέπομεθα. Ἐάν τις ἀπέχη, ὅσον ἔσται τοῖς ἀνθρώποις, τῶν τοιαύτων ἀμαρτιῶν, δὲν εἶναι νά φοβηθῇ τὴν θείαν ὀργὴν, ἀπαράλλακτα ὡς δὲν φοβεῖται τοὺς ἀνθρώπινους νόμους ὅστις δὲν ἀβτεῖ αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ἔλεγε παλαιῶν καὶ ὁ ἡμέτερος Σουβίτος ἂ γ ο β ἰ α μ ε ρ ἰ σ τ η τ ὸ γ ο β ε ἰ σ θ α ἰ τ οὺς νόμους ὁ δὲν ἔχομεν ἀνάγκη νά φοβώμεθα αὐτοῦ, διότι

οἱ νόμοι δὲν τιμωροῦσι τοὺς ἀδίκους. Τοῦτο λέγομεν καί πρὸς τοὺς φοβουμένους τὴν θείαν ὀργὴν, ἐὰν αἰσθάνηται τις αὐτὸν ἀμαρτήσαντα ἐκουσίως, καί δὲν μεταμελήται, ὡς εἶναι βέβαιος ὅτι θέλει τιμωρηθῆ καὶ παρόντος καί ἀπόντος τοῦ κομήτου.

Ὁ τιμωρὸν ἢ ὁ βραβεύων κομήτης δὲν εἶναι περιοδικὸς ὡς ὁ προσδοκώμενος, ἀλλ' ἀερινάως ἵσταται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἡμῶν, καί ἄγρυπτος βλέπει τί πράττομεν: «πέλλας γὰρ ἐστὼς ὁ Θεὸς ἐγγύθεν βλέπει», λέγει καὶ ὁ ἐθνικὸς Π.λοῦταρχος. (Πρὸς Κο.ϊωτ. §. 30).

Ἐν τοσοῦτο, ἵνα πεισθῶσι πάντες ὅτι ὅσα λέγονται περὶ τῆς ἀληθείας ἐπιρροῆς τοῦ κομήτου εἶναι ἀνύπαρκτα καί ἐπιλοία, παραθέτομεν ἐνταῦθα τὴν ἑπιλοία ἢ ἀπὸ καθέδρας ἀπήγγειλεν ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ κα' ἡγητῆς τῶν μαθηματικῶν Κ. Παπαδάκης, δημοσιωθεῖσαν καί ὑπὸ ἄλλων ἐφημερίδων προσθέτομεν δὲ καὶ τοῦτο ὅτι λαμπρότατος κομήτης ἐφάνη κατ' αὐτὰς ἐν Κορυάλλω (Cherbourg), μὴ ἔχων φαίνεται σκοπὸν μήτε καλύβην νά καταστρέψῃ.

«Ὁ ἀναγγέλλας ὅτι ἡ ἐμφάνισις τοῦ κομήτου θέλει ἐπιφέρει τὴν καταστροφὴν τῆς ἡμετέρας σφαίρας εἶναι ἐν τῶν δύο, ἢ παραφρων ἢ ἀγύρτης.

» Οἱ περὶ τὸν ἥλιον στρεφόμενοι γνωστοὶ σήμερον πλανῆται, πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν, διαγράφουσι τροχίους ἑλλειψοειδεῖς, ὧν ἐλάχιστη ἀπέχει τῆς ἐτέρας διπλασίαν περίπου ἀπόστασιν δὲν δύνανται δὲ νά συμπέσωσι, διότι εἶναι παράλληλοι καί ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἔγγιστα ἐπιπέδου. Καί τῶν κομητῶν δὲ ὁ περὶ τὸν ἥλιον τοῦ ἡμετέρου πλανητικῶν συστήματος δρόμος εἶναι ἑλλειψις, ἀλλ' ἑλλειψις ἐπιμνηστέστη ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ ἐπίπεδα τῆς τροχιάς τῶν κομητῶν τέμνουσι τὰ ἐπίπεδα τῆς τροχιάς τῶν πλανητῶν, δυνατόν νά συγκρουσθῇ πλανήτης τις πρὸς κομήτην.

» Ἐὰν σφαῖρα μεγαλειτέρα συγκρουσθῇ πρὸς τὴν γῆν, θέλει διαρρήξει αὐτήν, ἐὰν δὲ πλησιάζῃ μόνον, θέλει τὴν ἔλξει πρὸς ἑαυτήν, καί ἐὰν τὸ ἔλακον σῶμα εἶναι ἐντὸς τῆς τροχιάς τῆς γῆς, θέλει γίνεαι συντομώτερος ὁ περὶ τὸν ἥλιον δρόμος, ἐὰν δὲ ἐκτὸς μεγαλειτέρος.

» Οἱ κομήται εἶναι σώματα ὑλικά καί οὐχὶ μετεωρολογικὰ φαινόμενα, καθότι ὑπόκεινται εἰς τοὺς νόμους τῆς ἑλξείας, ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ εἰσερχόμενοι εἰς τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα δὲν ἐκτοπίζουσι τὴν γῆν, ἔπειτα ὅτι ἡ μάζα αὐτῶν εἶναι σχεδὸν μηδὲν ἔστω παραδειγμα ὁ τοῦ 1843. Ὁ κομήτης ἐκεῖνος ἴπο μέγιστος διότι ἡ κόμητις του, μὴκος ἔχουσα 60 ἑκατομ. λευγῶν, ἐνῶ ἡ ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀπόστασις τῆς γῆς εἶναι 36 μόνον, δὲν ἐραίνατο ὀλόκληρος κρυπτομένη ὑπὸ τὸν ὄριοντα ἀλλ' ἡμῶς οὐδεμίαν προξένησε ζημίαν εἰς τὸ πλανητικὸν σύστημα. Ἐντεῦθεν τεκμαιρόμεθα ὅτι ἡ μάζα τοῦ κομήτου εἶναι ἀραιότατη, καί πολλὰς ἑκατομ.τάδας ἀραιότερα τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος. Ποίαν λοιπὸν ἐπιρροὴν δύναται νά ἔχη ἐπὶ τῆς γῆς ἐὰν ἐπ' αὐτῆς διέλθῃ λεπτότατόν τι νέφος, ὅσον μέγα

καὶ ἂν ὑποτεθῇ; Παρατηρήθη ὅτι τὸ τοῦ 1843 προσέψαυσε σχεδὸν τὸν ἥλιον, καί ὅμως οὐδὲν παρήχθη ἀποτέλεσμα.

» Ὁ μᾶλλον πλησιάζας τὴν γῆν κομήτης εἶναι ὁ τοῦ 1770, διότι ἀπέχειν αὐτῆς 600,000, ἀπόστασιν σμικροτάτην (πεντάκις πλείωτερον τοῦ ὅσον ἀπέχει ἡ σελήνη τῆς γῆς) ἀλλ' οὔτε ἐνός δευτέρου λεπτοῦ διαφορά παρατηρήθη εἰς τὸν ἐπίγειον περὶ τὸν ἥλιον δρόμον της. Ἐξ αὐτοῦ ἐξήγαγον οἱ ἀστρονόμοι, ὅτι ἡ μάζα τοῦ κομήτου ἐκεῖνου δὲν ἴπο καὶ τὸ 1)5000 τῆς μάζης τῆς γῆς, διότι ἄλλως ἤθελεν ἀλλοιώσει κατὰ ἐν δευτέρον λεπτόν τὴν περὶ τὸν ἥλιον χρονικὴν περιστροφὴν τῆς ἡμετέρας σφαίρας.

» Δύναται ἡμῶς νά εἴπῃ τις εἰς ἡμᾶς: «πῶς νὸν νά πυρποληθῇ ἡ γῆ;» Ὁ Ἄρχαῖ ἀπέδειξεν ὅτι οἱ κομήται δὲν ἔχουσι ἴδιον φῶς, ἀλλὰ καί αὐτοὶ τὸ δανείζονται παρὰ τοῦ ἡλίου καί ἴδιον, δὲ ἂν ἔχουσι εἶναι ἀμυδρότατον.

» Ἐλθόμεν νῦν εἰς τὸν περιμενόμενον.

» Οὗτος ἐπανερχεταί μετὰ τριακοσίων περίπου ἐτῶν περιόδου, διατρέχει ἑλλειψίαν ἐπιμνηστέστην, καθότι τὸ μὲν μήκος αὐτῆς εἶναι μέγιστον τὸ δὲ πλάτος ἐλάχιστον. Πρῶτον ἐφάνη τὸ 1264, δευτέρον δὲ τὸ 1556, ὅτε ἔνεκα τῶν ἐπικρατουσῶν τότε περὶ κομητῶν προλήψεων, καί μέχρι τῆς σήμερον ἀκόμη σφαιρομένων, ὁ τῆς Ἰσπανίας Βασιλεὺς Κάρολος ὁ Β', περιδείξῃς γενόμενος παρητήθη τοῦ ὀνόμου καί ἀπεσύρθη εἰς μοναστήριον. Καί εἰς τῆς ἀπὸ ταύτας ἐμφανίσεως οὐδεμίαν ἀλλοίωσιν παρατηρήθη ἐν τῷ δρόμῳ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου ἢ εἰς τὴν ἀτμοσφαιραν αὐτοῦ. Ὅθεν δὲν ἔχομεν διδομένον τι πείθον ἡμᾶς ὅτι, τρίτην ἤδη φοράν ἐπανερχόμενος εἰς τὸ πλανητικὸν ἡμῶν σύστημα θέλει κατὰ τι τὸ συνταράξει.

» Ἐξετάσωμεν τὰ στοιχεῖα αὐτοῦ. Ὁ μέγιστος ἄξων τῆς τροχιάς του εἶναι 45 φορές μεγαλειτέρος τῆς ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀποστάσεως τῆς γῆς, δηλαδὴ 1,575,000,000 λεύγας, ὁ δὲ μικρὸς 12, δηλαδὴ 420,000,000 λεύγας. Ἡ ἔστις αὐτοῦ καίται πλησιέστατα τοῦ ἀκρου τοῦ ἄξωνος τῆς τροχιάς του, ἦτοι ὁ κομήτης θέλει διέλθει ἐγγύς τοῦ ἡλίου, καί ἡ τροχία του θέλει περιβάλλει τὴν τροχίαν τῆς γῆς, τέμνονσα τὸ ἐπίπεδον αὐτῆς εἰς δύο ἡμιελλείψεις νοουμένας, διότι δὲν θέλει ἐγγίσει ἀλλὰ περιέλθει αὐτήν. Ἦδ' ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ἡ γῆ, ὅπερ ἐστὶν ἐπιφανώτατον, καὶ ἂν στιγμὴν ὁ κομήτης διέρχεται ἀνω ἢ κάτω τῆς τροχιάς αὐτῆς, εὐρεθῆ εἰς τὸ ἀντικρυζόν καὶ μᾶλλον πλησιάζον τὴν τροχίαν τοῦ κομήτου σήμερον τῆς ἰδίας τροχιάς, ἠξείρετε καί πάλιν πόσον θέλει ἀπέχει ὁ πυρὴν του; 10,000,000 λεύγ. Καί ἵνα καταστήσωμεν μᾶλλον συγκριόμενον τὸ πρᾶγμα λέγομεν ὅτι, ἐὰν σφαῖρα πυροβόλου ἐφρίπτετο ἀπὸ τῆς γῆς πρὸς τὸν κομήτην, ἠθελε φθάει μετὰ τρεῖς ἔτη!

Ἄλλ' ἴσως ἐνοστάς τις εἴπῃ πρὸς ἡμᾶς ὅτι, καί ἂν ὁ πυρὴν τοῦ κομήτου τούτου ἀπέχη δεκά ἑκατομύρια λευγῶν κατὰ τὰ μόνον δύο προσεγγίζοντα

σημεία, επειδή η κόμη του είναι τριμεγίστη, θέλει ψάσει ίσως την γην εάν διευθύνεται προς αυτήν. Και τῷ ὄντι η κόμη του κομήτου τούτου είναι διπλασία, ὡς νομίζεται, τῆς ἀποστάσεως ταύτης, τοῦτέστιν 20,000,000. ἔχουμεν ὁμοίως πρόχειρον γεγονός ὃ ἀντιτάξωμεν.

» Κατὰ τὸ 1819 ἀπαρτήρητος εἰσῆλθεν εἰς τὸ πλανητικὸν ἡμῶν σύστημα κομήτης μέγας, ὃν οὐδεὶς τῶν ἀστρονόμων εἶδεν ἐπὶ οὐτῶν ἡμέρας, διότι ἀνέτειλε καὶ ἔδωε συγχρόνως μὲ τὸν ἥλιον. Ὅτε ὁμοίως μετὰ οὐτῶν ἡμέρας ἀπεμακρύνθη, οἱ ἀστρονόμοι παρετήρησαν ὅτι ἡ τριμεγίστη αὐτοῦ κόμη εἶχεν ἀναμφιβόλως περικαλύψει καὶ προσεγγίσει τὸν πλανήτην μας, χωρὶς οἱ τοῦτον αἰσθάνονται νὰ αἰσθανθῶσι τι.

» Τελευτῶντες δὲ προσθέσωμεν ὅτι ὁ προμηνύσας ὡς ἡμέραν ὠρισμένην τῆς ἐμφάνσεως τοῦ κομήτου τὴν 1 Ἰουνίου εἶπαι καὶ δι' αὐτὸ τοῦτου ἔξοχος ἀγύρτης. Διότι ὅτε τὴν δευτέραν φοράν τὸ 1556 ἐφάνη ὁ κομήτης οὗτος, οἱ ἀστρονόμοι δὲν ἠκολούθησαν καλῶς τὴν πορείαν καὶ τὴν τροχὴν ἣν διαγράφει διὸ σήμερον οὐδεὶς τῶν ἀστρονόμων ἤξευρεν πότε ἀκριβῶς θέλομεν εἶδει αὐτόν, ἀλλὰ κατὰ τὰς εἰκασίας των ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἀπὸ τοῦ 1857 μέχρι τοῦ 1860.

ΑΣΙΑΤΙΚΟΝ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ. (*)

Ἄρχων τις Μουχαμμετάνος ἠγάρασε παῖδα καὶ παιδίσκην ἐν τῇ ἀνθρώπινα ἡλικίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ ὁ μὲν παῖς ἦτο ἐκ Γεωργίας, ἡ δὲ παιδίσκη ἐκ Κιρκασίας, ἀμφότεροι ἐξαισίου κάλλους, μόλις ὑπὸ βράχῃ κλυπτόμενα ἀποτίσας δὲ τὸ ἀργύριον τοῦ τιμηματος ἔλαβε τὰ δῶνα καὶ ἀπήγαγεν αὐτὰ εἰς τὰ ἴδια. Καὶ ἐκεῖ τὴν μὲν παιδίσκην ἐν ταῖς γυναικείαις δόμασι, πρὸς λουσίαν καὶ παντοῖαν διακόσμησιν, ταῖς θαλαμηπόλοις παραδούς, παρήγγειλεν ὅπως καὶ χορῶ καὶ μουσικῇ καὶ γράμμασιν, ὡς εἴθισται, αὐτὴν ἐκπαιδεύσῃ· τὸν δὲ παῖδα εἰς τὰ ἴδια δώματα τήρησας, ἐξεπαίδευεν ὁ ἴδιος πρὸς τὴν θρησκείαν, τὰ γράμματα καὶ τὴν ποίησιν, διότι ἐκ τῶν διακεκοσμημένων ποιητῶν ἐτύγγανεν ὃν ὁ ἄρχων.

Ἐν βραχείᾳ οὖν ὁ παῖς ἀναπτυσσόμενος τὸν νοῦν, πολλὴν ἔδειξε καὶ αὐτὸς ποιητικὴν φαντασίαν (ὅπερ τὸν ἄρχοντα ἐχαροποίησεν εἰς ἄκρον), καὶ ἐστὶ χοῦργα καὶ ἐμουσοῦργα θαυμάσια, τὰ δὲ ποιήματα αὐτοῦ ἐμαρτύρουν θερμὴν καρδίαν ὃ δ' ἄρχων καὶ οἱ φίλοι του πρὸς οὗς ἐπεδείκνυε καὶ τὸν παῖδα καὶ τὰ ἔργα τοῦ παιδὸς, ἐθαύμαζον ἰδίως τὸ ἔ

(*) Τὸ ἀνεκδοτόν τοῦτο ἐγράφη τουρκικῶς ὅπ' αὐτῆς τῆς Τριγιάρ, ὡςπερ εἶπαι, καὶ μεταφράσθη κατὰ λέξιν ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου Σ. Σίμωνος καὶ περιέρχοντο ἰσοσῆστον τῆ ὑποῖον ἴσως δημοσιευόμενον.

πος καὶ τὸ σφοδρὸν πάθος ὑπερ ἐξέφραζεν ἡ ποίησις του.

Ἄλλ' οὐδ' ἡ παιδίσκη καθυστέρησε τοῦ παιδὸς ἐν τῇ γυναικωνίτῃ, πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ καὶ ἀρίστη καταστάσα κίθαροδός, ἐψάλλε μετ' ἀμιμήτου γλυκύτητος· καὶ ἔτε κατ' ἴδιαν προτίμησιν ἐτόνιζεν ἐπὶ τῆς κιθάρας τὰ ποιητικὰ ῥήματα τοῦ Χουρσίτ (οὕτως ἐκάλεσεν ὁ ἄρχων τὸν παῖδα), τὰ στέρνα τῆς παιδίσκης ὑψούντο καὶ κατέπιπτον ὡς τὸ ἀδιάβηκτον τῆς θαλάσσης κύμα, οἱ δὲ φθόγγοι ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτῆς ἐξήρχοντο τοσοῦτον σπαραξικάρδιοι, ὥστε ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἄρχοντος καὶ τῶν περιεστώτων ἀκούσια τὰ δάκρυα ἐστάλαζον τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου! Μόνου τοῦ Χουρσίτ οἱ ὀφθαλμοὶ κατάστεγνοι καὶ φλογεροὶ ἠτένιζον τὸ παραπέτασμα ὀπισθεν τοῦ ὀποίου ἡ παιδίσκη Τριγιάρ ἔψαλλε. Καὶ ὁ ἄρχων, τὴν μὲν παιδίσκην ὡς ἀνεκτίμητον ἐφύλασσε θησαυρὸν, τὸν δὲ Χουρσίτ, ὡς φίλτατον αὐτοῦ τέκνον ἠγάπα.

Ἄλλ' ἐν Κωνσταντινουπόλει τότε, ἴσως δὲ καὶ τώρα, ὅσον ὁ θησαυρὸς μέγας, τόσον καὶ ὁ κίνδυνος τῆς ἀποστερήσεως μεγάλητος!

Ὁ σουλτάνος, μαθὼν τῆς ὠραίας παιδίσκης τὴν ὑπορξίν, ἐτίμησε τὸν ἄρχοντα ζητήσας αὐτὴν εἰς τὰ ἀνάκτορα. Καὶ εὐθὺς οἱ περὶ τὸν ἄρχοντα καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ ἔδραμον συγγαίροντες αὐτὸν ἐπὶ τῷ δειγματι τῆς σουλτανικῆς εὐνοίας· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀσθενὴς καὶ ἀσθμαίνων περιτρέχων τὰς αἰθούσας, συνήθριζε πᾶν ὠραῖον καὶ πολύτιμον πρὸς προίκασιν τῆς παιδίσκης. Ἄλλ' ὅτε ἔκραξε τὸν Χουρσίτ καὶ παρήγγειλεν αὐτῷ σύνθεσιν ποιηματίου δωρητηρίου πρὸς τὸν σουλτάνον, ὁ Χουρσίτ πεσὼν πρὸ τῶν ποδῶν εἶπεν· ὦ Κύριε μου! ἀπὸ ἀνδραποδίου κατέστησάς με ἄνθρωπον, ἀνόψασάς με υἱὸν σου· ἐπεθύμουν νὰ ζῶ ὅπως διὰ παντοτεινῆς εὐσηγμοσύνης γηροκομήσω τὴν ἀγαθὴν καρδίαν σου.

Ἄλλ' ὁ Θεὸς ὁ μόνος Κύριος τοῦ παντὸς ὤρισε, ἡτῆς ψυχῆς ἀποχωρούσης, τὸ σῶμα νὰ μεταβαίη εἰς τὸν χόυν.

Μάτην ὁ ἄρχων ἐγείρας τὸν παῖδα ἐξῆλθε τοῦ μυστηριώδους λόγου τὴν ἐξήγησιν ὁ νέος ἔμενεν ἄρνος, καὶ ὁ ἄρχων ἀπέδωκε τὰ λεχθέντα εἰς τὴν νεανικὴν εὐερέθιστον καὶ ποιητικὴν φαντασίαν τοῦ Χουρσίτ· ἐπεφυλάχθη δὲ ἵνα χαροποιήσῃ αὐτὸν μετὰ τὴν τύβην, διδάσκων καὶ ἐξηγῶν πῶς προσεδόκα πολλὰ καὶ ποικίλα ἀγαθὰ ἐκ τοῦ συμβάντος τούτου, δηλαδή ἐκ τῆς εἰς τὰ ἀνάκτορα εἰσαγωγῆς τῆς Τριγιάρ.

Ἄλλ' ἡ καρδία τοῦ Χουρσίτ δὲν ἦτο καρδία διαφθαρμένου αὐλοκόλακος, καὶ ἄδολον ἔτι τὸ Γεωργιανὸν αἶμα εἰς τὰς φλέβας αὐτοῦ ἔρρεεν· οὐχ ἦττον ἡ θηλυπρεπὴς ἐν ταῖς δόμασι τοῦ Τουρκομάνου ἄρχοντος ἀνατροφή τοῦ παιδὸς, εἶχεν ἠδὲ ἀφαιρέσει πᾶν αἰσθημα ἀποστάσις, ἔστω καὶ διὰ λόγου, δι' ὃ τὸ σφοδρὸν αὐτοῦ πάθος ἔδωκε ἐν βυθῷ τῆς καρδίας καταπέμψας, ἐκαρτέρησε μέχρι τῆς ὑστάτης ὥρας.

Τὴν δ' ἐπιούσαν ὅτε τὰ πάντα ἦσαν ἔτοιμα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἄρχοντος, ἄρματα χρυσοστόλιστα φέ

ροντα θεραπεινίδας καὶ ὑπὸ εὐνοῦχων συνοδευόμενα, ἐφθασαν ἐκ τῶν ἀνακτόρων πρὸς παραλαβὴν τῆς ὠραίας Τριγιάρ. Τότε καὶ ὁ ἄρχων καὶ πᾶσα ἡ ὀικία ἐπὶ τῆς παιδίσκης, μετὰ γοερῆς φωνῆς ἀνέκραξε·

Θεραπεῖα ἐπερὶ τὴν παιδίσκην καταστόλιτον καὶ παρέδωκεν αὐτὴν καὶ τὰ πλοῦσια δῶρα τῷ ἀρχισυνούχῳ. Τὴν στιγμὴν δ' ἐκείνην φωνεῖ καὶ ὁ

Χουρσίτ ἐπὶ τοῦ κατώφλιου καὶ δακτυλοδεικτικῶς τὸ ἄρμα ἐν ᾧ ἡ παιδίσκη, μετὰ γοερῆς φωνῆς ἀνέκραξε·

«Τίς εἶδε ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος φεύγουσαν; ἢ ἰδέτω αὐτὴν! ψυχὴ μου εἶναι ἡ φεύγουσα! Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἄπνους κατέπεσεν ὁ Χουρσίτ.

Ἐρείκια Πομπηίας.

ΟΛΙΓΑ ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΠΟΜΠΗΙΑΣ.

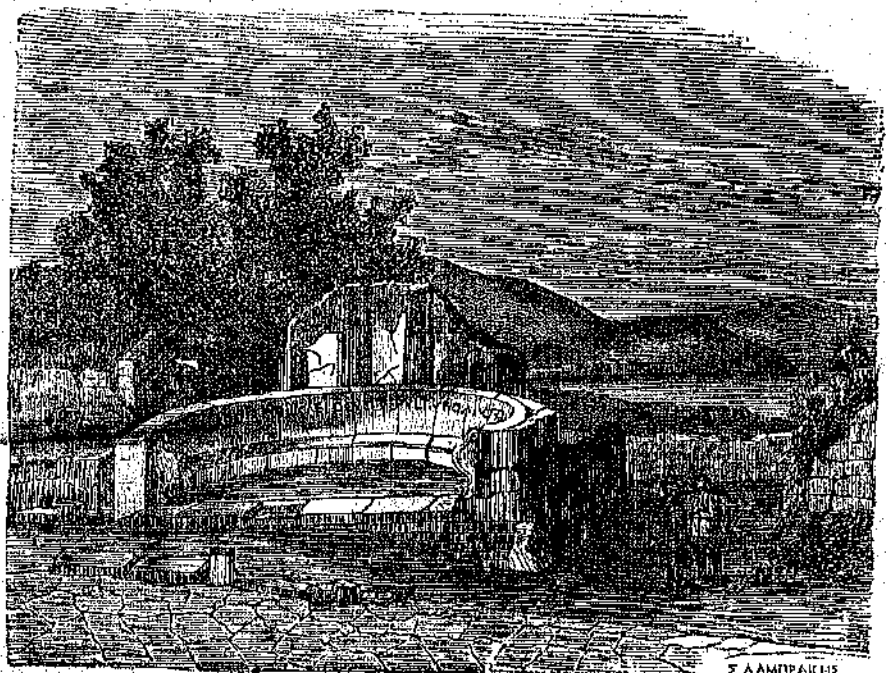
Πολλὰ βεβελίως τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἀρχαίας τέχνης διετήρησεν ἡμῖν ὁ χρόνος, καὶ τῶν πλείστων τὴν σωτηρίαν ὀφείλομεν εἰς τὴν γῆν, ἣτις ἔκρυψε ταῦτα ἐντὸς τῆς εὐεργετικῆς τῆς ἀγάλης. Πάντων ὁμοίως αὐτῶν τὸ περιεργότατον, οὐχὶ κυρίως διὰ τὴν τέχνην, ἀλλὰ διὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν ἀκεραιότητα, εἶναι ἡ πόλις Πομπηία· διότι ἐπὶ δεκαοκτῶ ἑκατονταετηρίδας διετηρήθη ὅλοσχερῆς ὑπὸ τὴν κόνιν τῶν ἠραιστειῶν ἣτις κατακάλυψεν αὐτὴν, καὶ ἐξεγερθεῖσα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἐκ τοῦ πολυχρονίου αὐτῆς ὑπνου, ἀνέλαμψε φαιδρὰ καὶ εὐθυμος ὅπως ἐπὶ τῶν πρώτων ἡμερῶν, ὑπὸ τὸ πᾶν κλίμαρον ὄμμα τῆς Παρθενώσης. Μετὰ τὸ τέλος τῆς μακρῆς ταύτης νυκτός, ὁ ἥλιος ἐθερμάνε καὶ αὐθις τὰς πλάκας τῶν ἀγορῶν καὶ τὰς στήλας τῶν οἰκοδομῶν τῆς. Εἰς τὴν πόλιν ταύτην πᾶς τις δύ-

ναται νὰ εἰσέλθῃ σήμερον, νὰ διατρέξῃ τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας, νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς ναοὺς, τὰ θέατρα καὶ τὰ ἐργαστήρια, νὰ πατήσῃ τὸ κατώφλιον τῆς οἰκίας τοῦ δεῖνα Πομπηίου, ὅστις νος τὸ ὄνομα προγράφεται ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῆς, νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸ ἐστιατώριον καὶ εἰς τὰ μάλλον ἀπόκεντρα καὶ ἀπόκρυφα μέρη, καὶ νὰ παρατηρήσῃ τὰς γραφὰς καὶ τὰ ἀγάλματα τῆς. Κατὰ τὰς παραδόξους τῶν ὄντι ταύτας ἐπισκέψεις τὸ ἐνεστώσ ἐξαφανίζεται ἐνώπιον τοῦ παρελθόντος, αἱ ἀναμνήσεις ἐπικρατοῦσι δεσποτικῶς, καὶ νομίζεις ὅτι εἶσαι σύγχρονος τῶν Πλινίων καὶ τοῦ Τακίτου. Τοιαῦτα μάλιστα εἶναι ἡ μαγεία ἡ κατακυριεύουσα τὰς αἰσθήσεις σου, ὥστε σπουδαίως νὰ ἐπισκεφθῆς τὴν πόλιν ὅσον τάχιον φοβούμενος μὴ ἐπανέλθωσιν οἱ κάτοικοι τῆς.

Ἡ Πομπηία, ἀπέχουσα 14 μὲν χιλιομέτρα τῆς Νεαπόλεως, 7 δὲ κατ' εὐθείαν γερμύνην τοῦ Βεσουβίου, ἐκεῖτο παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπὶ ὑψώματος σχηματισθέντος ἐξ ἀρχαίων ὑλῶν ἠραιστειῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι ὡς ἐκ τούτου ἐπαθε πολλὰς ὑπὸ σεισμῶν. Ὁ Σενέκας ποιεῖται μνησκὸν τοῦ σεισμοῦ ὃς

τις τὸ 63 ἔτος ἀνέτρεψεν αὐτήν. Προστίθεται δὲ (Quasi. παλ. VI) ὅτι καὶ τὸ Πράκλειον αὐτὸ κατεστράφη ἐν μέρει, καὶ ὅτι τὸ ὑπόλοιπον δὲν ἦτο ἀσφαλές. Καὶ ἀληθῶς τὴν ὁρῆν ἦτο ἡ παρατήρησις τοῦ ἱστορικοῦ, ὅστε 16 ἔτη μετὰ ταῦτα, ἐκρηγνέτος ἀπροσδοκῆτως τοῦ Βεζουβίου, ἐξηφανίσθη κατὰ κράτος· λέγομεν δὲ ἀπροσδοκῆτως, διότι ὁ κρατὴρ εἶχε πρὸ πολλοῦ σβεσθῆ, καὶ τὸσση καλῶς μάλιστα, ὥστε ὁ Σπάρτακος πρὸ μῆς καὶ ἡμισείας ἐκατονταετηρίδος κατέφυγεν ἐντὸς αὐτοῦ μετὰ ἐβδομήκοντα καὶ ἑξ ἄνδρων. Κατὰ τὴν ἔκρηξιν ἐφ' ἧς ἐτάφη καὶ τὸ Πράκλειον καὶ ἡ Πομπηία, ἀπεπνίγη Πλίνιος ὁ ἀρχαῖος, ὅστινος τὸν Θάνατον, ὅπως συνέβη, διηγῆται ἐν ἐπιστολῇ ὁ ἀνεψιὸς καὶ ὁμώνυμος αὐ-

τοῦς σπασμοῦς, ἴσως διότι δὲν ἦσαν ξένοι πρὸς αὐτούς. Ὅτε τὸ 63 ἔτος συνέβη ὁ σεισμός αὐτῶν ἐμνημονεύσαμεν ἤδη, ὁ Νέρων ἐψάλε τὸ προσφιλές του ἄσμα ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Νεαπόλεως (τῷ καιρῷ ἐκείνῳ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἐψάλλον), καὶ δὲν ἔθελε ν' ἀναχωρήσῃ τῆς σκηνῆς πρὶν ἢ τελεσιώσῃ τὸ ἄσμα του. Κατ' εὐτυχίαν οἱ κάτοικοι τῆς Πομπηίας εὐρέθησαν ἐκτὸς τῶν οἰκιῶν· καὶ ἐπειδὴ τὸ θεῖαιον ἐκεῖτο εἰς μέρος ὑψηλὸν τῆς πόλεως, πλησίον τῶν τευχῶν, ἔφυγον εὐκόλως εἰς τοὺς ἀγρούς. Ἐκ τούτων ἐννοοῦμεν διατὶ εὐρέθησαν τὸσον ὀλίγοι σκελετοί. Οὕτω δὲ σωθέντες ἀνήγειραν νέαν Πομπηίαν οὐχὶ πολὺ μακρὰν τῆς πρώτης, ἣτις, ὡς φαίνεται, καὶ αὐτὴ κατεποντίσθη μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἐ-

Θράϊος ἡμικύκλιος.

τοῦ. Ὁ Πλίνιος, ἰδὼν τὸν κίονον, ἔστρεψε νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν σωτηρίαν φίλων του· ὁ δὲ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ὅστις ἦτο τότε δεκάκοκταετής, ὡς μελετῶν τὴν ὥραν ἐκείνην τὸν Τίτον Λίβιον καὶ ἀντιγράφων μάλιστα τεμάχια αὐτοῦ, καὶ ὡς ὄρεϊλων νὰ μείνῃ παρὰ τῆς μητρὸς του, δὲν παρεκλούθησε τὸν θεῖόν του. Ἐνῶ δὲ κατεγίνετο εἰς ταῦτα ὁ νέος Πλίνιος ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ θεῖου του, ὀλίγη μίλια μακρὰν, κεινὴν παρὰ τὴν ἀκρωτήριον, ἡ Πομπηία κατεβυθίσθη ἐντὸς χειμᾶρῶν φλογεῶς τέφρας ἢ μάλλον ὕλης συμπαγοῦς, ἢ συνεκρότου, συμπυκνούμενα τὰ ἀπειρα νῆρα τοῦ καπνοῦ ὃν διετῆζεν ὁ κρατὴρ εἰς ὕψος 3 περίπου χιλιάδων μέτρων ὑπὲρ τὴν γῆν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ κάτοικοι τῆς Πομπηίας ἦσαν φιλοθεάμονες, 15 ἢ 20 χιλιάδες ἐξ αὐτῶν παρίσαντο κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐκρήξεως εἰς τὸ ἀμφιθέατρον. Καὶ φαίνεται ὅτι δὲν ἐπαράχθησαν κατὰ τοὺς πρώ-

κατονταετηρίδας, καὶ μῖνος ὁ Θεὸς οἶδε πῶς εὐρέσκειται τὴν ὥραν ταύτην. Μετὰ τὴν καταστροφὴν ταύτην, ἐλησημονήθη ἡ ὀλοκλήρου ἡ Πομπηία, καὶ τὸ 1592 ἔτος, ὅτε ὁ ὀνομαστός ἀρχιτέκτων Δομένικος Φοντάνας, ἀνέλαβε νὰ διοχετεύσῃ τὰ ὕδατα τοῦ Σάρνου εἰς τὸν Πύργον τῆς Ἀναλήφειας (πόλιν οἰκοδομηθεῖσαν παρὰ τὴν Πομπηίαν αὐτήν), ἀνῶρυξε μὲν τὴν γῆν ἵνα κατασκευασθῇ διώρυγας ἐπὶ τῆς ἀρχαίας πόλεως, τῆς ἀγροῦς καὶ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης, ἀλλ' ἢ δὲν παρετήρησέ τι, ἢ παρατήρησας ἡδιαφόρησε. Καὶ ὅμως ἦτο εὐφύστατος. Ἐκατὴν καὶ ἐξήκοστα ἐξ ἑτῆ μετὰ ταῦτα, τὸ 1758, ἀμπελοουργοὶ σκάπτοντες εὐρον περιέργη τινα πράγματα, καὶ ἐκ τούτων λαβὼν ἀφορμὴν ὁ βασιλεὺς προσέταξε νὰ γίνῃ ἀνασκαφὴ. Ἰδοὺ πῶς ἀνεκκλύθη ἡ Πομπηία.

Καὶ ἀμέσως ἀρχαιολόγοι, καὶ τεχνίται συνέβησαν ἀγγελοῦν εἰς τὸ πολύτιμον τοῦτο χεῖρσον πεδῖον, καὶ κατέθεσαν εἰς συγγραμμάτια βιβλίον καὶ πολυτελῆ τὰς ἐρεῖνας αὐτῶν· ἀλλὰ διότι εἰς τοιαῦτα ἔχουσι καὶ τιμὴν ὑπερβολικὴν, ἀναβιβίουσαν ἐνίοτε καὶ μέχρις 600 δραχμῶν. Τὸ ἐντελέστερον τούτων ἦτο μέχρι πρὸ δύο ἐτῶν τὸ ἐν Λονδίῳ ἐκδοθὲν τὸ 1849 ὑπὸ Wil. Clarke· ἐπι δὲ μάλλον ἐντελέσις ὡς ἐκδοθὲν βραδύτερον καὶ μετὰ νέας ἀνακαλύψεις, φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ τοῦ Γάλλου Ἐρνέστου Βρετόν δημοσιευθὲν τὸ 1855· Ἐν αὐτῷ περιέχονται καὶ περιγραφαί, καὶ αἱ εἰκόνες τῶν ἀξιολογωτέρων οἰκιῶν, ἐργαστηρίων, ναῶν, κλ., ὃν τινες ἐκδίδομεν καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα, καὶ αὐτὴ ἔχων ἀνὰ χεῖρας ὡς ὀδηγὸν δύνασαι νὰ περιέλθῃς ἀσφαλῆστατα τὴν ἀπέραντον ἐκείνην νεκρὸν πόλιν.

Οἱ ἐπισκεπτόμενοι αὐτὴν ἐρχονται συνήθως ἐκ τοῦ μέρους ὅπου λήγει ὁ εἰς Νουκερίαν ἐκ Νεαπόλεως σιδηρόδρομος· ἀλλ' ἠριστότερα καὶ ἀρχαϊκῆ εἶναι ἡ εἰσόδος ἢ διὰ τῆς πύλης τοῦ Πρακλείου καὶ διὰ τῆς πρὸ αὐτῆς ὁδοῦ τῶν τάφων, οὕτω καλουμένης.

Σύμβολον ἐπιτάφιον.

νης ἕνεκα τῶν ἐκατέρωθεν αὐτῆς κειμένων μνημείων. Σημειώτεον δὲ ὅτι τὰ μνημεῖα ταῦτα δὲν προκαλοῦσι μελαγχολίαν, διότι ἐπ' αὐτῶν βλέπεις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σύμβολα ὡς τὸ παρατιθέμενον ἐν ταῦθα πλοῖον, ἐξεγείροντα μάλλον τὴν περιέργειάν σου. Ἡ συνήθεια αὕτη τῶν συμβόλων παριστανόντων τὸ ἐπιτάφειον τοῦ ἀποθανόντος, ἐπεκράτει ἄλλοτε, ἴσως δὲ καὶ σήμερον ἐπικρατεῖ ἐν Τουρκίᾳ παρὰ τοῖς ἐκείσε χριστιανῶς. Ἐἶδομεν φαιδῶς τεγλυμέναις ἐπὶ πλακῶν ἐπιτάφια, πλοῖα, καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἐν τῶν μνημείων τούτων τῆς Πομπηίας εἶναι αἰθουσα πλήρης ζωγραφιῶν, ἣτις ἐχρησίμευεν ἀντὶ ἐστιατορίου πρὸς τοὺς νεκρούς· καὶ ἔθετον μὲν ἐκεῖ τράπεζαν μετὰ βρωμάτων, ἀλλ' ὑποθέτομεν ὅτι ἀντὶ τῶν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει, τὰ κατεβρόχιζον οἱ εἰσώτες ἐπιχωριάται τοῖς ἀνα πράγμασι. Δύο ἄλλα μνημεῖα, ἐν εἰδει ἡμικυκλίου μετὰ θρανίων, παρακείμενα εἰς τὴν εἰσόδον, ἐγένοντο, ὡς φαίνεται, ἐπίσης διὰ τοὺς ζῶντας. Παρὰ τὸ ἢ μικύκλιον τοῦτο ὑπῆρχεν ἄλλοτε οἶκος τοῦ Κικέ-

ρωνος ψηφιδωτός, ὅστινος ἐτάθησαν ἀξιολογὰ τινα λείψανα.

Τὸ περιεργότερον πάντων τῶν ἐνταῦθα διασωθέντων εἶναι ὁ οἶκος τοῦ Διομήδους, καθὼ ἐκ τῶν εὐρυχωροτέρων τῆς Πομπηίας, καὶ ἔχων κήπων περιφρασσόμενον ὑπὸ σταθῶν, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἦσαν ἀποθηθῆσαι πλήρεις ἀμφορῶν οἴνου. Ἐντὸς τῶν ἀποθηκῶν τούτων εὐρέθησαν δεκάεπτά σκελετοὶ ἀνθρώπων καταφυγόντων βεβαίως ἐκεῖ ἐπὶ τῆς ἐκρήξεως, συμδύσσης ἐν καιρῷ τοῦ τρύγου· ἦσαν δὲ κεκαλυμμένοι ὑπὸ λεπτοτάτης τέφρας, ἣτις συμπερηθεῖσα ἔλαβε θαυμασίως τὸν τύπον τῶν σωματίων. Ἦν εὐτυχῶς παρατηρεῖτο ἐξ ἀρχῆς ἡ τελειότης τῶν ἐκτυπωμάτων τούτων, ἐφ' ὧν ἐξεμάχθησαν καὶ αἱ λεπτότεροι τῶν πτυχῶν, ἠθέλομεν σήμερον ἔχει δολύλληρα καὶ ἀκριβέστατα τὰ ἀγάλματα τῶν θυμάτων ἐκείνων. Ἦν μόνον τμήμα ἐσώθη ἐν τῷ μουσαίῳ τῆς Νεαπόλεως, παριστάνον ἐξαισιῶς τὸ στήθος νέας γυναικὸς μετὰ λεπτοουργεστάτων χρυσοῦν κοσμημάτων. Πρὸ τῆς εἰσόδου τῆς πόλεως, ἐξ ἀριστερῶν, ὑπάρχει σκοπιὰ στρατιωτικῆ, ἐν ἣ εὐρέθη ὁ σκελετός τοῦ φρουροῦντος δεξις, ἀκριβῆς τήρησις τῆς στρατιωτικῆς πευθαρχίας, δὲν κατέλιπε τὴν θέσιν αὐτοῦ ἵνα φύγῃ μετὰ τῶν ἄλλων κατοίκων εἶχε δὲ τὴν αὐλώπιδά καταβιβασμένην, καὶ ἡ χεὶρ του ἐκράτει εἰσὶ τὸ δόρυ. Σήμερον φρουρεῖ ἐν τῷ μουσαίῳ τῆς Νεαπόλεως.

Ἐνταῦθα διαβαίνοντες τὴν πύλιν τῆς πόλεως κλειομένην ἐξῶθεν ὡς οἱ πύργοι τοῦ μεσαιῶνος διὰ μίας ἰσοπέδου τῆς σφοδρῆς καταβιβαζομένης ἀνωθεν, εἰσερχόμεθα εἰς τὰς ἀπείρους ἐντελῶς ἤδη καθιερωθείσας, ἐστρωμέναις διὰ πλακῶν ἀνωμαλίων ἐκ λάθας, ἐφ' ὧν φαίνονται καὶ νῦν τὰ ἔχνη τῶν ἀμαξῶν. Ἐχουσι δὲ καὶ πεζοδρόμια ὑψηλά, καὶ πολλαχθῶ αὐτῶν ἀπόδοι λίθινοι εὐκαλύπουσιν ἐν καιρῷ βροχῆς τὴν μετάβασιν τῶν διαβατῶν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἄλλο πεζοδρόμιον. Αἱ πλείσται τῶν ὁδῶν ἐστολίζοντο διὰ βρύσεων, τὸ δὲ περισσεῦον τοῦ ὕδατος ἐχέετο ὑπογείως εἰς ἄχαιτοὺς κατασκευασμένους ὑπὸ τὰ πεζοδρόμια.

(* Βεβηται τὸ τέλος.)

ΠΕΡΙ ΘΗΡΑΪΚΗΣ ΓΗΣ (ΑΣΠΑΣ).

— 000 —

Ὁ ἐν Τεργέστη Κ. Ἐδουάρδος Α. Χαίδερος ἀρχιτέκτων τοῦ Αὐστριακοῦ Αὐτοῦ, ἐξέδωκεν ἐσχάτως γερμανιστὶ περιγραφὴν τῆς δεκαμενῆς, κλ., τοῦ ἐν Τεργέστη νεοδημιτοῦ νεοῦ, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλοις ἐπραγματεύθη διεξοδικῶς περὶ τῆς Θηραϊκῆς γῆς ἐν ἰδιαιτέρῳ κεφαλαίῳ, ὃ μετέφερον ἰταλιστὶ εἰς

τάς αήτου σήλας δ Τεργεσταίας Παρατηρητής, εξ ου έρανίζομεθα τὰ ούσιωδέστερα (α).

Η Θηραϊκή γη ή και Άσπα έπιτοπίως καλουμένη, άπαντάται ού μόνον εις τὰ παράλια, αλλά και εις τὰ ενδότερα της νήσου Θήρας, της και εκ παντοίων ήραιστειων γεννημάτων συγκειμένης. Το χρώμα αυτής είναι υπόλευκον και έν μέρει φαίνεται ως άμμος, καθότι είναι σκληρή και ού λεία την άφήν όρυκτολογικώς εξεταζομένη θεωρείται ως μίγμα πευριωμένων κουρκίων έν οίς συνυπάρχει κισσηρίς και όξυδανόν εις είδος ψάμμου έμπεριέχει ώσάυτως μίονά τινα όξυδανού πορφύρου ή τραχίτου μάλλον ή ήτον μεμιγμένου μετά σκληρού συνήτου (feldspath), κρυστάλους κουρκίου και πυροξενού και επί τέλους διαφορομόρφου λάθης.

Θεωρουμένης δέ της κισσηρώς ως είδος τι ά χρωμάτου και εξωγχομένου υπό του πυρός όξυδανού, δυνάμεθα να είπωμεν ότι ή Θηραϊκή γη άποτελει όξυδανόν τι πορφυρον υπό του πυρός διαλυμένον, άπερ έπιβεβαιούται έτι μάλλον εκ της χημικής αναλύσεως της περί της ό λόγος γής.

Εξετάζοντες όμως τάς περιλήψεις των υπό διάφορον χημικών γενομένων αναλύσεων της γής ταύτης, εύρίσκομεν διαφανών τινά, ήτις ίσως πηγάζει και εκ του τρόπου καί έν έγεινεν ή άνάλυσις, και έτι μάλλον εκ της διαφόρου ποιότητας της εις άνάλυσιν υποβληθείσης γής, ήτις φυσικῶ τῶ λόγῳ, δέν είναι μιά; και της αυτής ποιότητος άπαντα χού της Θήρας.

Σημειωτέον περί τούτου, ότι έκαστον μέρος της γής ταύτης, ούδέποτε μετά την άνάλυσιν έχορήγησεν ίσάριθμον ποσότητα συστατικών πιθανῶς διότι δέν σημειούται ή έμπεριεχομένη ποσότης χλωρίκου άλατος, ή των έν τῶ ύδατι διαλυμένων μορίων ποσότης, ώς και ή των όργανικών ύλων, ά άπαντα ούδεμίαν ούσιωδή μετοχῆν έχουσιν εις την σύστασιν της γής ταύτης.

Σημειωτέον δέ επί των άκριβεστέρων αναλύσεων και ιδίως των υπό των Κ. Κ. Μαργυλλίου και Χείλου, εύρίσκομεν ότι έκαστόν μέρος της Θηραϊκής γής σύγκεινται κατά μέσον όρον εκ

Table with 2 columns: Component and Percentage. Components include Χαλκικού όξέως, Αργίλου, Ποτάσης, Σόδας, Τιτάνου, Όξυδίων σιδήρου και τιτανίου, Όξυδίων μαγγανείας και μαγγνησίας, ύδατος.

Έν-τούθεν εύκάζεται ότι ή γη αύτη όμοιάζει κατά τὰ συστατικά αυτής μέρη, προς τόν ύελώδη συ-

(α) Ο Χείδερς εις τήν άρχήν του κεραλαίου τούτου αναφέρει έίλικα τινα περί της γεννησεως και των ήραιστειων της Θήρας εν κρήναις, εκ των τῶ πλείους μέρη εις τήν άρχήν. Όθεν ά επισημαίνοντες άκριβεστέρας περί του άγτισμένου τούτου πληροφορίας, παραπέμπομεν εις τήν έκείνην πύλην, τῶ ίπτηραφίμηνον ύπ' ήγενης Στάσιου της νήσου Θήρας έν Έρμούπολει 1859.

νίτην, και είτα προς την όξυδανήν, τήν κισσηριν, και τόν κοινόν συνήτην. Διαφέρει δέ του μύδρου (luff) και της τοῦ Ποτιόλου γής (puzzolana) ώς έμπεριέχουσα μεγαλύτερας ποσότητας χαλκικού όξέως. Τά χημικά ταύτα συστατικά της Θηραϊκής γής άποδεικνύουσιν άσάυτως την μεγίστην αυτής όμοιότητα προς τὰς ύελώδεις ύλας. Καί πραγματικῶς δ Κ. Χείδερς ήδυνήθη εύκόλως να βουστοποιήσῃ αυτήν και μετατρέψῃ εις ύελον, όστις όμως ένεκα του έμπεριεχομένου έν τῇ γῇ ταύτη σιδήρου λαμβάνει χρώμα πράσινον, τῶ όποιον και τοι ώραϊον καθιστά μόλαταύτα αυτόν άχρηστον εις τὰς περισσοτέρας χρείας. Ο ύελος δέ ούτος, άναλυόμενος και μινυόμενος μετά της τιτάνου, ούδόλως άποτελει, ώς ή εξ της πηγάζει γη, πηλόν συμπυκνούμενος και κολλητικόν. Έπομένως ή συνεκτική δύναμις της Θηραϊκής γής δέν προσέρχεται εκ της χημικής αυτής συστάσεως, άλλ' εκ της φυσικής μάλλον καταστάσεως των αυτής μορίων (slate molecular) καθότι όλα τὰ όξεία χαλκικαά άλατα εύρίσκονται φύσει εις τοιαύτην άμορφην κατάστασιν, ώστε ένόθιμα μετά της καυστικής τιτάνου άποτελοῦσι χαλκικῆν τιτάνου. Η Θηραϊκή γη θεωρουμένη ως προς τήν χρήσιν αυτής έν τῇ τεκτονικῇ, δύναται να διαχωρισθῇ διά της υποσταθμείσεως εις τρία διακριθέντα μέρη, εξ των τῶ μὲν πρώτον, τῶ καί τῶ εικοστημόριον του ύελου άποτελοῦν, σύγκειται εκ κισσηρώς ήτις ως έλαφροτέρα έπιπλέει τῶ δέ δεύτερον, τῶ άποτελοῦν συνήθως σχεδόν τῶ ήμισυ του ύελου ποσού, σύγκειται εκ τίνος κόνεως ύπολευκου, και τινων μορίων κισσηρώς βιφυρτέρον του ύδατος. Τῶ τρίτον τελευταίον μέρος σύγκειται εκ χονδρῆς τίνος άμμου, μελανού κατά πλείστον μέρος χρώματος, πλὴν ένίστε έρουθρού, ξανθοῦ ή και άλλου χρώματος, και συνιστά μένου σχεδόν εξ ολοκλήρου υπό διαφορομόρφου όξυδιανῆς.

Έκ των τριών τούτων μερών τῶ δεύτερον φαίνεται ότι είναι τῶ δεικνύον, ήτοι τῶ άποτελοῦν τόν πηλόν, ένῶ τῶ πρώτον και τῶ τελευταίον δύνανται να θεωρηθῶσιν ως άριστόν τι είδος κουρκικῆς άμμου, ήτις συνδέεται μετά της τιτάνου, μόνον έν τῇ έπιφανείᾳ και έν λίαν μικροτέρω χρόνῳ. Η κισσηρίς όμως και ή όξυδιανῆ αύτη άμμος, και τοι μή συνιστῶσι ούσιωδες μέρη του δια της Θηραϊκής γής σχηματιζομένου πηλοῦ, λαμβάνονσι μέρος εις τήν σύστασιν αυτού, ως άπλήρως άμμος, και ούτω συντελοῦσιν εις τήν ίσχυράν άποσκληρύνσιν αυτού.

Η Θηραϊκή γη έχει προς ταύτους και άλλα κατά τήν πρακτικῆν εφαρμογήν πλεονεκτήματα, ά ούδεμίαν άλλην εκ των της αυτής φύσεως γαιῶν παρούσάζει, μάλλιστα εις τήν κατασκευήν μεγάλων κτιρίων και ιδίως υποβρυχίων (α). Ένα επιτόχη τις

(α) Ο Κ. Χείδερς διαλαμνίεται ότι πρώτον έν Τεργεστῇ έχουσι υποβρυχία κτίρια διά Θηραϊκής γής, κατά τούτο απατάται δότι, έκτός της Θήρας, έχον γίνει και εις διάφορα άλλα της Ελλάδος μέρη πριν ή γίνει τῶ της Τεργεστῆς άνευδομηκία.

όμως καλῶς κατά τούτο πρέπει να μεταχειρισθῇ πηλόν κατεσκευασμένον κατά τήν άπαιτουμένην του ζήτηματος τούτου υπό τήν χημικῆν αύτου έποψιν, εύρίσκομεν ότι ή γη αύτη έχει ως βράσι μὲν τόν χαλκικῆ και ως άλατα τὰ λοιπά συστατικά, έπομένως άνάγκη πάσα να προξενήσωμεν τήν δικηχρίσιν αυτών διά της καυστικής τιτάνου, ήτις έχουσα περυσσοτέραν άφ' όσην έχουσι τὰ της Θηραϊκής γής συστατικά προς τῶ χαλκικόν όξυ συγγένειαν, συνδέεται μετ' αυτού άποκλείουσα τινα των περιών ό λόγος συστατικῶν, και ιδίως τήν άργίλον και ιδίως ή λόγος δι' έν οι εκ Θηραϊκής γής κατεσκευασμένοι και υποβρυχιοι τοίχοι καλύπτονται, μάλλιστα προόντος του χρόνου, υπό καθαρή άργίλου. Αυτό τούτο φυσικῶ τῶ λόγῳ θέλει συμβῆ και άν έγινέτω χημικῶς της ποτάσεως, της καυστικής σόδας, ή και του σιδήρου, άλλὰ δυσκολώτερον έν τοιαύτῃ περιπτώσει ήθελε φανῆ τῶ άποτέλεσμά, διήτι τὰ ούτω πηγάζοντα όξείδια ειςίν άδιάλυτα έν τῶ ύδατι, και έπομένως ή άμέσως θάλοισιν εξαχνισθῆ, ή θέλουσι μεταβῆ εις νέους συνδυασμούς. Επί της άρχῆς λοιπόν ταύτης βραχιζόμενοι εύρίσκομεν ότι ή ποσότης της προς κατασκευήν πηλοῦ προστιθεμένης τιτάνου άναλογεί προς τήν ποσότητα του έν τῇ προς κατασκευήν πηλοῦ Θηραϊκή γη έμπεριεχομένου χαλκικού όξέως, ώστε επί τῇ υποθέσει ότι άπαντα τὰ στοιχεία της έμπεριεχόμενης γής, πλὴν της έν αυτή χαλκικῆς τιτάνου άποσυντίθενται διά της προστιθεμένης καυστικής τιτάνου, και ότι τῶ αυτών χαλκικόν όξυ θέλει συνδυασθῆ μετά της προστιθεμένης τιτάνου, έπειτα ότι επί 100 μερών μερών Θηραϊκής γής, θέλοισιν έχει κατά μέσον όρον, 61 μέρη χαλκικού όξέως, ένα συνδυασθῶσι μετά της προστιθεμένης τιτάνου, έκτός της των εξ μερών των υπαρχόντων έν τῇ Θηραϊκή γη εις είδος χαλκικῆς τιτάνου. Καί έπειδή κατά τούς στοιχειομετρικούς αριθμούς τῶ χαλκικόν όξυ τῶ διαλυόμενον έν τῶ χλωρο-ύδρικῶ όξυ σύγκαιται εκ δύο ατόμων χαλκικού όξέως και εξ ενός ατόμου τιτανικού όξυδιανῆ, δηλαδή γίνεται ότι απαιτούνται προσέτι 27,1/2 μέρη τιτανικού όξυδιανῆ ένα γίνῃ πλήρης δ μετά του έν τῇ Θηραϊκή γη χαλκικού όξέως συνδυασμός. Έστι δέ γνωστόν ότι επί ενός κυβικού ποδῆς έπιβεσμένης τιτάνου έμπεριέχεται 27,1/4 φουντίων όξυδιανῆ τιτανίου, και κατά της ιδιαιτέρας του Κ. Χείδερου δοκιμῆς επί 4 κυβ. ποδ. Θηραϊκής γής έμπεριέχονται 100 φουντ. εύδιαλύτων μερών, ή ίκωνών να έπιφέρωσι τήν άπαιτουμένην χημικῆν ένεργείαν, ώστε επί ποσότητος 4 κυβ. ποδών Θηραϊκής γής άπαιτείται προς κατασκευήν του πηλοῦ ενός κυβ. ποδῆς έπιβεσμένης τιτάνου.

Μολαταύτα δια της προσθήκης ταύτης δέν κηρέννεται ή τῶ ήμισυ του δλιχου της Θηραϊκής γής, δηλονότι τῶ μέρος τῶ δυνάμενον άμέσως να συνδυασθῆ μετά της τιτάνου, ένῶ τῶ υπόλοιπον μέρος τῶ όποιον άποτελεῖ άριστόν τι είδος κουρκικῆς άμμου, δύναται ώσάυτως έν άναμιγθῆ με τιτάνου κατ' άναλογία 1/6 του όγκου αυτού, να σχηματισθῇ

πηλόν κατεσκευασμένον κατά τήν άπαιτουμένην του ζήτηματος τούτου υπό τήν χημικῆν αύτου έποψιν, εύρίσκομεν ότι ή γη αύτη έχει ως βράσι μὲν τόν χαλκικῆ και ως άλατα τὰ λοιπά συστατικά, έπομένως άνάγκη πάσα να προξενήσωμεν τήν δικηχρίσιν αυτών διά της καυστικής τιτάνου, ήτις έχουσα περυσσοτέραν άφ' όσην έχουσι τὰ της Θηραϊκής γής συστατικά προς τῶ χαλκικόν όξυ συγγένειαν, συνδέεται μετ' αυτού άποκλείουσα τινα των περιών ό λόγος συστατικῶν, και ιδίως τήν άργίλον και ιδίως ή λόγος δι' έν οι εκ Θηραϊκής γής κατεσκευασμένοι και υποβρυχιοι τοίχοι καλύπτονται, μάλλιστα προόντος του χρόνου, υπό καθαρή άργίλου. Αυτό τούτο φυσικῶ τῶ λόγῳ θέλει συμβῆ και άν έγινέτω χημικῶς της ποτάσεως, της καυστικής σόδας, ή και του σιδήρου, άλλὰ δυσκολώτερον έν τοιαύτῃ περιπτώσει ήθελε φανῆ τῶ άποτέλεσμά, διήτι τὰ ούτω πηγάζοντα όξείδια ειςίν άδιάλυτα έν τῶ ύδατι, και έπομένως ή άμέσως θάλοισιν εξαχνισθῆ, ή θέλουσι μεταβῆ εις νέους συνδυασμούς. Επί της άρχῆς λοιπόν ταύτης βραχιζόμενοι εύρίσκομεν ότι ή ποσότης της προς κατασκευήν πηλοῦ προστιθεμένης τιτάνου άναλογεί προς τήν ποσότητα του έν τῇ προς κατασκευήν πηλοῦ Θηραϊκή γη έμπεριεχομένου χαλκικού όξέως, ώστε επί τῇ υποθέσει ότι άπαντα τὰ στοιχεία της έμπεριεχόμενης γής, πλὴν της έν αυτή χαλκικῆς τιτάνου άποσυντίθενται διά της προστιθεμένης καυστικής τιτάνου, και ότι τῶ αυτών χαλκικόν όξυ θέλει συνδυασθῆ μετά της προστιθεμένης τιτάνου, έπειτα ότι επί 100 μερών μερών Θηραϊκής γής, θέλοισιν έχει κατά μέσον όρον, 61 μέρη χαλκικού όξέως, ένα συνδυασθῶσι μετά της προστιθεμένης τιτάνου, έκτός της των εξ μερών των υπαρχόντων έν τῇ Θηραϊκή γη εις είδος χαλκικῆς τιτάνου. Καί έπειδή κατά τούς στοιχειομετρικούς αριθμούς τῶ χαλκικόν όξυ τῶ διαλυόμενον έν τῶ χλωρο-ύδρικῶ όξυ σύγκαιται εκ δύο ατόμων χαλκικού όξέως και εξ ενός ατόμου τιτανικού όξυδιανῆ, δηλαδή γίνεται ότι απαιτούνται προσέτι 27,1/2 μέρη τιτανικού όξυδιανῆ ένα γίνῃ πλήρης δ μετά του έν τῇ Θηραϊκή γη χαλκικού όξέως συνδυασμός. Έστι δέ γνωστόν ότι επί ενός κυβικού ποδῆς έπιβεσμένης τιτάνου έμπεριέχεται 27,1/4 φουντίων όξυδιανῆ τιτανίου, και κατά της ιδιαιτέρας του Κ. Χείδερου δοκιμῆς επί 4 κυβ. ποδ. Θηραϊκής γής έμπεριέχονται 100 φουντ. εύδιαλύτων μερών, ή ίκωνών να έπιφέρωσι τήν άπαιτουμένην χημικῆν ένεργείαν, ώστε επί ποσότητος 4 κυβ. ποδών Θηραϊκής γής άπαιτείται προς κατασκευήν του πηλοῦ ενός κυβ. ποδῆς έπιβεσμένης τιτάνου.

Όθεν επί τῇ βράσει ότι επί τεσσάρων κυβ. ποδ. Θηραϊκής γής έμπεριέχεται κουρκικῆ άμμος 2 κυβ. ποδ., πρέπει να προστίθεται άνά πᾶσαν τοιαύτην ποσότητα γής 1,2/6 κυβ. ποδ. έπιβεσμένη τιτάνου και ή άργη αύτη έπιβεβαιούται πληρέστατα και διὰ της πείρας. Είς δέ τήν εφαρμογήν άπαιτείται προς τούτους όπω; έν τῶ σχηματισμῶ του πηλοῦ έκαστον μέρος Θηραϊκής γής να περικαλύπτεται έντελέστῃτα υπό των της τιτάνου μορίων, και τούτο έπιτυγχάνομεν διά της προσθήκης της άπαιτουμένης ποσότητος ύδατος. Ούτως εκ διαφόρων δοκιμῶν εύρίσκεται ότι ενός κυβικού ποδῆς Θηραϊκή γη άπορροφᾷ έντελῶς 0:43, κυβ. ποδ. ύδατος. Έάν λοιπόν θέλωμεν να πληρώσωμεν κατ' ολοκλήρην εκ τιτάνου πάντα τὰ κοινά άποστήματα της Θηραϊκής γής, άνάγκη πάσα επί ενός μέρους Θηραϊκής γής να προσθίσωμεν 0:43 έπιβεσμένης τιτάνου, ήτοι 7, ως έγγιστι, μερίδας άσπας και 3 τιτάνου. Πρακτικῶς δέ ο Κ. Χείδερς ότι ή ποσότης της τιτάνου δέν ενεργεί άλλο τι ή να συμπληρῶσι τὰ κενά, εκάστῃ να συμπληρώσῃ τὰ κενά ταύτα άντι με τιτάνου, με λεπτήν άμμον, και τούτο τοσοῦτον μάλλον καθ' όσον ή προσθήκη αύτη της άμμου ούδόλως έπικυξάνει τόν όγκον της άσπας. Ούτως έν άναμιζόμενός ενός κυβ. ποδ. λεπτήν άμμον με 6 κυβ. ποδ., τῶ εξ αυτών μίγμα θέλει πάντοτε διατηρῆ τόν όγκον 6 κυβ. ποδών καθ' ή προστιθεμένης άμμος κρύπτεται έν τοῖς κενῶ; της άσπας, τῶν κενῶν, διότι εις καθ' ή προστιθεμένης άμμου σύγκαιται, έκτός των όποιων έμπεριέχει κενῶν εξ 0.578 κυβ. ποδ. λίθων, ώστε και έν πρόξει και κατά τῆς εξής άναλογίαν

Table with 3 columns: Component, Quantity, and Unit. Components include άσπας, τιτάνου έπιβεσμένης, άμμου.

Τῶ όποιον μίγμα άπορροφᾷ 2, κυβ. ποδ. ύδατος. Τινες των άρχιτεκτόνων άντι άμμου προσθέτουσιν ένός προσέτι κυβ. ποδ. άσπας, άλλ' ο τοιοῦτος πηλός καθίσταται πόρωδης, και άτελής ένεκα της άνεπαρκούς ποσότητος της τιτάνου (γ).

Ο οὔτω δέ κατεσκευασμένος πηλός δέν πρέπει, όσάκις πρόκειται να χρησιμεύσῃ εις υποβρυχίους οίκοδομῆς, να βίπτεται έν τῶ ύδατι πριν ή άποκτήσῃ τήν άπαιτουμένην κολλητικῆν δύναμιν, ήτις συνήθως ήδεν άποκτάται ή μετά παρέλευσιν 24. ώρων, και ήν διατηρεῖ έντελῶς και μετά παρέλευσιν 6 μέχρι 8 ήμερών. Πιφθῆ; δέ έν τῶ ύδατι άποσκληρύνεται μετά παρέλευσιν 3 ως έγγιστι έβδομῶν, ότε, έν τῶ οίκοδομηκῶ γίνεται διά κίθωντων, δυνάμεθα να εξάξωμεν αυτό χωρίς κατ' άπόρηρ ή ελάχιςτος

(γ) Όλα τὰ άργαία της Θήρας κτίρια και μάλλιστα τὰ ιδίωθιν έν δειγμάτων και κατακτιριων ή λιθῶν, έμπεριέχουσι και ήμμος με τόν πηλόν αυτών, και ή τοιοῦτος πηλός είναι ήτις άριστῆς συγκοίτης σκληρότερος και διαρκέστερος.

κίνδυνος, μη τὸ οικοδομημα καταστραφῆ ὑπὸ τῶν κυμάτων ἢ τῆς τοῦ ὕδατος διαλυτικῆς δυνάμεως.

Ἄλλ' ἐνταῦθα γεννᾶται καὶ τὸ ζήτημα, ποῖα ποσότης λίθων ἀπαιτεῖται πρὸς στερεὴν οικοδομὴν πρακτικῶς ὡς πρὸς τὴν ποσότητά τοῦ πηλοῦ. Ὅθεν ὡς γενικὴν κανὸν δυνάμεθα νὰ θέσωμεν ὅτι ἡ ποσότης τῶν λίθων πρέπει νὰ ἰσχυρῶνται πρὸς τὴν ἔκτασιν τοῦ κτιρίου οὕτως εἰς τοῖχον ἑνὸς κυβ. ποδ. ἔκτασιν ἔχοντος ἀπαιτοῦνται λίθοι ἑνὸς ὡσαύτως κυβ. ποδ. ὄγκον φέροντες ὡς πῆλος νὰ πληροῖ μόνον τὰς μεταξὺ τῶν λίθων διαστάσεις καὶ κενά. Ἄλλ' ὑπάρχουν κατὰ τοῦτο καὶ ἐξαιρέσεις πηγάζουσαι οὐ μόνον ἐκ τοῦ εἴδους τοῦ κτιρίου, τῆς θέσεως αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς φύσεως τῶν λίθων, καθότι ἐν οἱ λίθοι εἰσὶν ἐξ ἐκείνων οἵτινες εὐκόλως συνδέονται μετὰ τῆς ἀσπας, δῆλον γίνεσθαι ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρέπει νὰ ἐλαττώσωμεν αὐτὴν ἐν ὡσαύτως οἱ λίθοι ὄντι ἐκ τῶν φύσει μεγάλως βαρύτερος, καὶ τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος τοῦ κτιρίου πλοκιάζει πρὸς τὴν βῆσιν αὐτοῦ, τότε προσέτι πρέπει νὰ ἐλαττώσωμεν τὴν ποσότητα τῶν λίθων αὐτὰ τοῦτο πρέπει νὰ πράξωμεν καὶ ἐπὶ ὑπεροχῶν καὶ πολυορήφων οικοδομῶν. Εἰς δὲ τὰ ὑποβρύχια κτίρια τὰ γινόμενα διὰ κινήτων οἱ λίθοι εἶναι καλὸν νὰ τίθενται κατὰ στρώματα, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἕκαστον στῶμα πολλοῦ χρησιμεύει ὡς βῆσις τοῦ ἐκ λίθων ἐπιτιθεμένου στρώματος, καὶ οὕτω τὸ κτίριον γίνεσθαι σθενέστερον.

Κατὰ δὲ τὰς παρατηρήσεις τοῦ αὐτοῦ Κ. Χειδέρου ἢ ἀποκλήρουσι τοῦ ἐξ ἀσπας πηλοῦ προχωρεῖ ταχέως μέχρι τοῦ ἐνάτου ὡς ἕγχεστα μῆκος, ὅτε μένει εἰς στάσιν ἕως τοῦ δευτέρου σχεδὸν ἔτους, μετὰ παρέλευσιν τοῦ ὁποῦ προχωρεῖ πάλιν κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν, καὶ ἐν διαστήματι 13 ἐτῶν καθίσταται σχεδὸν σκληρὸς ὡς ψαμμώδης ἢ τιτανώδης λίθος.

Μετὰ τῶν ἄλλων περιέργων ιδιοτήτων ἃς ἔχει ἡ ἠθραϊκὴ γῆ σημειώτεον καὶ τὴν ἐπὶ τῶν ὑποβρυχίων κτιρίων γίνουσαν λίθων σταλακτικῶν ἀναφυομένων καθεύως ἐκ τῶν κατὰ πρὸς τὰ ἄνω, οἵτινες ἀποτελοῦσι μικροῦς κιλίνδρους, καὶ κατ' ἀρχὰς λεπτοῦς ὡς χάρτης καὶ σχεδὸν ἀεὶ συριγγωτοῦς.

I. ΔΕ-ΚΙΓ'ΑΛΛΑΞ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ, Ἑκκλησιαστικὴν περιοδικὴν ἀγγελίαν ἐκδιδόμενον κατὰ μῆνα, ὑπὸ Διον. Κλεόπα καὶ Κωνστ. Κοντογιάννου κηρύττων τῆς Θεολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ Ὁσώνων. Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Ν. Ἀγγελίδου 1857. (Ἐξεδόθησαν τὰ τοῦ Ἰανουαρίου καὶ Φεβρουαρίου δύο φύλλα, εἰς ἑν, ἕκαστον ἐκ σελίδων 48.)

Ἐάν τις φέξῃ ἡμᾶς ὅτι ἐρχόμεθα ὕστερον τῶν ἄλλων, νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τοῦ ἀνωτέρου περιοδικοῦ συγγραμματος, τοῦτο κἂν ἔχομεν ν' ἀντιτάξωμεν ὑπὲρ ἡμῶν, ὅτι ἐπαναλαμβάνομεν καὶ συγκεφαλαιούμεν σήμερον τὴν κατὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ δούλην Ἑλλάδα γενικὴν καὶ ὁμόθυμον δόξαν ὑπὲρ

τοῦ μόλις γεννηθέντος τοῦτου πονήματος (*). Ἡ δὲ δόξα αὕτη, ἢν κατὰ πάντα συμμεριζόμεθα, εἶναι βεβαίως δικαιοτάτη· διότι τὸ συγγραμμὰ ὑπὸ τοιούτων ἀνδρῶν συντάσσόμενον, καὶ ὅπως μάλιστα ἐκδίδεται, θεράπευσι σπουδαιοτάτην ἔλλειψιν τῆς κοινωνίας, ἔλλειψιν περὶ ἧς μικρὸν ἐμερίμνησεν Ἀχρὶς ὄρας καὶ ἡ πολιτεία καὶ τῶν ἰδιωτῶν ἢ πρόνοια, τὴν τῆς διαδόσεως, λέγομεν, τῆς κατὰ Χριστὸν ἠθικῆς καὶ τῶν κυριωτέρων εἰδήσεων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας. Πολλὰς ἐντυγχάνομεν νέας σφοδρῆς, κατηγορημένους μὲν περὶ πᾶσαν γνῶσιν καὶ πᾶσαν ἐπιστήμην, ἀγνοοῦσι δὲ καὶ τὰς στοιχειωδέστερας ἀρχὰς τῆς θρησκείας ἐν ἧ ἐγέννηθησαν καὶ ἀνετράφησαν γινώσκουσι, παραδειγματικὸς γάρ, καὶ τῶν εὐτελεστέρων θεατρικῶν ὑποκριτῶν τὸν βίον καὶ τὰ ξηνοφυῆ ὀνόματα, ἀγνοοῦσιν ὅμως τί σημαίνει ἡ καθ' ἑκάστην τελομένη θεία ἱερουργία (**). Ἄλλὰ τί τις ἀν' ἐλεγε περὶ ἀνδρῶν πολλὰ μὲν ἐπισταμένον, μὴ εἰδότες δὲ τὴν ἱστορίαν τῆς ἰδίας πατρίδος;

Ἀρμοδιώτατος δὲ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τοῦ Εὐαγγελικοῦ Κήρυκος, καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν δημοσιεύεται. Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἢ κατὰ περίοδον ὀρισμένην καὶ συνεχῆ δημοσίευσις τῶν κοινωνικῶν γνώσεων, ἀφρονώτερον ἐπιφέρει καρπὸν ἢ ἡ ἀπὸ καθέδρας διδασκαλία καὶ ἡ δι' ἰδιαιτέρων συγγραμμάτων κοινοποίησις αὐτῶν· διότι, ἐκείνης μὲν εὐ-

(*) Ἡ ἐν Σμύρῃ δωδεκαμηνία ἐπιτροπὴ τῶν σχολίων, ἔξιδον τὴν ἰσομένην πρᾶξιν, τιμῶσαν ἀλλοῦς τοῦς ἀδελφοῦς Σμυρναίους, καὶ τὴν σιβάρτιον Μητροπολίτην αὐτῶν.

« Λαδοῦσα ὑπ' ὄψιν τῆς ἡ δωδεκαμηνίης Ἐπιτροπῆς αὐτῆς, ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Προέδρου αὐτῆς Μητροπολίτου Ἁγίου Σμύρνης Κ. Παϊσίου, τὸ πολυτίμητον ἐκκλησιαστικὸν περιοδικὸν συγγραμμὰ τὸ ἐκδιδόμενον ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τῶν ἀξιοτίμων Κ. Κ. Δ. Κλεόπα καὶ Κ. Κοντογιάννου, ἀμφοτέρων καθηγητῶν τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Ὁσωνεῖῳ Πανεπιστημίῳ, καὶ προσδοκῶσα μεγάλην τὴν ἐκ τοῦ σοφοῦ τοῦτου συγγραμματος προσγεννησόμενὴν ἀφέλειαν, ἀπεφάνητο ὁμοψήφως, ἵνα πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ συνδράμωσιν ἀνά ἐν ἡ πλείονα σώματα.

« Ἄσας ὁ ἐν Σμύρῃ καὶ τοῖς περιχώροις ἡμέτερος ἱερός Κλήρος οἱ τῶν ἐνταῦθα Μοναστηριακῶν Μετοχιῶν Ἠγούμενοι, αἱ ἐν τῇ πόλει καὶ ταῖς πέριξ κώμαις Ἐκκλησίαι, καὶ ἅπαντα ἐν γένει τὰ δημόσια καταστήματα.

« Κατὰ συνέπειαν συνετάχθη ἡ παρούσα πρᾶξις σήμερον τὴν 30 Ἰανουαρίου 1857, ἡμέραν τετάρτην μ. μ. ἐν τῇ Ἱερῇ Μητροπόλει, καὶ ἀναγνωσθεῖσα εὐκρινῶς εἰς ἐπήκοον τῶν παρευρεθέντων ΚΚ. Πατέρων, ὑπεγράφη παρ' αὐτῶν, ἵνα δημοσιευθῆ διὰ τῆς ἐνταῦθα ἐκδιδόμενης ἑλληνικῆς ἐφημερίδος Ἀμαλθείας, πρὸς τε ἀγαθὴν παράδειγμα καὶ ἄλλων κοινωνιῶν, καὶ πρὸς δικαίαν ἔπειαν τῶν ΚΚ. Συγγραφέων. »

(**) Ἰσως νομισθεὶς καλὸν καὶ ἀναγκαῖον μάλιστα οἱ σοφοὶ συντάττει τοῦ Εὐαγγελικοῦ Κήρυκος νὰ δημοσιεύσῃ τὴν ἱερουργίαν τῆς θείας λειτουργίας τὸ καθ' ἡμᾶς ὁμοῦς ὁμοῦς διηγεῖται διὰ τούτου τοῦς πολλοὺς ἀναγνώστους αὐτοῦ.

ἄριθμοι οἱ ἀκροῦται, τούτου δὲ σπανιώτερον ἐκδιδόμενων, καὶ μάλιστα ἐν Ἑλλάδι ὅπου οἱ κόποι τῶν συγγραφέων δὲν ἀνταμείβονται, ὀλίγοι οἱ ἀναγνώσται. Τὰ περιοδικὰ ὅμως συγγραμμὰτα, ἅτινα καὶ τούτο ἔχουσι τὸ πρῶτόν, ὅτι δὲν καταπονοῦσι τὸν ἀναγνώστην διὰ μακρῶν πραγματειῶν, ἀλλὰ μάλιστα καὶ τὴν περιέργειαν αὐτοῦ διερεθίζουσι διὰ τῆς ποικιλίας, κρούοντα καὶ τῶν βενάγῳσι, καὶ ἐν παρόδῳ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ νὰ ἀπανθίσωσι γνώσεις βιωφελεῖς, ιδέας ἀνορθώσας ἄλλας προὔπαρξουσας στοχασίας καὶ ἐπιβλαβεῖς, καὶ ὑποτυπώσεις ἱκανὰς νὰ ρυθμίσωσι τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀναγινώσκοντος. Παρ' ἡμῖν δὲ τὰ περιοδικὰ συγγραμμὰτα πληροῦσι καὶ ἄλλον μέγαν σκοπὸν, τὸν τῆς διαδόσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῶν ἑλληνικῶν αἰσθημάτων οὐδὲν ἔθνος μέγα καὶ ἰσχυρὸν ἐν μὴ ὁμιλῆ τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, καὶ μὴ προσεβῆ τὸ αὐτὸ θρησκειῶμα.

Ἀναντιρρήτων λοιπὸν, ὅτι εἰς πᾶντα πάντα θέλει ἐξικρέτως συντελεσθῆ ἡ Εὐαγγελικὴ Κήρυξις, ἐάν κρινώμεν ἐκ τῶν ἐμπειρησόμενων ἐν τοῖς δύο πρώτοις φυλλαθίσι αὐτοῦ. Καὶ μὴ νομισθῆτις ὅτι τὰ ἀντικείμενα περὶ ὅτων διέλαβεν Ἀχρὶς ὄρας τοῦλάχιστον, εἰσι, καθὸ ἐκκλησιαστικὰ, ἀτερπῆ καὶ ξηρά· εἰ ἐναντίας οἱ σοφοὶ συντάττει ἀνεμίξην ἐπιτηδείως τὸ ἡδὺ μετὰ τοῦ ὄρελιμου, ποικιλίαν καὶ περίεργα ἐξιστορήσαντες. Εἴθε ἐγκαρτερισωσιν εἰς τὸ δυσχερὲς ἔργον ὁ ἀξιοπαινὸς ἀνάλεκτον, ἵνα ἂν ἰσχυρισθῶσι πολλοὶ καὶ πληθυνθῆ ἡ γνῶσις!

—οοο—

Περὶ μεθόδου ταχυμαθητικῆς τοῦ ἀναγνώστην, γράσει καὶ ἀρτιμῆ. Ὑπὸ I. H. Κοκκῶνι, πρῶτον διευθυντοῦ τοῦ διδασκαλείου καὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων κ. μ. μέλους διαφόρων ἑταιρειῶν κ. Ἀθήναις, τύποις Κ. Ν. Φιλανθίμου 1856.

Ἐάν ἐδίδοτο εἰς ἡμᾶς νὰ ἐπονομάσωμεν τὸν αἰῶνα καθ' ὃν ζῶμεν δι' ἰδιαιτέρου τινὸς γνωριστικοῦ ἐπιθέτου, ἠθελώμεν ἐπικαλέσθαι αὐτὸν αἰῶνα ταχύτητος. Καὶ πλέομεν, καὶ ἀνταποκρινόμεθα, καὶ γεωργοῦμεν, καὶ μυρία ἄλλα ἔργα τελοῦμεν ἐντὸς χρόνου οὐδὲ κατὰ τὸ πολλοστῆμῦριον ἴσου πρὸς τὴν χροῖον ἐν κατανήλιστασιν ἄλλοτε ἐπ' αὐτῷ τούτῳ. Μὴ τὸ τέσσαρας ἢ πέντε μῆνας ἢ Βυρῶπη θέλει συνδιαλέγεσθαι ἐντὸς τινων λεπτῶν μετὰ τῆς Ἀμερικῆς, καὶ τίς αἶθε ἂν ποτε ὡς ἐρέθη τρόπος; νὰ ἐκτυπῶνται ταχύτατα αἱ ἰδέαι ἡμῶν, δὲν ἐρεθῆ καὶ ἄλλως ἐπιταχύνων τὴν ἱκανότητα τοῦ νοῦς περὶ τὸ τίχτειν αὐτάς;

Ἄλλ' ἔως οὗ φθάσῃ, ἐάν ποτε φθάσῃ, ἡ μακρὰ ἐκείνη ἐποχὴ, ἢς ἐξυκολούθωμεν καλλιέργησιν τὸν νοῦν ἡμῶν διὰ τῆς παιδείας, μεταχειρισθῆμεν τὰς καταλληλοτέρας πρὸς ταῦτα μεθόδους. Καταλληλοτέρας δὲ μεθόδους ἐννοοῦμεν ἐκείνας αἵτινες καὶ εὐκολώτερον, καὶ εὐστοχώτερον, καὶ ταχύτερον ὀδηγοῦσιν ἡμᾶς πρὸς τὸ τέλος ὃ προτιθέμεθα. Ὑπάρχει τις τάξις ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἢ πολιταρχίᾳ, ἢ ἑστὸς ὑποχρεωμένη παρὰ τοῦ νόμου νὰ γυμνάσῃται περὶ τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν καὶ ἀριθμεῖν, ἔχει ἀνάγκην νὰ ἐκμύθη ταῦτα πάντα

ὅσον ὁλόν τε τάχιον, ἵνα ἐπιδοθῆ εἰς ἔργα βιοποριστικά.

Πρὸς τοῦτο φαίνεται ἡμῖν ἀρμοδιώτατη ἡ ταχυμαθητικὴ τοῦ Κ. Κοκκῶνι. Ὁ συγγραφεὺς οὐ μόνον ἐν Βυρῶπῃ παρετήρησεν ἐπιμελῶς τοὺς τρόπους τῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ὡς διευθύνων τὰ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ κράτους· ὅθεν εἰς τὴν θεωρίαν προσέθετο τὴν πείραν ἀμφοτέρων δὲ τούτων προῖον εἶναι τὸ συγγραμμὰ ὃ ἀναγγέλλομεν. Τὰ προλεγόμενα αὐτοῦ ἀποδεικνύουσι νοῦν σκεπθέντα καὶ μελετήσαντα· ἀλλὰ καὶ καρδίαν φιλοπάτριδα μαρτυροῦσι λέγοντα· ὅτι ὑπὲρ τὰς 18 χιλ. ἀντίτυπα ἐκ τῶν συγγραμμάτων ἂ ἐξεδόθησε παρεχωρήθησαν ἐπ' αὐτοῦ δωρεάν.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ ΚΟΡΑΣΙΩΝ. Πλὴν τοῦ παρενηγοῦσίου τῆς φιλεκαπαιδευτικῆς ἑταιρείας, αἱ Ἀθηναὶ ἐπάσχον ἔλλειψιν σχολείου κορασίων Ἑλληνικοῦ, ἐπὶ εὐρύτερων βῆσεων τεθεμελιωμένου ἢ τῶν λοιπῶν δημοτικῶν καὶ ἰδιωτικῶν ἐκπαιδευτικῶν τῶν προσδιορισμένων εἰς τὴν ἀγωγὴν τοῦ φύλου τούτου. Ἄλλὰ τὴν ἐπαισθητὴν ταύτην ἔλλειψιν ἀνέλαβον νὰ θεραπεύσωσι πρό τιμων μνητῶν οἱ ΚΚ. Δακτύλι καὶ Ἀσπασία Σουρμελή, καθιδρόσαντες παρενηγοῦσιν, ἐν ᾧ γίνονται δεκταὶ τρόμοι, ὑποτροφίαι καὶ ἔκδοξον σπουδῶν κέραι, καὶ διδάσκονται τὰ ἐρεθῆ μαθημάτων ἡθικῶν κατὰ Χριστὴν, Ἱερὰ Ἱστορία καὶ κατ' ἕχρησι, Ἑλληνικὰ, Γαλλικὰ, Ἀγγλικὰ, Γερμανικὰ, Γεωγραφία πολιτικὴ, φυσικὴ καὶ μαθηματικὴ, Ἱστορίαι Ἑλληνικὴ καὶ γενικὴ Ἀριθμητικὴ καὶ ἀρχαὶ Γεωμετρίας, Ὀδηγὸς τῆς ἀληθοδιδασκαλικῆς μεθόδου μετ' ἐφαρμογῆς, Καλλιγραφία, Μουσικὴ φωνητικὴ καὶ διὰ κωμβάλου, χειροτεχνήματα καὶ οἰκιακὴ οἰκονομία.

Καὶ ἀγαπῶμεν μὲν νὰ βλέπωμεν τὰς Ἑλληνίδας συγχροτούμενας δι' ὅλων τῶν μαθημάτων τούτων, ἀλλὰ προτιμῶμεν πάντων τῶν ἄλλων τὸ πρῶτον καὶ τὸ τελευταῖον τὴν ἠθικὴν ἀγωγήν καὶ τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν. Εἰς τὴν ἀκριβῆ τῶν δύο τούτων διδασκαλίαν ἐπικαλοῦμεθα ὅλην τὴν ἐπιμέλειαν τῶν διευθυντῶν. Εἰς τὴν πτωχὴν κωνωνίαν τῆς Ἑλλάδος εἰσέχθη ἤδη δυστυχῶς ἡ πολυτέλεια· προσοχὴ πρὸς Θεοῦ μὴ πρὸς τὴν φάρμακαύλειαν τοῦ πολιτισμοῦ εἰσχυρῆ καὶ ἡ κακοῦθια. Ναι μὲν οἱ πατέρες ἡμῶν ἔζησαν ὑπὸ δουλείᾳ δικτατορίας καὶ ἀρετῆς, τὰς ὁποίας ἄς φιλοσημῶμεν νὰ τηρήσωμεν ἀλωβήτους ὅπως ἀφίκαν αὐτάς εἰς ἡμᾶς.

ΛΕΡΙΟΝ (gaz). Ὡς πᾶσαι σχεδὸν αἱ ἀνακαλύψεις οὕτω καὶ τὸ ἀέριον ἐφευρέθη κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐν ἀνθρακωρῶν τῆς Ἀγγλίας, ἠσθάνθησαν, ἐπὶ εἰργασίᾳ τοῦ μεταλλευτῆρος, ὑπὲρ τοῦ γαιώδους αἵθρων ἀέρος ἀρίμου ἀγνωστοῦ ἀμῆν ἢ

χοτος, ήτις μετεβλήθη εις φλόγα λαμπράν ούτω
 πως περιγίλουσαν, ώστε οι εργάται βοηθήτεες
 έργον. Η φλόγη ήγειν έξ ποδών ήθος και τριών
 πλάτων, και έκατε τοσοῦτον ήσυχως ώστε ενθαί-
 σθηθήτεες έκείνοι επανήλθον και διά τών πλών
 αυτών την ήγέμωσαν τότε δε έγειρεν άρτατος.
 Αλλ' ει και εσθέσθη, επαραγαγέτο δασύς πα-
 ρουσιέτο φώς, ώστε, ένα άπυλάχθωσι αυτης,
 εστοχιάσθησαν να την εκβάλωσιν εκτός του με-
 ταλλείου. Προς τοῦτο κατασκευάσαν μακρόν σω-
 ληνα, και διοχετεύσαντες έήγαγον τδ άριον, τδ
 άποτον ήργυσε και αυθις να λάμπη τοσοῦτον, ώστε
 συφθέσσαν πλίθος πολὺ θανάμαζεν αυτό. Κατά τας
 διαβδαιώσεις, τδ άριον τοῦτο έδιδε φώς επί δύο
 έτη και εντέα μήνας χωρίς ποτε να έλαττωθή.
 Αὕτη ή πρώτη άρχή του άεφλου.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΝΑΥΣΜΑΤΩΝ. Θεοῦγα
 έναύσματα πρέπει να ονομάζωμεν τούς κοιτῶν λε-
 γόμενους φως φάφους, και κοινότερον ή μάλ-
 λον χρυδαίος σπέρτα. Τα έναύσματα ταῦτα
 επερούθησαν τδ πρώτον εν έτει 1677 υπό τινος
 εμπόρου του Αμβούργου, Βράνδη καλουμένου,
 όστις κατερίνετο εις την άλχημικαν άσκασ έρεση
 τῶν φιλοσοφικῶν άλθων, ήτοι την περισπούδαστον
 τέχνην του κατασκευάζειν χημικῶς χρυσόν. Άρ-
 λήτει δε τῶν άλθων εντός του ούρου, έπό-
 μινος τῶ συλλογισμῶ τούτω τῶν άλχημικῶν
 της εποχής εκείνης, αδει ο φιλοσοφικῶς άλθως εν-
 υπάγει εν τῶ κατασκευάζειν άρα τδ οῦρον, ως
 άλλος μικρόκοσμος, περιέχει στοιχεία πάντων
 τῶν επαρρήτων άρα και ο φιλοσοφικῶς άλθως
 εβρίσκειται εν αυτῶ. Αὕλλων τδ καταστάλαγμα
 της εξατμήσεως του ούρου, ο Βράνδης εδρε σῶμα
 λάμπον εν τῶ σκοτει, και έχάρη χαράν μεγά-
 λην νομίζων ότι εδρε τῶν περιπέθητων άλθων.
 Αλλ' πόσον έλπιθήθη δε μετ' άλλων επείσθη, ότι
 τδ σῶμα τοῦτο δευ έλχε και την άρστην του να
 μεταβάλη τὰ πρόστυχα μεταλλα εις πολυτιμα!
 δύο άλλου, Κογκρελ και Κράστ καλούμενοι, μα-
 θόντες την άρακάλυψιν ταύτην συνεφώησαν ν
 αγοράσωσι τδ μυστικόν ο Κράστ όμως τδ ήγέ-
 ρασε μόνος αντι χιλίων και ενδεκα δραχμῶν, και
 τδ μετακώμισεν εις την Ολλανδία και την Αγ-
 γλίαν ο δε Κογκρελ, άργισθίς διά την έπιβου-
 λην του συνεταίρου του, έρησχαλήθη μόνος εις
 κατασκευήν φωσφόρου, τοῦτο μόνον είδως ότι
 ο Βράνδης τῶν άρεκάλυψιν διερευνῶν τδ οῦρον.
 Απέβαλε λοιπόν και αυτός τδ οῦρον εις πάσας
 τας δυνατάς άναλύσεις, και μετὰ διστεῖς κόπον
 κατώρθωσε να εκάξη φωσφόρον. Τοσοῦτον δε συνέ-
 λαβεν ενθουσιασμένον διά τὰ εκ του ούρου εξαγέ-
 μενα, ώστε έλεγε συνεχῶς ότι εάρ ήγνωρίζομεν
 την άξίαν αυτου, οὐδδ βαριδα δευ θα έχομεν
 εις μάτην.

Αλλ' ή κατασκευή του φωσφόρου κατά την μέ-
 θοδον του Βράνδη και του Κογκρελ ήτο και άη-
 δικτάτη και δύσκολος. Έπρεπε να εξατμίζεται

μεγίστη, άναλύως, κοσότης ούρου όπως θα χθώσε
 τέσσαρες μόνον ούγγια φωσφόρου, και αυτου μη
 καθαρόν. Το 1769 δύο χημικοί εκ Σουηδίας, Σχέηλ
 και Γάρ, άρεκάλυψαν φωσφόρον εις τὰ ούτα τῶν
 λῶων, και παρεδέχθησαν μέθοδον άλλων μετὰ
 ταῦτα μεταβλήθεισαν, καθ' ήν παρασκευάζεται
 μεγίστη ποσότης φωσφόρου. Θερμιαζορται καλῶς
 τὰ ούτα έσωθῶ γίνωσι κατάλευκα, και μετὰ ταῦ-
 τα μεταβάλλορται εις λεπτοτάτην κόριν μινυο-
 μέτην μετὰ άέρος θεϊκού. Θερμιαζορται δε και
 τοῦ μίγματος τούτου επί πολλὰς ώρας, εκάγρε-
 ται ύγρον τδ άποτον έκταμικόμενον γίνεται έη-
 ρόν και τδ καταστάλαγμα, μινυόμενον μετὰ
 άρθράκων και πυρακτούμενον εντός ιδιαιτέρων
 άγγείων, εκπέμπει άτμοδ φωσφορικῶδς ολίτες
 συρραζορται ένα κατασταθῶσι πρώτον μετ' ύ-
 γρου, έπειτα δε στερεῶ.

Ο καθαρός φωσφόρος είναι σῶμα διαφανές, ά-
 χρουον, μελαρός ως κηφον, βαρύτερος του ύδατος,
 εύταχης, και ιδίαν έχων όσμην άναλύεται δε ά-
 κηδύτως εντός ήερότος ύδατος, ενῶ άλλως άνά-
 πται. Πρέπει δε να διαχειρίζεται τις αυτῶν μετὰ
 μεγίστης προσοχής, διότι ή θερμότης της χειρός,
 ή και ή ελαχίστη προστριβή άρκει να τῶν φλο-
 γῶν εθειν άνάγκη να πυλάσσειται και να δια-
 κλάσσεται πάντοτε εντός ύδατος.

Η θερμότης αυτη του φωσφόρου του να φλογίζεται
 προστριβόμενος, έδωκεν άγορην εις την κατα-
 σκευήν τῶν θεοῦγων έναυσμάτων, άτινα άρε-
 κλήρωσαν θανρασίας τὰ πυρεθβολα. Πρέπει δε
 να ήμολογώμεν άλλήν ενγρημοσύνην προς τῶν
 έρευρητήν αυτῶν, όσοι κυρίως ενθυμούμεθα ότι
 πολυάκις έκοιμήθημεν άρεν φωτός, ή και εις κη-
 δύρους υπέπασαμεν, διότι, και τοι επί ώρας και
 μετὰ κόπου προστριβήσαντες τῶν χάλυθα προς τῶν
 άλθων, δευ κατωρθώσαμεν να άνάψωμεν φῶς.

Επειδή δε τδ θεῶν είναι δυσάδες άρεκληρωθή
 πρό τινῶν έτων, τελειοποιήθητων τῶν φωσφορι-
 κῶν έναυσμάτων, διά της στεατώδους βλης δε ής
 κατασκευάζονται τὰ κηφια.

Η χρήση τῶν έναυσμάτων τούτων επί τοσοῦ-
 τον διεδόθη, ώστε μυριάδες άρθράκων άσχολοῦν-
 ται εις διάφορα μέρη της Εθρώπης, εις την κατα-
 σκευήν αυτῶν. Μόνον εις Παρισίους χίλιοι και
 έπέκειρα εργαζόμενοι επί τούτω, κατασκευάζουσιν
 εν χιλιακατομύθριον, τιμώμενον αντι δύο εκα-
 τομυθρίων δραχμῶν.

Εις την βιομηχανία ταύτην καταγίνορται ως
 επί τδ πολὺ γυναικες και παιδία τδ έργον όμως
 επικίνδυνον, οδ μόνον διότι φλογίζόμενος ο φωσ-
 φόρος καιςι τας χείρας, άλλι και διότι οι άτμοδ
 μικρόν κατά μικρόν επηρεάζουσι την υγείαν τῶν
 εργαζομένων. Ο φωσφόρος είναι δηλητήριος, και
 πολυάκις, παιδία μάλιστα, έφαρμακωθήσαν, ως
 άραγινώσκωμεν συνεχῶς εις τας ζέρας έφημερίδας.